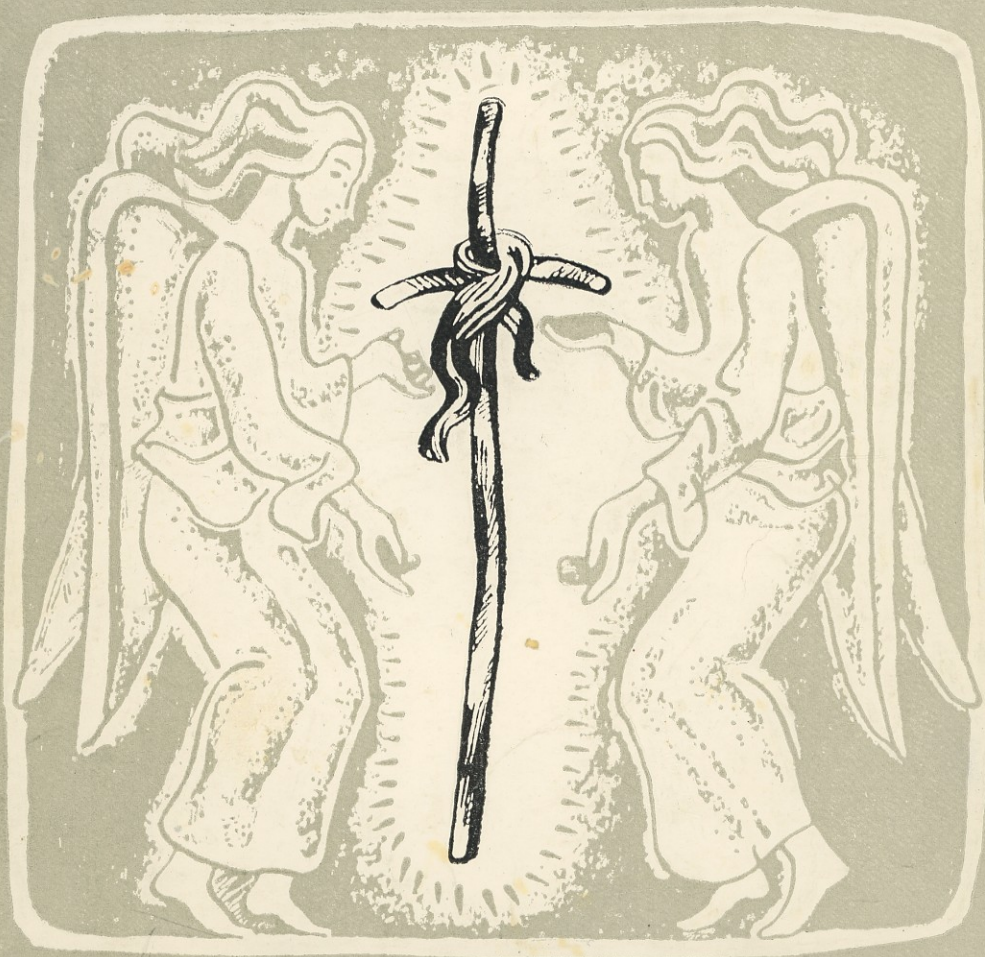

სხუნი სუნი

5-1503

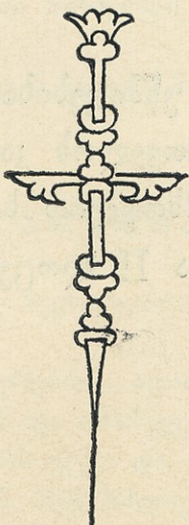
I

საქართველოს საბავშვო ლიტერატურის ცენტრი

თბილისი—1980

ქრისტიანული
ბიბლია

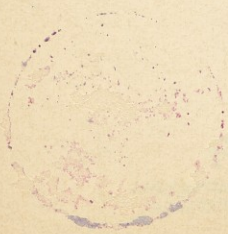

5-1503

42009

დაიბეჭდა უწმიდესისა და უნეტარესის,
სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის,
ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს პრეზიდენტის
ილია II ლოცვა-კურთხევით

სააღმშენებლო ეკისტოლა

უფრიდუნისა და უნეტარუნის, სრულიად
საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის,
ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს
პრეზიდენტის
ილია II

საქართველოს საპატრიარქოს
ღვთიკურთხეულ სამწყსოს

„ღმერთი სიყვარული არს და რომელი
ეგოს სიყვარულსა ზედა, ღმერთი
მის თანა ჰკიეს და იგი ღმერთისა თა-
ნა“ (I იოანე, 4,16).

ღვთისმოყვარენო და ღვთისაგან რჩეულნო მღვდელმთავარნო,
მოძღვარნო, დიაკონნო, ბერ-მონაზონნო, ძენო და ასულნო წმიდა
ივერიის სამოციქულო ეკლესიისანო, მკვიდრნო საქართველოსანო
და მცხოვრებნო ჩვენი ძვირფასი სამშობლოს საზღვრებს გარეთ!

„მშვიდობა თქვენდა, ყოველნი რომელნი ხართ ქრისტე იესოს
მიერ“ (I პეტრე, 5,14).

ღმერთს მე კვლავ გაუწყებთ თქვენ ყველას მარადიულ სიყვარულ-
სა და სიხარულს:

ქ რ ი ს ტ ე ა ღ ს დ ბ ა !

უფალი მოგვმართავს ყოველ ჩვენთაგანს: „ითხოვდით, და მო-
გეცეს თქვენ“ (მათე, 7,7).

მაცხოვარო ქვეყნისა, გვედრებით, აღადგინე ჩვენი სარწმუ-
ნოება, რომლითაც ცხოვრობდნენ და იმარჯვებდნენ ჩვენი დიდნი
მამა-პაპანი; გვრწამს, რომ ჯვარს ეცვი და აღსდებ ჩვენთვის და
ქვეყანა გამოიხსენ ცოდვებისაგან; შენ სძლიე უძლეველი და შენი
აღდგომით მოგვმადლე საწყისი ახალი ცხოვრებისა, რომელიც იწყე-
ბა აქ, ღედამიწაზე და გრძელდება საუკუნო სასუფეველში.

სასოებაო ქვეყნისა! შენ ხარ ჩვენი ერთადერთი იმედი, ჰქმენ კეთილსასწაულ და სძლიე ბოროტსა ამ სწრაფმავალ ქვეყანასა ზედა. გვჯერა, რომ შენ მოგვანიჭებ ძალას, რათა ვიაროთ სულიერი აღმავლობის გზით და მოგვცემ მხნეობას ჩვენი სულიერი ფერისცვალებისათვის.

ქ რ ი ს ტ ე ა ლ ს დ გ ა !

თავადსიყვარულო და სიყვარულის მომნიჭებელო უფალო, ადავსე ადამიანის დაგმანული გული შენი უზენაესი სიყვარულით, რათა შევიგრძნოთ გულისტკივილნი მოყვასთა ჩვენთა და ვიყოთ მსხვერპლად შეწირულნი ადამიანთა საკეთილდღეოდ.

პირველნი, რომელთაც აუწყეს ქვეყანას ქრისტეს აღდგომა, იყვნენ ანგელოზები. როცა მენელსაცხებელნი დედანი მავიდნენ მაცხოვრის საფლავთან, ანგელოზმა აუწყა: „ვიცი, რამეთუ იესოს ნაზარეველსა ჯვარცმულსა ეძიებთ... აღსდგა ვითარცა სთქვა. მოვედით და იხილეთ ადგილი სადა დაიდგა უფალი (მათე, 28,5-6; მარკოზი 16,6; ლუკა 24,6) მენელსაცხებელნი სიხარულითა და თრთოლვით გაემგზავრნენ და აუწყეს მოციქულებს... „და ვითარ იგი მოვიდოდეს თხრობად მოწაფეთა მისთა, და აჰა, იესო შეემთხვაა მათ და ჰრქუა: ვიხაროდენ! (მათე, 28,8). როგორი აუწერელი სიხარული განიცადეს მათ იმჟამს. ისინი მიდიოდნენ, რათა ეხილათ უსულო გვამი მაცხოვრისა, ხოლო მათ ჰპოვეს მკვდრეთით აღმდგარი იესო ქრისტე. იესო ქრისტეს აღდგომა აუწყეს ქვეყანას აგრეთვე მოციქულებმა, რომელთაც არაერთხელ გამოეცხადა და მიმართავდა: „მშვიდობა თქვენთანა!“ განსაკუთრებით საყურადღებოა მოციქულთომას მოწმობა, რომელმაც სთქვა: „უკეთუ არა ვიხილო ხელთა მისთა სახე იგი სამსჭვალთა და დავსხნე თითნი ჩემნი ადგილსა სამსჭვალთასა, და დავსდგა ხელი ჩემი გვერდსა მისსა, არა სადა მრწმენეს“ (იოანე, 20,25). მაცხოვარმა არ დასტოვა იგი ურწმუნოებაში და შეიწყალა. რვა დღის შემდგომ უფალი კვლავ გამოეცხადა მოციქულებს და უთხრა: „მშვიდობა თქვენთანა!“ შემდეგ მიმართა მოციქულთომას და ჰრქუა: „მოყვენ თითნი შენნი და იხილე ხელნი ჩემნი და მოილე ხელი შენი და დასდეგ გვერდსა ჩემსა, და ნუ იყოფი ურწმუნო არამედ გრწმენინ“ (იოანე, 20,27). თომა მოციქულმა მაშინდა უპასუხა: „უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი!“ (იოანე, 20,28). იგივე დიალოგი გრძელდება დღეს ჩვენთან, რომელნიც ვიმყოფებით ტექნიკურ-მეცნიერული რევოლუციის ორომტრიალში. ჩვენ გვწამს, რომ თანამედროვე ადამიანი, რომელსაც სურს ყველაფერი იცოდეს, საბოლოოდ მოიკრებს სულიერ ძალებს, მისთვის განცხადდება დაფარული და მსგავსად თომა მოციქულისა შელაღადებს: „უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი!“ დიალოგი დაწყებულია, დაველოდოთ მის დამთავრებას...

მეტად რთულია ის პრობლემები და სიტუაციები, რომლებიც წარმოიშვებიან ცხოვრებაში, მაგრამ მაცხოვარმა ჩვენმა იესო ქრისტემ გვიჩვენა გამოსავალი — მისი მოძღვრების განხორციელება ადამიანთა ცხოვრებაში.

ყველა მცნებებს მოიცავს უკვლავი ნათქვამი: „შეიყვარო მოყვა-
სი შენი, ვითარცა თავი თვისი“ (რომ. 13,19). ერთ-ერთი მნიშვნე-
ლოვანი საკითხი, რომელიც აწუხებდა და აწუხებს ქრისტიანს, ეს
გახლავთ ადამიანის დამოკიდებულება ქვეყნისადმი. ალბათ საჭი-
როა რაღაც საშუალოს გამოიხატოს. როცა მოციქული იოანე ღვთის-
მეტყველი ამბობს: „ნუ გიყვარნ სოფელი ესე, ნუცაღა რაი არს სოფ-
ლისა ამის. უკეთუ ვისმე უყვარდეს სოფელი ესე, არა არს სიყვარუ-
ლი მამისა მისთანა“ (I იოანე, 2,15), იგი გულისხმობს იმ სიახლო-
ვეს, რომელსაც მუდამ იჩენს ადამიანი ქვეყნისა და ცხოვრების მი-
მართ. მეტისმეტი სიახლოვე მატერიალურთან ადამიანს ხდის უხემ
მატერიალისტად, რომელიც ცნობს ეგოიზმს და მხოლოდ პირად კე-
თილდღეობას. ჩვენ არ გვაქვს უფლება შევიძულოთ ქვეყანა, რამე-
თუ იგი ღმერთის ქმნილებაა, მაგრამ არც უნდა შევესისხლხორცოთ
მას ბოლომდე, დაუდევრობით და გულარძნილობით. ჩვენ მუდამ
გულში უნდა ვატარებდეთ მიწასთან ინტერვალის გრძნობას, ჩვენ
უნდა ვიდოდეთ არა მიწასა ზედა, არამედ მისგან ამაღლებულნი. მხო-
ლოდ ამ შემთხვევაში არ დავივიწყებთ მარადიულ ფასეულობას.
როცა ვაანალიზებთ წარსულს, მივდივართ იმ დასკვნამდე, რომ
ქრისტიანობა არ აღმოცენდებოდა და არ აღორძინდებოდა, რომ
ადამიანს ყური არ მიეგდო თავისი სულის ხმისათვის, რომ მაცხო-
ვარს არ მოემადლებინა ყოველივე ის, რაც მთავარია და აუცილებე-
ლი ადამიანისათვის. ქრისტიანობამ დაგვანახა, რომ იგი შექვეყნიუ-
რია და ზებუნებრივი. მან შთაბერა ქვეყანას ახალი ენერჯია, ახალი
ცხოვრება ქრისტე იესოს მიერ, ცხოვრება, რომელმაც მოსდრიკა
ცანი და შეუერთა დედამიწას. ქრისტიანობა თავის არსით თეორია
კი არ არის, არამედ სიცოცხლე, კავშირი ზეცასთან და რელიგიური
გამოცდილება. ამ რელიგიას ვერ შეიცნობ მხოლოდ გარკვეული
იდებების, დოგმატებისა და წესების სწავლით. უკეთუ ადამიანის
გულში ძევს რელიგიური მარცვალი, იგი აღმოცენდება ცხოვრების
ხედ და მოგვცემს კეთილ ნაყოფს. ეს სულიერი ძალა, რომელიც იბა-
დება პიროვნებაში, გარდაქმნის არა მარტო თვით პიროვნებას, არა-
მედ გავლენას ახდენს მთელ სამყაროზე, ცვლის ქვეყნის ისტორიულ
სახეს. ეს ღვთაებრივი ცეცხლია, არა შემმუსრველი, არამედ გან-
მწმედელი და ახალი იმპულსის მიმცემი ქვეყნისათვის. ამის შესა-
ხებ მაცხოვარი ბრძანებს: „ცეცხლისა მოფენად მოვედ ქვეყანასა
ზედა და რაი მნებავს, რათა აწვე აღევზნას“ (ლუკა, 12,49). რას ვხე-
დავთ სინამდვილეში? ადამიანი როგორღაც განშორდა ღმერთს, მაგ-
რამ სულიერ ფასეულობას ვერ შეცვლის ვერავითარი მეცნიერება,
ტექნიკა და სხვა რამ მატერიალური. დღეს ადამიანის წინაშე დგას
გლობალური პრობლემა. შეძლებს თუ არა დაიმორჩილოს თავისი
თავი და მის მიერ შექმნილი ტექნიკა. აღმოჩნდება თუ არა დაგრო-
ვილი ტექნიკა ადამიანისათვის საბოლოოდ კეთილდღეობის მიმცე-
მი. ამავე დროს უნდა ვადიაროთ, რომ მეცნიერულად დასაბუთებულ-
მა ტექნიკამ მოგვცა არნახული ძალაუფლება ბუნების ასათვისებ-
ლად და ეს ძალაუფლება უნდა იყოს გამოყენებული არა ადამიანის
სულიერი დაუძღურებისათვის, არამედ მისი კეთილდღეობისათვის.
ამ სიტყვის გლობალური გაგებით.

დღევანდელ პირობებში მორწმუნენი მიაღტვიან პირველი
ქრისტიანების ამაღლებული სულიერობისაკენ, როცა უფალი ძა-

ლიან ახლოს იდგა ადამიანთან და ამ სიახლოვით მისი შინაგანი სამყარო აღვსილი იყო სიყვარულით და სიხარულით. ამგვარი სიახლოვე გვწყურია ჩვენ ყველას, მაგრამ სამწუხაროდ, ხშირად ვერ ვპოულობთ გზებს ღმერთთან კავშირისათვის.

ცნობილი ქრისტიანი აპოლოგეტი და მეცნიერი ტერტულიანე მიგვანიშნებს ერთ-ერთ ასეთ გზაზე: „სჯობია ადამიანმა ყური მიუგდოს თავისი სულის ხმას და მაშინ ჭეშმარიტი ღმერთი არ იქნება მისთვის უცნობი. სული რაც უფრო ახლოა ბუნებასთან, მით უფრო განწყობილია ქრისტიანული სარწმუნოების მისაღებად, რაღეთუ ბუნება არის მასწავლებელი, ადამიანის სული — მოსწავლე, ღმერთი — მასწავლებლის მასწავლებელი. აქედან დასკვნა: რაც უფრო დაუახლოვდებით ღმერთს, მით უფრო დაუახლოვდებით ერთმანეთს. ადამიანისათვის, რომელიც ახლოა ღმერთთან და მოყვასთან, არ არის საშიში არავითარი განსაცდელი. ამის შესახებ ესაია წინასწარმეტყველის პირით გველაპარაკება თვით უფალი: „წყალზე გადასვლისას, მე შენთან ვარ; მდინარენი ვერ წაგლეკავენ შენ; შეხვალ ცეცხლსა შინა და არ დაიწვები და არცა ალი მოგეკიდება შენ“ (ესაია, 43,2).

ბრწყინვალე და საიდუმლოა დღე ქრისტეს აღდგომისა. დღეს კვლავ აღსდგა ჩვენი სარწმუნოება, ჩვენი სასოება და სიყვარული. აღსდგა ჩვენი რწმენა, რწმენა შემოქმედისა, რომელიც არ გვტოვებს ჩვენ, რწმენა სიკეთისა, რწმენა ადამიანისა, რწმენა ჩვენი ფერისცვალებისა და აღდგომისა.

განახლდა ჩვენი სასოება, იმედი, რომ კაცობრიობა კვლავ დაუბრუნდება ღმერთს და აითვისებს მარადიულ სულიერ საუნჯეს; აღსდგა იმედი, რომ მოხდება ჩვენი განახლება, იმედი იმისა, რომ არ იქნება მტრობა და შიმშილი, იმედი, რომ გაიმარჯვებს „ქვეყანასა ზედა მშვიდობა და კაცთა შორის სათნოება“.

გამობრწყინდა ჩვენში სამსახოვანი სიყვარული: სიყვარული ღვთისადმი, სიყვარული მამულისადმი და სიყვარული ადამიანისადმი.

ქრისტეს აღდგომამ განახვნა ჩვენი გულები; მაშასადამე ქრისტე ჩვენთან არს!

ყოველთა თქვენთა; ახლობელთა თუ შორეულთა, საქართველოში და სამშობლოს გარეთ მცხოვრებთა, გილოცავთ ქრისტეს აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაულს, დღესასწაულს ჩვენი სულიერი განახლებისა!

იხარეთ ორსავე სოფელსა შინა!

„ბნელი წარვალს და ნათელი იგი ჭეშმარიტი აწვე ჩანს“ (I იოანე, 2,8).

ქრისტე აღსდგა! ჭეშმარიტად

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს პრეზიდენტი

ილია მეორე

პასექი ქრისტესი
1980, თბილისი.

უწმიდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია მეორის ვიზიტი იერუსალიმსა და როგში

იერუსალიმში

წმიდა ქალაქის იერუსალიმისა და სრულიად პალესტინის პატრიარქის ბენედიქტე I-ის მიწვევით 1980 წლის 30 მაისიდან 5 ივნისამდე წმიდა ქალაქ იერუსალიმში მეგობრულ ვიზიტით იმყოფებოდა სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს პრეზიდენტი, უწმიდესი და უნეტარესი ილია II.

კათოლიკოს-პატრიარქს ილია II-ს მოგზაურობისას თან ახლდნენ: ცხუმ-აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი ნიკოლოზი (მახარაძე); ბათუმ-შემოქმედელი ეპისკოპოსი დავითი (ჭკადუა); პროტოდიაკონი ხეთისო შალიკაშვილი და საპატრიარქოს თანამშრომელი ვიქტორ შიოლაშვილი.

საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია 30 მაისს რომზე გავლით, იერუსალიმში ჩავიდა. იერუსალიმის საპატრიარქო საპატიო შეხვედრა მოუწყო მსოფლიო ქრისტიანული მოძრაობის გამოჩენილ მოღვაწეს, ილია II-ს.

დამხვედრთა შორის იყვნენ: იერუსალიმისა და სრულიად პალესტინის პატრიარქი, უნეტარესი ბენედიქტე I; მთავარეპისკოპოსი იაკობი; არქიმანდრიტი მელიტონი; არქიმანდრიტი ნიკოლოზი; რელიგიის, პრესის, რადიოს და საზოგადოების წარმომადგენელი.

31 მაისს, დღის პირველ ნახევარში, საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია ეწვია მაცხოვრის საფლავს; ხოლო დღის მეორე ნახევარში, იერუსალიმის პატრიარქ ბენედიქტესთან სადილის შემდეგ მოინახულეს ღვთისმშობლის საფლავი და გეთსამანიის ბაღი. იმავე საღამოს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II შეხვდა ისრაელის სახელმწიფოს რელიგიის მინისტრს ბატონ ისრაელ აპელს. პრესკონფერენცია გაიმართა რელიგიის საქმეთა სამინისტროში, რომელსაც ესწრებოდა რელიგიისა და საზოგადოების მრავალი წარმომადგენელი.

პრესკონფერენცია ძირითადად წარმართა კითხვა-პასუხით, რომელიც გაიმართა ისრაელ აპელსა და ილია II შორის.

ისრაელ აპელი: — რა დამოკიდებულება არსებობს ებრაელებსა და ქართველებს შორის საქართველოში?

ილია II: — უძველესი დროიდან დღემდე, ქართველ ხალხსა და საქართველოში მცხოვრებ ებრაელებს შორის მუდამ ძმური და მეგობრული დამოკიდებულება სუფევდა. ამის დასადასტურებლად ისიც კმარა, რომ ოცი საუკუნის მანძილზე, ჩვენს სამშობლოში, ებრაელთა რბევასა და ანტისემიტიზმის გამოვლენის არც ერთ შემთხვევას არა ჰქონია ადგილი.

ისრაელ აპელი: — ფიქრობს თუ არა საქართველოს ეკლესია განაახლოს ქართველი ბერების მოღვაწეობა ჯვრის მონასტერში და, კერძოდ, აღძრას საკითხი იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის დაბრუნების შესახებ?

ილია II: — დიად, ჯვრის მონასტერი ჭეშმარიტად ქართული მონასტერია, ქართველთა მიერ აშენებული. აქ, საუკუნეთა მანძილზე მოღვაწეობდა მრავალი ქართველი და მათ შორის გენიალური შოთა რუსთაველი. ჩვენი სურვილია ეს ტრადიცია გაგრძელდეს, რათა დღის სინათლეზე წარმოჩინდეს ჩვენი ერის მრავალი მნიშვნელოვანი საბუთი, რომელიც ინახება იერუსალიმის ჯვრის მონასტერში, და რომელთა შესწავლა ახალ შუქს მოფენდა ქართველი ერისა და მისი ეკლესიის მრავალმხრივ საქმიანობას საერთაშორისო სარბიელზე. მე

ვფიქრობ, რომ უნეტარეს პატრიარქ ბენედიქტე I-თან მოლაპარაკების შედეგად ჩვენ მივაღწევთ ამას.

პრესკონფერენცია, რომელიც საქმიანად და ურთიერთგაგების ნიშნით მიმდინარეობდა, გვიან საღამომდე გაგრძელდა.

1 ივნისს, მაცხოვრის საფლავის ეკლესიაში შედგა ერთობლივი საღმრთო-სადღესასწაულო წირვა. აღასრულეს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ და წმიდა ქალაქ იერუსალიმისა და სრულიად პალესტინის პატრიარქმა, უნეტარესმა ბენედიქტე I-მა. წირვის აღსრულებისას, ილია II-მ და ბენედიქტე I-მა სიტყვებით მიმართეს ერთმანეთს.

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს- პატრიარქის, ილია II-ის სიტყვა, წარმოთქმული იერუსალიმში საღმრთო-სადღესასწაულო წირვის აღსრულების დროს

თქვენო უნეტარესობავ, იერუსალიმის დედა ეკლესიის მამათმთავარო, იაკობ მოციქულის ტახტის მემკვიდრეო, ბატონო ბენედიქტე!

უდიდესი სიხარულისა და მოკრძალების გრძნობა ეუფლება ამ დღეებში ჩემს გულს, როდესაც მე და ჩემი თანმხლები პირნი ვიმყოფებით იმ წმიდა ადგილზე, სადაც ცხოვრობდა, ჯვარს ეცვა და აღსდგა მაცხოვარი ჩვენი იესო ქრისტე. ეს განუმეორებელი გრძნობა მეუფლება კიდევ იმიტომ, რომ მე ჩამოვედი იმ კურთხეულ და წმიდა ქალაქში, სადაც ჩვენს დიდ წინაპრებს უმოღვაწიათ და აუშენებიათ არაერთი ტაძარი და მონასტერი, სადაც ღვთივგანისვენებს ჩვენი დიდი რუსთაველი და სხვა ქართველი წმიდა მამანი. სწორედ უფლის უდიდესი რწმენა და სიყვარული ამოძრავებდა ჩვენს მამებს, როცა ტოვებდნენ სასუკვარ საქართველოს და ჩამოდიოდნენ პალესტინის წმიდა ადგილებში სულიერი მოღვაწეობისათვის. ისინი იყვნენ ღვთისადმი შეწირულნი მსხვერპლნი, რომელნიც თავდადებით აღავლენდნენ მხურვალე ლოცვებს თავისი საყვარელი სამშობლოს კეთილდღეობისათვის.

ჩვენი ურთიერთობა დღეს არ დაწყებულა... ძველ ქართულ მატრიანეში ვკითხულობთ, რომ იესო ქრისტეს ჯვარცმას ესწრებოდა საქართველოდან ჩამოსული ებრაელი, რომელსაც ჩამოუტანია ჩვენთან მაცხოვრის კვართი. ეს კვართი დაკრძალულია ჩვენს ძველ დედაქალაქ მცხეთაში და მასზედ ქართველმა ერმა აღაშენა ხუროთმოძღვრების უიშვიათესი საპატრიარქო ტაძარი სვეტიცხოველი. მოციქულების — ანდრია პირველწოდებულისა და სვიმონ კანანელის ქადაგებამ ივერიაში გამოიღო თავისი კეთილი ნაყოფი. შეიქმნა პირველი ეპარქიები. მე-4 საუკუნის დასაწყისში, წმიდა ნინოს ქადაგების შედეგად, ქრისტიანობა ჩვენთან გამოცხადდა სახელმწიფო რელიგიად. მე-5 საუკუნის I ნახევარამდე ჩვენი ეკლესია შედიოდა ანტიოქიის ეკლესიის იურისდიქციაში, ხოლო მე-5 საუკუნის II ნახევარში მივიღეთ ავტოკეფალია. ავტოკეფალიის მიღებისთანავე ჩვენი ეკლესია იწყებს ინტენსიურ ურთიერთობას იერუსალიმის სამოციქულო ეკლესიასთან.

მართო ის ისტორიული ჭეშმარიტება რად ღირს, რომ მე-5 საუკუნის პირველ ნახევარში (429 წელს) პალესტინაში ჩადის, ბერად აღიკვეცება და მოღვაწეობს ქართლის მეფის, დიდი ბაკურის შვილი — პეტრე იბერი. ასურული და ქართული წყაროებით, ოცი წლის იყო პეტრე, როდესაც მან „ტანჯნა ხორცნი თვისნი“ და მონასტრის მშენებლობას მიჰყო ხელი. როგორც ისტორიული წერილობითი წყაროებითა და უკანასკნელ პერიოდში პალესტინის არქეოლოგიური გათხრებით დადასტურდა, პეტრე ქართველს (იგი 421 წელს 12 წლისა მიჰყვება იქნა წაყვანილი კონსტანტინეპოლში, საიდანაც გაიქცა პალესტინაში 429 წელს) პალესტინასა და ეგვიპტეში აუშენებია არაერთი ეკლესია-მონასტერი. მათ შორის იორდანის უდაბნოში, იერუსალიმის მახლობლად, სადაც ნანგრევებში აღმოჩნდა ყველაზე უძველესი ქართული წარწერები, რომლებშიც მოხსენიებული არაა პეტრე ქართველი, მისი მამა და პაპა.

როგორც ვგებულობთ სხვადასხვა ისტორიული წყაროებიდან და პეტრე კონჭოშვილას წიგნიდან, ქართველებს 19 მონასტერი ჰქონიათ პალესტინაში და მათ შორის პირველი ადგილი უკავია იერუსალიმის ჯვარის ქართულ მონასტერს.

როგორც იერუსალიმის პატრიარქის, უნეტარესი დოსითეოსის ეპისტოლეებიდან ჩანს, იერუსალიმის ჯვარის მონასტერი, — სადაც იყვნენ ქართველი იღუმენი და ქართველი ბერები, — დიდ როლს ასრულებდა იერუსალიმის და საქართველოს საპატრიარქოთა კავშირურთიერთობაში. 1676 წლის სიგელში პარტიარქი დოსითეოსი წერს, რომ „ჯვარის მონასტერი უნდა გადაეცეს ქართველებს, რათა იყვნენ მას შინა ნამდვილი და სრულუფლებიანი პატრონი, ქრისტეს მოყვარე ივერიელი; როცა ღმერთი ინებებს და ივერიიდან მოვა იღუმენი, მაშინ მან მიიღოს თავის გამგეობაში ყველა მონასტერი, როგორც ეს იყო ადრე“.

1689 წელს უნეტარესი იერუსალიმის პატრიარქი დოსითეოსი ჩამოსულა საქართველოში, სადაც ის იყო მიღებული დიდი ზემოთ. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი დომენტი II (1660–1675) ჩაბრძანებულა იერუსალიმში, სადაც ის მიუღიათ „როგორც ანგელოზი“.

ასე რომ ურთიერთობა ჩვენს ეკლესიებს შორის ინტენ-სიური და მეტად ნაყოფიერი იყო. ჩვენი ჩამოსვლის მა-ზანი, თქვენო უნეტარესობავ, არის ის, რომ აღსდგეს ის ძველი ტრადიციული ურთიერთობა, რაც გაგვაჩნდა ად-რე. წარსულში ჩვენი ქვეყნების ავბედობამ შეწყვიტა ეს ძმური ურთიერთობა და დღეს კი, ვფიქრობ, დადგა დრო, როცა იერუსალიმის ეკლესიამ უნდა შეასრულოს ის დი-დი მისია, რაც ეკუთვნის დედაეკლესიას. მე დარწმუნე-ბული ვარ, რომ ორივე მხრიდან: თქვენი უნეტარესო-ბისაგან და ჩვენგან იქნება მიღებული ყოველგვარი ზო-მები, რომ ურთიერთკავშირი გაძლიერდეს; ეს სჭირდება ორივე მხარეს.

მე შევთხოვ ყოვლის შემძლებელ ღმერთს, რომ უფ-რო მეტად ააყვავოს და გაძლიეროს უწმიდესი იერუსა-ლიმის ეკლესია. თქვენ, თქვენო უნეტარესობავ, ვისურ-ევთ მრავალჟამიერ ნაყოფიერ სიცოცხლეს, ხოლო ჩვენს ორ უძველეს ეკლესიას ვუსურვებ ნაყოფიერ სულიერ თანამშრომლობას.

საღმრთო-სადღესასწაულო წირვის აღსრულების შემდგომ, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრი-არქმა ილია II-მ წმიდა გიორგის I ხარისხის ორდენი გადასცა იერუსალიმის პატრიარქს, უნეტარეს ბენედიქ-ტე I-ს. იმავე საღამოს ბენედიქტე I-მა წმიდა ქალაქ იერუსალიმისა და სრულიად პალესტინის ეკლესიის უმაღლესი ორდენი გადასცა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს, უწმიდესსა და უნეტარესს ილია II-ს, მისი დიდი და ნაყოფიერი მოღვაწეობისათვის მსო-ფლიო ქრისტიანობის სასიკეთოდ.

წირვის დამთავრების შემდგომ ილია II და მისი თანმხლები პირნი ეწვივნენ იერუსალიმის ქართველთა ჯვრის მონასტერს. ძალზე ამაღელვებელი იყო ამ დიდე-ბული ძეგლის დათვალიერება, სადაც განისვენებს ჩვე-ნი ერის მრავალი სასიქადულო მოღვაწე, სადაც ქვაზე ამოტვიფრული ყოველი წარწერა ცხოველად ღაღადებს მათს წარუშლელ კვალზე.

2 ივნისს საქართველოს ეკლესიის დელეგაციას გა-მოეყვინნენ ცხუმ-აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი ნიკოლო-ზი და ბათუმ-შემოქმედელი ეპისკოპოსი დავითი, რო-მელნიც ტელ-ავივიდან გაემგზავრნენ საბერძნეთის დე-დაქალაქ ათენში, ხოლო ათენიდან კუნძულ როდოსზე, სადაც მიმდინარეობდა დიალოგი მსოფლიოს მართლმა-დიდებელ ეკლესიებსა და რომის კათოლიკურ ეკლესიას შორის. აღნიშნული დიალოგის საბოლოო მიზანია მსოფ-ლიოს ქრისტიანული ეკლესიების ერთ მთლიან ეკლესიად შეკავშირება, როგორც ეს პირველ საუკუნეებში იყო. სა-ქართველოს ეკლესიის დელეგაცია კუნძულ როდოსზე ჩავიდა, როგორც აღნიშნული დიალოგის სრულყოფე-ბიანი მონაწილე. მთავარეპისკოპოსმა ნიკოლოზმა დაა-ლოგის მონაწილეებს გააცნო ეკლესიათა მსოფლიო საბ-ჭოს პრეზიდენტის ილია II-ის მისაღმების წერილი.

„დიალოგმა“ შეიმუშავა მომავალი შეხვედრების გეგ-მა და მიღებულ კომუნიკეში აღინიშნა, რომ დიალოგის მონაწილეები საპუშაოდ შეიკრიბებიან ყოველ ორ წე-ლიწაღში ერთხელ. შეიქმნა საკოორდინაციო კომიტეტი, რომელიც უხელმძღვანელებს შემდგომ „დიალოგს“.

3 ივნისიდან სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II და მისი თანმხლები პირნი შეუდგ-ნენ წმიდა ადგილების დათვალიერებას. დღის პირველ ნა-ხევარში ისინი ეწვივნენ ბეთანიის მონასტერს. დელეგა-ციას ახსნა-განმარტებას აძლევდა იერუსალიმის ეკლესიის წარმომადგენელი მამა მელიტონი. ბეთანიის მონას-ტერში სტუმრებს შეეგება ამავე მონასტრის წინამძღვა-რი, არქიმანდრიტი თეოდოსი.

დელეგაციამ მოინახულა ბეთანიის მონასტრის სამ-ხრეთით მდებარე სვიმონ კეთროვნის სახლი, სადაც უფალმა იესო ქრისტემ ჯვარცმის წინ უკანასკნელად გა-ათია ღამე. აქვეა წმ. ლაზარეს საფლავი, რომელსაც ძველი ეკლესიის ფორმა აქვს და ითვლება პირველ ეკ-ლესიად ბეთანიაში. სწორედ ამ საფლავიდან მკვდრეთათ აღადგინა უფალმა იესო ქრისტემ წმ. ლაზარე, რომლის შემდგომ იგი კარგახანს მოღვაწეობდა კვიპროსის ეპის-კოპოსად. ამიტომაც არის, რომ წმ. ლაზარეს საფლავის გვერდით დღესაც არსებობს მისი მეორე საფლავი, სა-დაც დასვენებულია მისი წმიდა ნაწილები. ბეთანიის მო-ნასტერში კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ გადაიხა-და მცირე პარაკლისი და აკურთხა ის ადგილი, სადაც წმ. ლაზარეს დაი მართა შეხვდა მაცხოვარს და უთხრა, უფალო შენ რომ აქ ყოფილიყავი, ჩემი ძმა ლაზარე არ მოკვდებოდა.

ბეთანიის მონასტრის დათვალიერების შემდგომ, საქართველოს ეკლესიის დელეგაციას გზა იერიქონისა-კენ ედვათ. იერიქონი, ეს არის იუდეველთა უდაბნოში მდებარე ოაზისი, მხარე, საიდანაც ზეცად ამაღლდა წი-ნასწარმეტყველი ილია. აქვეა ადგილი მდინარე იორ-დანზე, სადაც იოანე ნათლისმცემლის ხელით ნათელი ილო უფალმა ჩვენმა იესო ქრისტემ. ნათლისღების შემ-დგომ სწორედ აქედან წავიდა იესო ქრისტე ორმოცი დღით სამარხულოდ იუდეველთა უდაბნოში, რომელიც მდებარეობს ძველი იერიქონის განაპირა ერთ-ერთი მთის ძირას.

გზად მიმავლებმა დაათვალიერეს მოწყალე სამარი-ტელის ადგილი. იერიქონში დღემდე არსებობს ზაქეს სახლი და ის ცნობილი ლეღვის ხე, რომელზედაც ავიდა დაბალი ტანის მეხარკე ზაქე, რათა გზად მომავალი უფა-ლი დაენახა. აქვეა წმ. ზაქეს მონასტერი, რომლის მთა-ვარი ტაძარი ატარებს დიდი წინასწარმეტყველების — ილიასა და ელისეს სახელებს. მონასტერში კათოლიკოს-პატრიარქ ილია II-ს შეხვდა მეუღაბნოე ბერი ქრიზო-სტომოსი, რომელთანაც ილია II-მ სამახსოვრო სურა-თი გადაიღო. მახლობლად, მთის ქიმზე მდებარეობს მართლმადიდებელთა შესანიშნავი მონასტერი „სარანტა-რიო“ (40-დღიანი), რომელშიაც ამჟამად ექვსი ბერი მოღვაწეობს. დელეგაციამ მოინახულა, აგრეთვე, წმ. გე-რასიმე იორდანელის მონასტერი, რომლისგან ერთი კი-ლომეტრის დაშორებით მდებარეობს იოანე ნათლისმცემ-ლის მონასტერი. ძველ იერიქონში მიმდინარეობს არქე-ოლოგიური გათხრები. აქვეა მიტოვებული სახლები, რომლებიც დაინგრა ისრაელ-ეგვიპტის ომის დროს. მო-ნასტერ „სარანტარიოს“ მარჯვნივ მდებარეობს ადგილი „ლაღალა“, სადაც ებრაელებმა იღვესასწაულეს პირვე-ლი პასქი.

დღეგაცია ეწვია, აგრეთვე, ძველ ადმინისტრაციულ ცენტრს — ყუმრანს. აქ ცხოვრობდნენ ესეილნი. ეს იყო ქრისტესდროინდელი სექტა, მსგავსად ფარიხელებისა და სადუკეელებისა, მაგრამ თავიანთი რწმენით ყველაზე ახლოს იდგნენ ქრისტეს მოძღვრებასთან. არსებობს აზრი, რომ სწორედ ესეილნი იყვნენ პირველი ქრისტიანები. ყუმრანის მახლობელ მთაზე 1947—1962 წლებში ნაპოვნი იქნა ყველაზე ადრეული და უიშვიათესი ხელნაწერები წმიდა სახარებისა. იმავე დღეს, მკვდარი ზღვის სანაპიროზე მივიდნენ იმ ადგილთან, სადაც ძველად მდებარეობდა ქალაქები სოლომი და გომორი. 1954 წელს სპეციალურმა ექსპედიციამ მოახერხა ჩასვლა მკვდარ ზღვაში (რომლის წყალი 80 პროცენტით მარილიანია) და იპოვნა ორივე განადგურებული ქალაქი, როგორც ეს აღწერილია ბიბლიაში. საინტერესო იყო ბედუინებთან შეხვედრა, რომლებიც ცხოვრობენ იუდეველთა უდაბნოში. სოფელ კომთან ნახეს ადგილი, სადაც მაცხოვრის ბრძანებით, მოწაფეებმა მოძღვრისათვის იპოვეს ვირი თავისი კვიციით, იერუსალიმში მისი შესვლის წინ.

იმავე დღეს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, უწმიდესი და უნეტარესი ილია II შეხვდა იერუსალიმის კათოლიკური ეკლესიის პატრიარქს, რომელმაც სიტყვით მიმართა ილია მეორეს.

საპასუხო სიტყვა წარმოსთქვა კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ. მან აღნიშნა, რომ ვიზიტი არის ისტორიული მნიშვნელობის, რადგან 200 წელია, რაც საქართველოს პატრიარქი არ ყოფილა იერუსალიმში. საქვეყნოდ ცნობილია თუ რა ცხოველ მონაწილეობას იღებდნენ ქართველი ბერები იერუსალიმის საეკლესიო ცხოვრებაში. საერთაშორისო პოლიტიკურმა მდგომარეობამ განაპირობა ის, რომ შეწყდა ბერების ნაკადი იერუსალიმში. ჩემი ვიზიტი ითვალისწინებს, რათა აღდგეს კავშირი, რომელიც იყო იერუსალიმსა და საქართველოს შორის. ჩვენი კავშირის განმტკიცება აუცილებელია, რადგან ვხედავთ, თუ როგორ ვითარდებიან სხვა რელიგიები. ამიტომ ჩვენ უნდა ვიყოთ ერთად, რათა გაუძლოს ქრისტიანობამ ამ დაწოლას. სწორედ ამის შედეგია კუნძულ როდოსზე მიმდინარე დიალოგი, რომის კათოლიკეებსა და მსოფლიოს მართლმადიდებლებს შორის. ჩვენ, მართლმადიდებლები და კათოლიკეები ველოდებით ერთმანეთს, თუ როდის მივაღწეოთ საერთო მიზანთან. ეს ასე არ უნდა იყოს. ჩვენ ორივე უნდა ვესწრაფოთ ერთმანეთთან მისასვლელად. ამას გვკარნახობს ჩვენი ეკლესიების მრავალსაუკუნოვანი ისტორიული ურთიერთობა და მათი დღევანდელი მდგომარეობა.

შეხვედრის დასასრულს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ იერუსალიმის კათოლიკური ეკლესიის პატრიარქს საჩუქრად გადასცა ქართული ჭედური ხატები.

დღის მეორე ნახევარში, ისრაელში მცხოვრებმა ქართველმა ებრაელებმა, კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის პატივსაცემად რესტორან „საქართველოში“ გამართეს სადილი. სადილს ესწრებოდნენ: რესტორნის პატრონე ილია მეგრელიშვილი; შ. რუსთაველის საზოგადოების ხელმძღვანელები — მიხეილ ჯანაშვილი და აბრამ სეფიაშვილი, აგრეთვე, მრავალი ქართველი ებ-

რაელი. სადილის დროს ისრაელში მცხოვრებმა ქართველმა ებრაელებმა ერთხმად განუცხადეს საქართველოს ეკლესიის მწყემსმთავარს, რომ ისინი მზად არიან ყოველგვარი დახმარება აღმოუჩინონ ქართულ ეკლესიას ჯვრის მონასტრის დაბრუნების საკითხში.

იმავე საღამოს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს პრეზიდენტის, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია II-ის პატივსაცემად რელიგიის სამინისტროში მოეწყო სადღესასწაულო ბანკეტი. ბანკეტს ესწრებოდნენ: კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II, იერუსალიმის პატრიარქი ბენედიქტე I, იერუსალიმის ეკლესიის მღვდელმთავრები და მოძღვრები, სამინისტროების ხელმძღვანელები, ისრაელში მცხოვრები ქართველი ებრაელები, მეცნიერების, ხელოვნების, ლიტერატურის, პრესისა და რადიოს წარმომადგენლები. ბანკეტზე სიტყვა წარმოსთქვა ისრაელის კულტურის სამინისტროს გენერალურმა დირექტორმა ბატონმა ლიპელმა. მან აღნიშნა ის დიდი წვლილი, რომელიც შეჰქონდათ ქართველებს ქრისტიანობის განვითარებისათვის საერთაშორისო სარბიელზე და გამოთქვა სინანული, რომ ქართველები აღარ მოღვაწეობენ ისეთ ცნობილ ქართულ ისტორიულ კერებში, როგორცაა, მაგალითად, ჯვრის ქართული მონასტერი. მან აღნიშნა, რომ იგი ყველაფერს გააკეთებს, რათა ქართველები ისევ დაუბრუნდნენ იერუსალიმის ქართულ ჯვრის მონასტერს.

საპასუხო სიტყვა წარმოსთქვა სრულიად საქართველოს პატრიარქმა ილია II-მ:

„თქვენო უნეტარესოებავ, წმიდისა ქალაქისა იერუსალიმის და სრულიად პალესტინის მამათმთავარო, ბატონო ბენედიქტე!

ქრისტეს მიერ საყვარელნო ძმანო!
ქალბატონებო და ბატონებო!

დიდი სიხარულისა და სიყვარულის გრძნობით მოგესალმებით იმ ეკლესიისა და ერის სახელით, სადაც ინახება კვართი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი, იმ ერის სახელით, რომელსაც ეწოდება ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის წილხვედრი, იმ ქვეყნის სახელით, სადაც იქადაგეს მოციქულებმა ანდრია პირველწოდებულმა და სვიმონ კანანელმა და სადაც დაკრძალულია მოციქული სვიმონ კანანელი, სადაც იქადაგა და ღვთივგანისვენა წმ. იოანე ოქროპირმა.

მოგესალმებით იმ გმირი ხალხის სახელით, რომელიც მთელი თავისი ისტორიის მანძილზე თავის სისხლისა და სიცოცხლის ფასად იცავდა თავის მამულს, რწმენას, ენას და ეროვნულ თვითშეგნებას.

რა აძლევდა ძალას ჩვენს ხალხს ამ მძიმე ბრძოლაში? უპირველესად ქრისტეს რწმენა და კავშირი ღმერთთან, რომლის ზეგარდმოსული ცხოველმყოფელობითაც ქართველი მამები მიდიოდნენ სამოღვაწეოდ წმიდა ქალაქ იერუსალიმში, სადაც ჯვარს ეცვა და აღსდგა ჩვენი მხსნელი და მაცხოვარი იესო ქრისტე.

ისტორიულად დადასტურებულია, რომ პალესტინაში ქართველებს მონასტრების მშენებლობა დაუწყიათ ჯერ კიდევ IV საუკუნეში. მარტო წმიდა ქალაქ იერუსალიმში

ქართველებს ეკუთვნოდათ მრავალი ეკლესია-მონასტერი, მაგრამ დროთა განმავლობაში, მტრის გამუდმებული შე- მოსევების შედეგად, უმრავლესობა ქართული ძეგლები- სა ძლიერ დაზიანდა და დაინგრა, ზოგიერთი, საერთოდ, აღიკვა პირისაგან მიწისა, ხოლო დანარჩენი გადავიდა სხვათა განმგებლობაში. ამას მოწმობენ უამრავი ქართუ- ლი ხელნაწერები, რომლებიც ამჟამად დაცულია ვატი- კანის, საბერძნეთის, პალესტინისა, სირიის მონასტრებსა და მუზეუმებში.

თქვენს წმიდა მიწაზე ქართული მონასტრების მშე- ნებლობის საქმეში განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ქართველი წმიდა მამა, მე-5 საუკუნის უდიდესი მოაზ- როვნე, არეოპაიტული ტრაქტატების ავტორი პეტრე იბერი, რომლის თხზულებანი საფუძვლად დაედო შუა საუკუნეების თეოლოგიურ-ფილოსოფიური აზრის განვი- თარებას და უდიდესი გავლენა იქონა ახალი დროის მსოფლმხედველობაზე. „პეტრე იბერის ცხოვრებაში“ ვკითხულობთ, რომ „პეტრე იბერმა და მისმა თანამოღვა- წეთა იერუსალიმში აღაშენეს ყარბთა მისაღები სახლე- ბი და თავშესაფარს აძლევდნენ ქართველ და ბერძენ მწირ-ძმათა“. პეტრე იბერის ბერძენი მოწაფის, მამა იოანე რუფუსის მოწმობით, პეტრემ იერუსალიმში შე- არჩია საგანგებო ადგილი და „აღაშენა მონასტერი, რო- ძელიც დღემდე იწოდება „ივერთა მონასტრად“. დაბო- ლოს, ჩვენი საუკუნის 50-იან წლებში იტალიელი მეც- ნიერის ვარჯილიო კორბოს მიერ იორდანის უდაბნოში აღმოჩენილი პეტრე იბერის დაფუძნებული ტაძარი — „ლაზების მონასტერი“, ცხადად მეტყველებს ეკლესია- მონასტრების იმ გრანდიოზულ მშენებლობასა და აღდგე- ნა-გამშენიერებაზე, რომელსაც ქართველი მამები ეწე- ოდნენ მეოთხე საუკუნიდან მოყოლებული ვიდრე მეოცე საუკუნის მიჯნამდე. როგორც ვხედავთ, ქართველებს არცთუ ურიგოდ უღვაწიათ ღმერთის სამსახურში. ამის უტყვი მოწმეა იერუსალიმის ქართველთა ჯვრის მონას- ტერი, რომელიც დღესაც დალადებს მათს საქმეებზე.

იმდენად დიდი იყო ქართველების ავტორიტეტი, რომ ჯვაროსნული ომების ხანაში მხოლოდ ქართველ ლაშ- ქარს ჰქონდა უფლება გაშლილი სახელმწიფო აღმით შესულიყო წმიდა ქალაქ იერუსალიმში.

მართალია, ეს ყოველივე უკვე ისტორიაა, მაგრამ ისტორიის საფუძვლიანი ცოდნის გარეშე ხვალინდელ დღეს ვერ განვჭვრიტავთ. ხვალინდელი დღე კი დედამი- წაზე ღმერთის სასუფევლის ძიებასა და მოპოვებას უნ- და შევალით, რომლის წინაპირობაა მოყვასის სიყვა- რული და ჩვენი პლანეტის ყველა ქრისტიანის დაახლო- ება. სწორედ ამ საღმრთო საქმისათვის დაუცხრომლად იღვწის ისეთი ავტორიტეტული საერთაშორისო ორგა- ნიზაცია, როგორც არის ეკლესიათა მსოფლიო საბ- ჭო, რომლის პრეზიდენტიც მე გახლავართ. დღევანდელ მსოფლიოში ქმედითი და ცხოველმყოფელი ეკუმენური მოძრაობა ქრისტიანული სამყაროს ნომერი პირველი ამოცანაა. ჩვენ ყველაფერს გავაკეთებთ იმისათვის, რომ გავამართლოთ მილიონობით ადამიანების იმედები. ქრის- ტესმიერმა სიყვარულმა არ იცის ზღვარი და მანძილი. იგი ყოველ ჩვენთაგანშია, საჭიროა მხოლოდ მისი წარ- მოჩინება და მისით ცხოვრება ქვეყანასა ზედა.

მართალია, წმიდა ქალაქი იერუსალიმი და საკა- თველო ათასეული კილომეტრებით დაშორებულან ერ- თიმეორისაგან, მაგრამ მათ შორის მეგობრობის საიმედო ხილია გადებული, რომელიც თექვსმეტი საუკუნის გან- მავლობაში შენდებოდა და მტკიცდებოდა. ჩვენ ღმერთ- თან დაახლოების გზად გვესახება ეს ხილი, რომელზედაც ვიდოდნენ და კვლავაც ივლიან ქართველი მამები. თექვ- სმეტი საუკუნის განმავლობაში ქართველი მამები მო- ღვაწიობდნენ წმიდა ქალაქ იერუსალიმში და ჩვენი სურვილია, მომავალშიაც გაგრძელდეს ეს საუკუნოვანი ტრადიცია. მე-19 საუკუნის ქართველი მართლმორწმუ- ნე პოეტი ამბობს: „სად მამა-პაპა მეგუღვის, იმათი კუ- ბოს ფიცარი, ჩემი სამშობლო ის არის“-ო, დიად, ჩვე- ნი კეთილი ნების ვიზიტიც სწორედ იმას ემსახურება, რომ აღვადგინოთ და გავაცხოველოთ ჩვენს ეკლესიებს შორის თექვსმეტი საუკუნის წინ დაწყებული მეგობ- რობა და მოენახულოთ ის წმიდა ადგილები, სადაც განისვენებენ ჩვენი მამა-პაპანი, ქართველი ერის სასიქა- დულო შვილები: უდიდესი მოაზროვნე პეტრე იბერი, გენიალური შოთა რუსთაველი და სხვანი.

თქვენო უნეტარესობავ, წმიდისა ქალაქისა იერუსა- ლიმის და სრულიად პალესტინის მამათმთავარო, ბატო- ნო ბენედიქტე! საქართველოს უძველესი სამოციქულო ეკლესია ელის იმ ბედნიერ დღეს, როცა იერუსალიმის ჯვრის მონასტერში ძველებურად იმოღვაწებენ ქარ- თველი ბერები და ქართულ ენაზე კვლავაც შესრულდება წირვა-ლოცვა.

დილოგი დაწყებულია, ჩვენ იმედით მოველით მის კეთილ დასასრულს.

გისურვებთ მზეგრძელობასა და ჯანმრთელობას! ღმერთმა განაძლიეროს ძალნი თქვენნი!

მე აღვავლენ ლოცვებს ჩვენი ერების კეთილდე- ობისათვის, ჩვენი უძველესი ერების მშვიდობიანი და ნაყოფიერი თანამშრომლობისათვის. „უფალმან ძალი ერსა თვისსა მოსცეს, უფალმან აკურთხოს ერი თვისი მშვიდობით“ (ფს. 28, 11).

ბანკეტმა დაადასტურა ის გულწრფელობა და სი- ყვარული, რომელიც სუფევდა სტუმრებსა და მასპინძ- ლებს შორის.

4 ივნისს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II განა- გრძობდა წმიდა ადგილების დათვალიერებას.

მდინარე იორდანეზე გზად მიმავალმა ილია II-მ ინა- ხულა ადგილი, სადაც ბიბლიურმა დავითმა მოკლა გოლი- ათი. შემდეგ დაათვალიერა, ქალაქ იერუსალიმის რაიონე- ბი: რამალა, ბეთილი და ბირზეთი. ბეთილი ის ადგილია, სადაც იაკობმა ნახა კიბე, რომელიც აერთიანებდა ცასა და დედამიწას. ბირზეთში ცხოვრობენ მართლმადიდე- ბელი არაბები. აქვეა არაბული უნივერსიტეტი, ჯიფნა და XI საუკუნის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესია.

შემდეგ ილია II ესტუმრა სოფელ ისკარიოტს, სა- დაც დაიბადა იუდა, ქრისტეს ერთადერთი მოწაფე, რო- ძელიც გალილეადან არ იყო წარმოშობით. სოფელ ის- კარიოტში ქრისტიანებს არასოდეს არ უცხოვრიათ. დღევანდამ ინახულა აგრეთვე სევასტია, სადაც იოანე ნათლისმცემელს თავი მოჰკვეთეს. იქვეა ნაინი, რომელ ადგილზეც იესო ქრისტემ ქვრივი ქალის შვილი ადადგი-

ნა მკვდრეთით. ნაინის მოპირდაპირედ აღმართულია თა-
ბორის ანუ ფერისცვალების მთა, სადაც მაცხოვრის ფე-
რისცვალება მოხდა. ამ მთაზე გაშენებულია ფერისცვალე-
ბის მონასტერი. ილია II-მ დაათვალიერა მონასტერი და
უშუალოდ ის ადგილი, სადაც უფალმა ფერი იცვალა. იქ-
ვე ახლოა სოფელი ნაზარეთი. ქართული ეკლესიის წარ-
გზავნილებმა ინახულეს ის ადგილი, სადაც მოხდა ყოვ-
ლადწმიდა ღვთისმშობლის ხარება. კათოლიკოს-პატ-
რიარქი ილია II ესტუმრა ხარების ტაძარს, რის შემ-
დგომ ტაძრის წინამძღვარმა, მიტროპოლიტმა ისილა-
რემ საქართველოს ეკლესიის მამათმთავარი საკუთარ ბი-
ნაში მიიწვია. შემდეგ ილია II-მ ინახულა იაკობის
წყარო, რომელიც მდებარეობს მონასტრის ქვემოთ,
სარდაფისმაგვარ ოთახში. აქ ახლაც არის ჭა, სადაც
იესო ქრისტე შეხვდა სამარიტელ ქალს და წყალი შე-
სვა. ნაზარეთთან ახლოს მდებარეობს აგრეთვე, სოფელი
კანა, საიდანაც იყო წმ. მოციქული სვიმონ კანანელი.
კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ სანთლები დაანთო
კანას წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში.

ნაზარეთის დათვალიერების შემდგომ ილია II-მ
მოინახულა გალილეას ზღვის პირას მდებარე პატარა
ქალაქი ტიბერია. წმიდა მოციქულების სახელობის
ეკლესიის დათვალიერების შემდგომ ესტუმრნენ ნეტა-
რების მთას, სადაც ითქვა ცხრა ნეტარება. ამ ადგილზე
იყო, რომ ხუთი ათასი კაცი დანაყრდა ხუთი პურით.
შემდგომ, დელეგაციის წევრები ეწვივნენ ბეთსაიდას, სა-
იდანაც იყვნენ წარმოშობით წმ. მოციქულები პეტრე და
პავლე. მათ მრავალი სასწაული მოახდინეს ამ ადგილ-
ზე, რომელიც დღეს დაფარულია წყლით.

ქალაქ კაპერნაუმში კათოლიკოს-პატრიარქი ილია
II პირადად შეხვდა ფრანცისკელ ბერს, სახელგანთქმულ
იტალიელ მეცნიერს ვირჯილიო კორბოს. ვირჯილიოს
მეშვეობით ილია II-მ მოინახულა პეტრე იბერიელის
სახლი. სახელოვანმა მეცნიერმა ილია II-ს უჩვენა სა-
ზღვრები ძველი კაპერნაუმისა, რომელსაც იესო ქრის-
ტემ უწინასწარმეტყველა დამხობა. საერთოდ კაპერნაუმ-
ში მიმდინარეობს უამრავი არქეოლოგიური გათხრები,

რომელთა მიზანია შუქი მოფინოს იესო ქრისტეს მიწი-
ერი ცხოვრების პერიოდს. ვირჯილიო კორბო ილია
II-ს უჩვენა აგრეთვე წმ. მოციქულების, ძმების პეტ-
რეს და ანდრიას სახლი. ოთახის ერთ კუთხეში მეცნიე-
რის მიერ აღმოჩენილი იყო ბერძნული წარწერა და სა-
ნათლი.

ილია II-მ მადლობა გადაუხადა ვირჯილიო კორ-
ბოს იმ დიდი ღვაწლისათვის, რაც მან გააკეთა ქართვე-
ლი ერისათვის და მოიპატიჟა საქართველოში სტუმრად.

შემდეგ საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია ეწვია
კაპერნაუმის ეკლესიას. მოინახულეს მადარა და მერ-
მესი, სადაც ეშმაკეულნი შეცვივდნენ ღორების კოლტ-
ში, გააცოფეს და ზღვის კბოდეში გადაჩეხეს.

საღამო ხანს ქართული ეკლესიის წარგზავნილებმა
მიადწიეს მდინარე იორდანეს სათავეს, სადაც უწმიდეს-
მა და უნეტარესმა, ილია II-მ აკურთხა მდინარე იორ-
დანეს წყალი.

წმიდა ადგილების მოინახულების შემდგომ, ილია II
და მისი თანმხლები პირნი გვიან საღამოს იერუსალიმ-
ში დაბრუნდნენ.

5 ივნისი იყო ვიზიტის უკანასკნელი დღე. კათო-
ლიკოს-პატრიარქი ილია II ესტუმრა იერუსალიმისა და
სრულიად პალესტინის პატრიარქს, უნეტარესს ბენე-
დიქტე I-ს მისივე რეზიდენციაში, გადასცა სამახსოვრო
საჩუქარი და დაემშვიდობა, რის შემდგომ აეროპორტში
გაემგზავრა.

აეროპორტში საპატიო სტუმრის გასაცილებლად
მოვიდნენ: იერუსალიმის ეკლესიის მთავარეპისკოპოსი
იაკობი, არქიმანდრიტი მელიტონი, არქიმანდრიტი ნი-
კოლოზი, ეკლესიების, სამინისტროების, პრესისა და რა-
დიოს წარმომადგენლები...

დამთავრდა ქრისტესმიერი სიყვარულით აღსავსე
კეთილი ნების ვიზიტი. ვერცხილისფერმა ლაინერმა
კურსი რომისაკენ აიღო.

მომავალ შეხვედრამდე, წმიდაო ქალაქო იერუსა-
ლიმ!

რ ო მ უ ი

იერუსალიმიდან გამომგზავრების იმავე დღეს, 1980
წლის 5 ივნისს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-
პატრიარქი ილია II და მისი თანმხლები პირნი რომში
ჩაივდნენ.

აეროპორტზე საპატიო სტუმარს შეხვდნენ: კარდი-
ნალი მაქსიმილიან დე ფურსტემბერგი; ვიცე-პრეზიდენ-
ტი, მონსინიორი რამონ ტორელა კასკანტი; აგრეთვე
მთავარეპისკოპოსი ნიკოლოზი (მახარაძე) და ეპისკოპოსი
დავითი (ჭკადუა), რომლებიც 4 ივნისს დაბრუნდნენ კუნ-
ძულ როდოსიდან, სადაც მონაწილეობას იღებდნენ კა-
თოლიკებსა და მართლმადიდებლებს შორის გამართულ
დიალოგში.

სამი დღის განმავლობაში საქართველოს ეკლესიის

წარგზავნილი რომის ღირსშესანიშნაობებს ეცნობოდ-
ნენ. 8 ივნისს ვატიკანის წარმომადგენლებმა კათოლი-
კოს-პატრიარქ ილია II-ს მოახსენეს მისი უწმიდესობის,
რომის პაპის იოანე პავლე II-ს სურვილი საქართველოს
პატრიარქთან შეხვედრის შესახებ.

6 ივნისს, საქართველოს ეკლესიის დელეგაციამ
ილია II-ის მეთაურობით დაათვალიერა ვატიკანის ბაბ-
ლიოთეკა, რომელიც ითვლება ერთ-ერთ უმდიდრეს
ბიბლიოთეკად მთელს მსოფლიოში. დელეგაციის წევ-
რებმა ინახულეს ბიბლიოთეკის ფონდებში დაცული X
საუკუნის ქართული სახარება და მხედრული შრიფტით
დასტამბული დავითნი, აგრეთვე ხელნაწერების კატალო-
გი. ბიბლიოთეკაში დაცულ 70000 ხელნაწერთა შორის,

15 ქართულია, რომელთა მიკროფილემების გადაღება შესთავაზა ილია II-ს ვატიკანის ბიბლიოთეკის დირექტორმა.

ვატიკანის ბიბლიოთეკა შედგება ევროპის ცნობილი ბიბლიოთეკებისა და კერძო პირების შემოწირულებებისაგან. აქ, ყოველწლიურად მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიებიდან ჩამოდის სამუშაოდ 2500 მეცნიერი, რომელთა ხელთ არის ბიბლიოთეკის უზარმაზარი ფონდი.

ბიბლიოთეკის დათვალიერების შემდგომ, დელეგაციის წევრებმა დაათვალიერეს რომის პაპის პირადი სამლოცველო, რომელიც მოხატულია გენიალური მიქელანჯელოს მიერ.

ამის შემდგომ ილია II და მისი თანმხლები პირნი მიიწვიეს რომის პაპის სამღვინოში, სადაც ილია II-სა და კარდინალ მაქსიმილიან დე ფერსტემბერგს შორის გაიმართა აზრთა ურთიერთგაზიარება.

კარდინალმა მაქსიმილიანემ სიხარულით აუწყა ილია II-ს, რომ მის შეხვედრას რომის პაპთან ექნება ჭეშმარიტად დიდი მნიშვნელობა.

ილია II-მ გამოთქვა რწმენა, რომ იგი ყველაფერს გააკეთებს ქრისტიანული ეკლესიების ერთიანობისათვის, რადგან ჩვენ ყველა ვემსახურებით ერთ ღმერთს. ტექნიკის პროგრესის ეპოქაში, განაგრძო ილია II-მ, ადამიანმა ვერ დაიკმაყოფილა თავისი სულიერი მოთხოვნა და ვიმედოვნებ, რომ ადამიანი აუცილებლად დაიბრუნებს რწმენას. დასასრულ კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ აღნიშნა, რომ ბევრი მუშაობა გეგმავთებს, რათა მომზადებულნი შევხვდეთ დიალოგს.

საუბრის დამთავრების შემდგომ, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, უწმიდესი და უნეტარესი ილია II მიიღო რომის პაპმა იოანე-პავლე II-მ. აღნიშნული ვიზიტი ფართოდ გააშუქა ვატიკანის გაზეთმა სათაურით „ერთიანობის აღდგენა ყველა ქრისტიანის ვალია“. სადაც ვკითხულობთ:

„ნ ივნისს, პარასკევს, წმიდა მამამ (ე. ი. პაპმა) მიიღო ოფიციალური ვიზიტით ჩამოსული საქართველოს უძველესი სამოციქულო ეკლესიის კათოლიკოს-პატრიარქი, მისი უწმიდესობა ილია II. ისტორიულად ამ პირველ შეხვედრას ადგილი ჰქონდა პაპის პირად ბიბლიოთეკაში, რომლის დროსაც მის უწმიდესობას კათოლიკოს-პატრიარქს თან ახლდნენ: მისი მალაფოვლად უსამღვდელოესობა სოხუმისა და აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი ნიკოლოზი; ბათუმ-შემოქმედელი ეპისკოპოსი, მისი ყოვლადუსამღვდელოესობა დავითი; საპატრიარქოს პროტოდიაკონი ზვთისო შალიკაშვილი და საპატრიარქოს მდივანი ვიქტორ შიოლაშვილი. სამღვინოში კარდინალ მაქსიმილიან დე ფერსტემბერგთან ერთად იყვნენ: ვიცე-პრეზიდენტი მონსინიორი რამონ ტორელა კასკანტე და მდივნის მოადგილე პიერ დიუპრე. იოვანე-პავლე II-ისა და მისი უწმიდესობა კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II-ის ცალკე შეხვედრის შემდეგ, პაპის ბიბლიოთეკაში მოწვეულ იქნენ სხვა თანმხლები პირნიც. იოანე-პავლე II წარმოსთქვა შემდეგი სიტყვა:

„თქვენო უწმიდესობაჲ და უნეტარესობაჲ, ძვირფასო ქრისტესმიერი ძმებო,

დღევანდელი დღე, ჩვენი ეკლესიების არსებობის ხანგრძლივ ისტორიაში, მართლაც რომ სასიხარულო დღეა. დღეს, საქართველოს უძველესი სამოციქულო ეკლესიის კათოლიკოს-პატრიარქი, პირველად ეწვია რომის პაპის ტახტს, რათა მეგობრული ამბორით მიესალმოს მის ეპისკოპოსს.

უკანასკნელ წლებში, იზრდება და მტკიცდება კარგი დამოკიდებულება ჩვენს ეკლესიებს შორის. თანახმად მოციქულის სიტყვებისა, ჩვენ ვინაწილებთ, როგორც ერთმანეთის სიხარულს, ასევე მწუხარებასაც: „იმხიარულეთ მათთან ერთად ვინც მხიარულობს, და იტირეთ მათთან ერთად ვინც ტირის. იცხოვრეთ შეთანხმებულად“.

სოხუმისა და აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი ნიკოლოზი, რომელსაც მე კვლავაც დიდი სიხარულით მივესალმები, ესწრებოდა, როგორც ჩემი წინამორბედის იოანე-პავლე I-ის დაკრძალვას, ასევე ჩემი ტახტზე აღზევების დღესასწაულს; დიდი სიხარული მომგვარა ჩემს მწყემს-მთავრობასთან დაკავშირებით თქვენმა ლოცვებმა და კიდევ ერთხელ დამარწმუნა თქვენი ეკლესიის სოლიდარობაში ჩვენს ეკლესიასთან. სამი წლის წინ პავლე VI-ის წარმომადგენელი მონსინიორი ვირვოლი ესწრებოდა თქვენი წინამორბედის კათოლიკოს-პატრიარქის დავით V-ის დაკრძალვას. გასულ წელს კი ქრისტიანული ერთობის განმტკიცების მიზნით სამღვინოს პრეზიდენტი კარდინალი ვილბრანდსი, დელეგაციასთან ერთად გესტუმრათ თქვენ, და გადმოგცათ ჩემი პირადი, ძმური სალაპი.

ასე ვესალმებოდით ერთმანეთს შორიდან, და აი ახლა, უფალმა გვაკურთხა, რომ შევხვედროდით ერთმანეთს და გვესაუბრა „პირისპირ, რათა ჩვენი სიხარული-სათვის სრული სახე მიგვეცა“.

ჩვენ შევხვდით ერთმანეთს, როგორც ძმები. საქართველოს ეკლესია დაარსებულია წმიდა მოციქულის ანდრეას მიერ; რომის ეკლესია წმიდა პეტრეს ლოცვებზეა დაფუძნებული. ანდრეა და პეტრე კი სისხლით ღვიძლი ძნები იყვნენ, მაგრამ მათმა ერთსულოვანმა გამოხმაურებამ იესო ქრისტეს მოწოდებაზე ისინი სულიერ ძმებად აქცია. „ღმერთის ერთგულ ძეს, პირველ-შობილს მრავალ ძმათა შორის“, რომელიც სრული გამოხატულებაა ადამიანური ბუნებისა, რომ მათთვის ძმები ეწოდებიან.

დღეს ანდრეასა და პეტრეს თანამოძმენი ვხვდებით ერთმანეთს, როგორც ქრისტესმიერი ძმები. ძმური საყვარულით და მზრუნველობით უნდა ჩვენს ეკლესიას, რომ გაიზიაროს საქართველოს ეკლესიის სიხარულიც და მწუხარებაც.

როგორც მშვიდობიანობის, ისე დევნის პერიოდში, წარმოიშვა ღირსეული და სამაგალითო რწმენა ქრისტიანული მოძღვრებისა და სიწმიდისა, რწმენა, რომელიც ჩაისახა ჯერ კიდევ წმიდა ნინოს დროს და ვითარდებოდა მრავალი წმიდანისა და წამებულის მოღვაწეობით.

განსაკუთრებულ სიხარულს იწვევს თქვენი უწმიდესობის ზრუნვა საქართველოს ეროვნული ტრადიციების მქონე ეკლესიის აღორძინებაზე. ეს განახლება მტკიცედ

არის დაფუძნებული მოციქულთა ტრადიციებზე. თქვენ კარგად იცით, რომ ასეთი გარჯა ქრისტიანული ცხოვრების აღდგენაზე, რომის ეკლესიაზე ზრუნვასაც ნიშნავს. ასეთი ზრუნვის შემდეგ, მოვალენი ვართ განვაახლოთ სრული ურთიერთობა ჩვენს ეკლესიათა შორის. ხანგრძლივი ისტორიის მსვლელობამ მიგვიყვანა სავალალო დაქუცმაცებამდე, რომელმაც თავის მხრივ დაგვაიწყო ჩვენი ქრისტესმიერი ძმური დამოკიდებულება. ჩვენი ზრუნვა განახლებისათვის ერთ-ერთი ძირითადი ფაქტორია, რომელმაც ნათლად დაგვანახა საჭიროება ყველა იმ ადამიანთა შეკავშირებისა, ვისაც სწამს ქრისტე.

ვატიკანის მე-2 საბჭომ განაცხადა:

„ეკლესიის აღორძინების ყოველი მცდელობა, არსებითად მდგომარეობს ეკლესიის მიმართ ერთგულების ზრდაში. უეჭველია, რომ ამით აიხსნება დინამიზმი იმ მოძრაობისა, რომელიც მიმართულია გაერთიანებისკენ“.

იგი შეახსენებს ყველა მორწმუნეს, რომ რაც უფრო ახლოა მათი კავშირი მამა ღმერთთან, სიტყვასთან და სულთან, მით უფრო ადვილი შესაძლებელია ამ კავშირის გადაზრდა ღრმა ძმურ სიყვარულში.

დღეს ყველა მორწმუნე ქრისტიანისათვის უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა დაქუცმაცებულ ქრისტიანთა შორის სრული ურთიერთობის აღდგენა. ეს ჩვენი მოვალეობაა ქრისტეს მიმართ, რომლის უნაწიბურო სამოსელი დარღვეულია ამ დაქუცმაცებით. ჩვენი ვალია, რომ თანამორწმუნეებთან ერთად, ერთხმად ვაღიაროთ ერთი რწმენა და ამგვარად, დავემორჩილოთ უფლის ნებას, რათა მთელი კაცობრიობისათვის მისაწვდომი გახდეს სახარება. და ბოლოს ეს ჩვენი მოვალეობაა ერთმანეთის მიმართაც, რადგანაც ძმები ვართ და უნდა განვაძტაცოთ ძმური დამოკიდებულება. ამ მიზეზით ერთობლივი კომისიის პირველ შეკრებაზე, რომელიც მიეძღვნა თეოლოგიურ დიალოგს კათოლიკურ ეკლესიასა და ყველა მართლმადიდებელ ეკლესიებს შორის, კათოლიკურმა ეკლესიამ აღავლინა გულწრფელი ლოცვები, უფლისაგან ლოცვა-კურთხევის მისაღებად.

რა მართებული იყო კომისიის პირველი შეკრება კუნძულ პატმოსზე, სადაც იოანემ, გამოცხადების შემდეგ, უპირატესობა მიიღო, რომ ჩვენთვის ეუწყებინა:

„ისმინე ღალადი სულისა ეკლესიებისადმი“.

დიდად მოხარული ვარ, რომ თქვენმა მთავარეპისკოპოსმა ნიკოლოზმა და ეპისკოპოსმა დავითმა, როგორც საქართველოს ეკლესიის წარმომადგენლებმა, მონაწილეობა მიიღეს დიალოგში. ჩვენ ერთსულოვნად ვლოცულობთ, რომ ამ დიალოგმა მოგვიტანოს რწმენის სრული ერთიანობა, რასაც ასე მგზნებარედ ვესწრაფვით. მაგრამ ჩვენი მისწრაფება რწმენის გაერთიანებისაკენ უნდა შეუთანხმდეთ ცოდნის განუწყვეტელ ზრდას, ურთიერთგაგებასა და ერთმანეთის უცვლელ, დაუსრულებელ სიყვარულს.

გასულ წელს მსოფლიო პატრიარქთან სტუმრობის შემდეგ მე განვაცხადე: „ერთიანობა შეიძლება შექმნას მხოლოდ ჭეშმარიტი სიყვარულის ცოდნამ. ჭეშმარიტება და სიყვარული ერთად უნდა მოქმედებდნენ. ცალკე-ცალკე მათი მოქმედება არ არის საკმარისი, იმიტომ

რომ ჭეშმარიტება უსიყვარულოდ არ არსებობს“.

როგორც სიყვარული ვერ იარსებებს ჭეშმარიტების გარეშე“.

თქვენი უწმიდესობავ, თეოლოგიური დიალოგის შემდეგ თქვენი სასურველი ვიზიტი რომში, მართლაც რომ დროულია, რადგანაც უფრო მეტად ვრწმუნდებით ღრმადფესვადგმულ ძმურ სიყვარულში, რაც ნიშანდობლივი უნდა გახდეს იმ ეკლესიათა ურთიერთობისა, რომელთა მწყემსმთავრებიც ჩვენა ვართ.

მოგესალმებით რა კვლავ გულითადად, ვიხსენებ წმიდა ანდრეას ძმის წმიდა პეტრეს სიტყვებს: „ყველა თქვენთაგანს გაქვთ თანხმობა სულისა, ერთიანობა გულ-შემატკივრობისა, ძმის სიყვარულისა, კეთილი გულისა და მორჩილი გონებისა“.

ღვთაებრივმა სამებამ, რომელთა ერთობა უმაღლესი ნიშნით და წყაროა ეკლესიათა ერთიანობის იღუმალეობისა, მოგვანიჭოს ეს წყალობა და გვიკურთხოს დღევანდელი შეკრება, რომ მისი შემწეობით მივადწიოთ მიზანს, რომლისთვისაც ქრისტე ლოცულობდა და რომლის მიღწევაც ჩვენ ასე ძლიერად გვსურს“.

ვაქვეყნებთ მისი უწმიდესობის, კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის მიმართვას პაპისადმი:

„თქვენო უწმიდესობავ, ქრისტესმიერ საყვარელო და კურთხეულო ძმაო, რომის ეკლესიის პირველი ეპისკოპოსო. ადამიანის გონებისათვის საკვირველი და მიუწვდომელია ღვთაებრივი განგება, რომლის ნებითაც ჩამოვედით ამ წმიდა ქალაქში, სადაც წამებულ იქნენ დიდი მოციქულები: პეტრე, პავლე და ქრისტიანული სარწმუნოების ბევრი სხვა მნათობი.“

ჩვენ უდიდეს მნიშვნელობას ვანიჭებთ ჩვენს ვიზიტს, რადგანაც ეს არის პირველი და ერთადერთი შემთხვევა, როცა ერთმანეთს ხვდებიან რომისა და საქართველოს ეკლესიის პირველი წინამძღვარნი.

ჩვენ ჩამოსული ვართ იმ ქვეყნიდან, სადაც ინახება ჩვენი მეუფის, იესო ქრისტეს კვართი, სადაც ქადაგებდნენ წმიდა მოციქულნი ანდრეა პირველწოდებული და სვიმონ კანანელი, სადაც მოღვაწეობდა წმიდა ნინო, რომელიც „მოციქულთაწორის“ სახელს ატარებს, სადაც გარდაიცვალა უდიდესი წმიდა მამა იოანე ოქროპირი.

ქალაქში, სადაც წმიდა მოციქულის პეტრეს ტახტია, ჩვენ ჩამოვსულვართ რათა აღვადგინოთ ის უძველესი, ძმური და ორმხრივ ტრადიციული ურთიერთობა, რომელიც ჩვენს ორ ეკლესიას შორის არსებობდა.

სამწუხაროდ, ისტორიის სირთულემ გამოიწვია ჩვენი წმიდა ეკლესიის გაყოფა. ამისდა მიუხედავად გვჯერა, რომ უფალი თავისი ყოვლისშემძლეობით მოგვცემს შესაძლებლობას, აღვადგინოთ სასურველი, დაკარგული კავშირი. ამ სამწუხარო მოვლენის მიუხედავად, ჩვენს ორ ეკლესიას ყოველთვის ჰქონდა კეთილი ორმხრივი ურთიერთობა, რომელიც გამოიხატებოდა კულტურულ, მეცნიერულ და სულიერ თანამშრომლობაში.

ქართული ეკლესია და ქართველი ხალხი შეადგენდა იმ დიდ ხიდს, რომელიც აერთებდა ევროპისა და აზიის ორ დიდ კულტურას.

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II და რომის პაპი იოანე-პავლე VI
(შეხვედრა რომში)

ქრისტიანული ეკლესიები დღეს დგანან ბევრი საერთო პრობლემის წინაშე, რომელთა გადაწყვეტა მოიხილვს ჩვენს, რაც შეიძლება მჭიდრო დაახლოებას.

ჩვენ დიდად ვაფასებთ რომის კათოლიკური ეკლესიის იმ დიდ წვლილს, რომელიც მას შეაქვს ხალხთა ურთიერთგაგებისა და მსოფლიო მშვიდობის შენარჩუნების საქმეში.

წარმოვთქვამთ რა ლოცვებს რომის კათოლიკური ეკლესიის საკეთილდღეოდ, ჩვენ გისურვებთ, რომ თქვენი უწმიდესობის პაპობა ყოფილიყოს ხანგრძლივი, სიკეთით სავსე და ნაყოფიერი.

ქრისტეა ჩვენს შორის სამარადისოდ“.

რომის პაპთან საუბრის დროს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ დააყენა საკითხი, რომ მომავალში ვატიკანის ბიბლიოთეკაში ქართული მასალების — „ლა ჯორჯიას“ შესწავლის შესახებ. რომის პაპმა იოანე-პავლე II-მ განაცხადა, რომ ისინი მოხარულნი იქნებიან იხილონ ქართველი სპეციალისტები ვატიკანში, რომლებიც იმუშავენ და შეისწავლიან ამ მასალებს.

რომის პაპთან ვიზიტის შემდგომ, იმავე დღეს — 6 ივნისს, საქართველოს ეკლესიის დელეგაციამ ინახულა მაცხოვრის ბაზილიკა, სადაც ბაზილიკის წინამძღვარმა, ილუმენმა გობრონმა დელეგაციის წევრებს უჩვენა მაცხოვრის წმიდა ნივთები, მაცხოვრის ძოწის გვირგვინი და სამსჭვალნი, რომლითაც ჯვარს აცვენს მაცხოვარი იესო ქრისტე. იმავე დღეს საქართველოს ეკლესიის წარგზავნილებმა დაათვალიერეს კოლიზიუმი და რომის კატაკომბები, სადაც თავს აფარებდნენ პირველი ქრისტიანები.

7 ივნისს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქ ილია II-სა და მის თანმხლებ პირთ მიღება გაუმართეს ვატიკანის დეპარტამენტში, სადაც კარდინალ იოანე ვილბრანდსა და ილია II-ს შორის გაიმართა ქრისტესმიერი ძმური საუბარი.

კარდინალმა იოანე ვილბრანდსმა აღნიშნა ილია II-ის რომის პაპთან ვიზიტის უდიდესი მნიშვნელობა და განაცხადა, რომ ეს აუღენცია ისტორიული მნიშვნელობისაა, როგორც საქართველოს, ისე ვატიკანისათვის. საუბრისას თქვენ წარმოსთქვით ერთი კარგი ფრაზა „ღვთის წყალობა არის ჩვენთან“ და სწორედ ეს გვაძლევს იმედს ჩვენი შემდგომი თანამშრომლობისას. კათოლიკეები და მართლმადიდებლები დიდი ხანია ემზადებოდნენ დიალოგისათვის, რომელიც ბოლოს შედგა, მაგრამ ჩვენი გზა ჯერ შორია და საკმაოდ რთულიც. მთავარია, რომ ჩვენ სულიერად შეერთებულნი ვართ და ეს დაგვეხმარება მომავალში. ბოლოს, კარდინალმა იოანე ვილბრანდსმა თავისი სიტყვა დაამთავრა ქართული სიტყვით „მადლობა“!

მიღებაზე საპასუხო სიტყვა წარმოსთქვა კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ, რომელმაც თავიდანვე მადლობა უძღვნა კარდინალ ვილბრანდს, რომლის სამდივნო დიდ ღვაწლს ეწევა ეკლესიების დაახლოების საქმეში. მე ჯერ კიდევ იმ განცდაში ვარ, განაგრძო ილია II-მ, რომელიც მივიღე გუშინ რომის პაპთან შეხვედრისას. მე ვთვლი, რომ ჩვენი შეხვედრა მოიტანს

ბევრს ძალიან კარგს. ჩვენ ვცხოვრობთ მეცნიერული და ტექნიკური რევოლუციის ხანაში. ადამიანები ფიქრობდნენ, რომ ამ დროს იცხოვრებდნენ ბედნიერად, მაგრამ ხალხმა ვერ მიიღო სულიერი საზრდო, რის გამოც ადამიანები ისევ უბრუნდებიან სულიერ სამყაროს. ჩვენი ვალია, რომ ხალხებს მივცეთ ეს სულიერი საზრდო. ყოველგვარი პრობლემა, რომელიც შეიძლება წამოიჭრას დიალოგის დროს უნდა მოგვარდეს მხოლოდ და მხოლოდ მშვიდობიანი გზით. თქვენო მაღალყოვლადუსამღვდელოესობავ, ბატონო ვილბრანდს, ჩვენი ეკლესიების დაახლოების საქმეში ძალიან დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა თქვენს ვიზიტს საქართველოში. ღმერთმა დალოცოს თქვენი სამდივნო.

მიღების დასასრულს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ საჩუქარი გადასცა კარდინალ იოანე ვილბრანდს.

ვატიკანის დეპარტამენტში მიღების შემდგომ საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია ილია II-ის მეთაურობით ეწვია რომის პაპის ორიენტალურ ინსტიტუტს. სიტყვებით მიმართეს ერთმანეთს ილია II-მ და ინსტიტუტის რექტორმა. ილია II-მ თავის სიტყვაში ხაზი გაუსვა იმ დიდ საქმიანობას, რომელსაც ეწევა პაპის ორიენტალური ინსტიტუტი. თქვენი ინსტიტუტი, განაცხადა ილია II-მ, არის ხიდი აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის. ჩვენს ეკლესიებს შორის ყოველთვის კარგი დამოკიდებულება სუფევდა და ურთიერთტრადიციების ღრმად შესწავლის საფუძველზე ეს მეგობრობა კიდევ უფრო უნდა გავაღრმავოთ.

სიტყვის დასასრულს ილია II-მ საჩუქარი გადასცა ორიენტალური ინსტიტუტის რექტორს, რომელმაც თავის მხრივ განუცხადა პატრიარქს, რომ სასურველი იქნებოდა თუ საქართველოს ეკლესია წარგზავნიდა სტუდენტს პაპის ორიენტალურ ინსტიტუტში განათლების მისაღებად.

იმავე დღეს საქართველოს ეკლესიის დელეგაციამ დაათვალიერა წმ. პეტრეს ტაძარი, სადაც ინახება ბორკილები წმ. მოციქულისა, აგრეთვე, ღვთისმშობლის ბაზილიკა და რომის სხვა ღირსშესანიშნაობანი. დელეგაციის წევრებზე წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა გენიალური მიქელანჯელოს და სხვა გამოჩენილ იტალიელ ხელოვანთა უკვდავმა ქმნილებებმა.

7 ივნისს, დღის მეორე ნახევარში, საქართველოს ეკლესიის დელეგაციამ მოინახულა გამოჩენილი ქართველი მეცნიერის, კათოლიკე მიხეილ თარხნიშვილის საფლავი, სადაც საქართველოს ეკლესიის საჭეთმპყრობელმა ილია II-მ სახელოვან მამულიშვილს გადაუხადა მცირე პანაშვიდი. იმავე სადამოს კათოლიკოს-პატრიარქი და მისი თანმხლები პირნი წმ. პავლეს ტაძარში დაესწრნენ ლოცვას. ილია II-მ აკურთხა ტაძარი და დალოცა იქ მყოფი მრევლი. მონოზონთა გუნდმა მადალი სტუმრის პატივსაცემად იგალობა საზეიმო საგალობელი. საქართველოს ეკლესიის დელეგაციის წევრებმა თავის მხრივ წარმოსთქვეს ქართული საგალობელი „ქრისტე აღსდგა“, რამაც დამსწრე მრევლზე წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა.

დამთავრდა კეთილი ნების ვიზიტი. 1980 წლის 8 ივნისს რომის აეროპორტში საქართველოს ეკლესიას საჭეთმპყრობლის, ილია II-ის გასაცილებლად მოვიდნენ: კარდინალი მაქსიმილიან დე ფურსტემბერგი; კარდინალი იოანე ვილბრანდსი; ვიცე-პრეზიდენტი, მონსინიორი რამონ ტორელა კასკანტი; მდივნის მოადგილე პიერ დიუპრე და სხვა ოფიციალური პირნი. იმავე დღეს საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია მოსკოვს ჩაფრინდა, ხოლო 1980 წლის 12 ივნისს დაბრუნდა თბილისში.

თბილისის აეროპორტში სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქს, უწმიდესს და უნეტარესს ილია II-ს დახვდნენ: თეთრწყაროელი მიტროპოლიტი ზინობი; მანგლელი მიტროპოლიტი გიორგი; წილკნელი მთავარეპისკოპოსი თადეოზი; ურბნელი ეპისკოპოსი კონსტანტინე; არქიმანდრიტები: სოკრატ ჭულუხაძე, გურამ ჩოჩოშვილი და იოაკიმე ასათიანი; დეკანოზები: მიხეილ დიდენკო, გიორგი პილგუევი, გურამ შალამბერიძე, ელ-

გუჯა ლოსაბერიძე და ბენიამინ ახვლედიანი; კათოლიკოს-პატრიარქის მდივანი გრიგოლ მშვიდლობაძე; საქართველოს ეკლესიის მემბატინე და კათოლიკოს-პატრიარქის რეფერენტი მიხ. თარხნიშვილი. აგრეთვე რელიგიის საქმეთა რწმუნებული საქართველოს რესპუბლიკაში გივი მაისურაძე, რწმუნებულის მოადგილე ილია რურუა, ინსპექტორი ოთარ ჯაში, საპატრიარქოს თანამშრომლები და მრევლი.

დამთავრდა კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის ვიზიტი იერუსალიმში და სტუმრობა რომში, რომელსაც უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება. იგი ჭეშმარიტად ხელს შეუწყობს საქართველოს ეკლესიისა და იერუსალიმ-რომის ეკლესიებს შორის ურთიერთობის გაღრმავებასა და განმტკიცებას, რაც თავისთავად ქმნის საფუძველს ხალხთა შორის მშვიდობისა და მეგობრობის მისაღწევად.

საქართველოს საპატრიარქოს მემბატინე: **მ. თარხნიშვილი**

საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია საფრანგეთში

უთუოდ კეთილად მოსაგონარია ის დრო, როდესაც ქრისტიანული სამყარო ერთ მთლიან სხეულს წარმოადგენდა და არ იყო დაყოფილი სხვადასხვა ეკლესიებად და ჯგუფებად... ერთია ქრისტე და ერთი იყო გზაც მისი აღიარებისა... ერთად ვიყავით ქრისტიანები მთელი ქვეყნისა ცისქვეშეთის და აღვავლენდით ლოცვებს ღვთის მიმართ ერთი ბაგითა და ერთი გულით... მაგრამ გაიარა საუკუნეებმა ამ ერთობით და ბოლოს იმძლავრა მაინც ავმა სატანამ, ჩამოთესლა ქრისტიანულ კეთილ ხნულში ავი მარცვალი და დაირღვა სახუკვარი ერთიანობა დიდი აზრისა... როგორც ეს ხდება ყამათა ბრუნვაში, გადაიფურცლენ საუკუნენი ამის შემდეგაც, ცხოვრობდა ასე დაყოფილი ქრისტიანობა და ენაცვლებოდნენ თაობები ერთიმეორეს... ასე მოვიდა ქრისტიანობა ჩვენს წლებამდე... დამთავრდა მეორე მსოფლიო ომი ყველა თავისი საშინელებით და მოსწყურდა ქრისტიანულ სულს სანატრელი ერთიანობა. დაიწყო ისევ მაჯისცემა ძველმა დიდებამ და გაიღვიძა ერთად ყოფნის ნათელმა აზრმა, ქრისტიანულ ეკლესიებსა და ყველა ჯგუფებში... და აი, ასეთი გამოღვიძების კურთხეულ ნიადაგზე დაიწყო ეკუმენური მოძრაობა და შეიქმნა ქრისტიანულ ეკლესიათა მსოფლიო საბჭო. თავისთავად ცხადია, რომ ამ საბჭოს უმთავრესი მიზანი არის მოამზადოს პირობები და ხელი შეუწყოს ქრისტიანულ ეკლესიათა და დაჯგუფებათა გაერთიანებას ერთ სხეულად, ერთ ეკლესიად. დიდი და ნათელზე ნათელია ეს მიზანი და ამ ნათლის მადლმა მიიყვანა საქართველოს სამოციქულო ეკლესიაც იმ დასკვნამდე რომ შეერთებოდა ეკუმენურ მისწრაფებას და

გამხდარიყო ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს წევრი. როგორც ზემოთ ითქვა, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს მთავარი მიზანია არის ყველა ქრისტიანულ ეკლესიათა გაერთიანება, მაგრამ როგორც ცნობილია, ქრისტიანულ აზროვნებას არ შეუძლია გვერდი აუაროს ისეთი სასიცოცხლო მნიშვნელობის საკითხებს, როგორიცაა მშვიდობისა და განიარაღების საკითხი. ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს აღმასკომის სხდომაზე, რომელიც შესდგა საფრანგეთის ქალაქ სტრასბურგში 11—15 თებერვალს და რომელზედაც სხვა საკითხთა შორის განიხილავდნენ მშვიდობისა და განიარაღების საკითხს, მიწვეულ იქნა მისი უწმიდესობა და უნეტარესობა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს პრეზიდენტი ილია მეორე. მის უწმიდესობას ამ მოგზაურობაში ახლდა: საქართველოს ეკლესიის საგარეო საქმეთა განყოფილების თავმჯდომარე, ცხუმ-აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი ნიკოლოზი (მახარაძე) და პირადი მდივანი ვიქტორ შოლაშვილი. საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია მოსკოვიდან გაემგზავრა 9 თებერვალს და იმავე დღეს ჩაფრინდა საფრანგეთის დედაქალაქ პარიზში. ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს აღმასკომის სხდომები დაიწყო 11 თებერვალს ქალაქ სტრასბურგში და დამთავრდა 15 თებერვალს. როგორც ყოველთვის, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს აღმასკომმა სთქვა თავისი სიტყვა და მიიღო შესაბამისი დადგენილება მშვიდობისა და განიარაღების საკითხთა შესახებ. საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია სტრასბურგიდან გამოემგზავრა

15 თებერვალს და იმავე დღეს ჩავიდნენ პარიზში. პარიზის ქართველთა სათვისტომომ ფართო და გულთადი შეხვედრა მოუწყო სამშობლო ქვეყნის ეკლესიის დელეგაციას. უწმიდესმა და უნეტარესმა, კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია მეორემ საღმრთო წირვა ჩაატარა წმიდა ნინოს სახელობის პარიზის ქართულ ეკლესიაში. უწმიდესი კათოლიკოს-პატრიარქი შეხვედა საფრანგეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტ, ვალერი ჟისკარ დესტენის ძმას, ბატონ ანტუან ჟისკარ დესტენს, რომელსაც 1979 წელს საბჭოთა კავშირში მოგზაურობის დროს შეხვედრა ჰქონდა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქთან. მომდევნო დღეებში ჩვენი ეკლესიის დელეგაციამ დაათვალიერა პარიზის ღირსშესანიშნავი ადგილები: ლუვრი, ვერსალი, პარიზის ღვთისმშობლის ტაძარი, ინვალიდთა სასახლე, ელისეს მინდვრები და რალა თქმა უნდა, რომ მისმა უწმიდესობამ, ილია მეორემ, პარიზის შემოგარენს გადმოჰხედა ეიფელის კოშკიდან. დელეგაციამ მოინახულა ქართველთა სოფელი ლევილი, რომელიც მდებარეობს პარიზიდან 40 კილომეტრის დაშორებით და პანაშვიდი გადაიხადეს ქართველთა სასაფლაოზე. ჩვენი სამშობლოს, საქართველოს გულმხურვალე სიყვარულით ცხოვრობენ იქაც — საფრანგეთის ცისქვეშე. 21 თებერვალს საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია მოსკოვში დაბრუნდა.

ცხუმ-აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი
ნიკოლოზი (მახარაძე)

უწმიდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს პრეზიდენტის ილია II-ის მოწვევით, 11-15 აპრილს საქართველოში სტუმრად იმყოფებოდა ყოველთა სომეხთა უმაღლესი პატრიარქ-კათოლიკოსი, უწმიდესი ვაზგენ I.

ვიზიტის პირველ დღეს, ვაზგენ I და ილია II ეწვივნენ ენჩიადინის სახელობის თბილისის სომხურ საკათედრო ტაძარს, სადაც აღსრულებულ იქნა საღამოს ღმრთისმსახურება.

12 აპრილს, უწმიდესმა და უნეტარესმა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ თავის რეზიდენციაში მიიღო საპატიო სტუმარი და მისი თანმხლები პირნი: ეპისკოპოსი ნარეკი; ეპისკოპოსი გევორქი; არქიმანდრიტი ანანია და დიაკონი ვაჩაგანი. გაიმართა ქრისტესმთავარი სიყვარულით აღსავსე ძმური საუბარი, რომლის დროსაც სომხური ეკლესიის მამათმთავარმა სიხარულით აღნიშნა კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის უდიდესი საერთაშორისო ავტორიტეტი და მისი დაუცხრომელი მოღვაწეობა ქართული ეკლესიისა და ქართველი ხალხის საკეთილდღეოდ. იმავე დღეს სტუმრებმა ნახეს კინოფილმი „ილია II-ის ინტრონიზაცია“, რამაც წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა მათზე.

საღამოს, ქართველი და სომეხი მრევლით სავსე სიონის საპატრიარქო ტაძარში შედგა ორი პატრიარქის შეხვედრა. ილია II-მ და ვაზგენ I-მა სიტყვებით მიმართეს ერთმანეთს. სიონის წმიდა ამბონიდან გაისმოდა ქართულ და სომხურ ეკლესიათა მწყემსმთავრების მოწოდება ღმერთის რწმენაზე, მოყვასის სიყვარულზე და ერების მეგობრობაზე.

13 აპრილს, ყოველთა სომეხთა უმაღლესმა პატრიარქ-კათოლიკოსმა, უწმიდესმა ვაზგენ I-მა, თბილისის წმიდა გიორგის სახელობის სომხურ ეკლესიაში აღასრულა საღმრთო-სადღესასწაულო წირვა. საღამოს, საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის წმიდა სინოდმა

საპატიო სტუმრის პატივსაცემად გამართა საზეიმო ვახშამი, რომელსაც ესწრებოდნენ: საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის წმიდა სინოდის წევრები, მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების წარმომადგენელი, აგრეთვე, სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული რელიგიის საქმეთა საბჭოს რწმუნებული საქართველოს სსრ-ში გ. მაისურაძე. ვახშამზე სიტყვები წარმოსთქვეს: ილია II-მ და ვაზგენ I-მა, აგრეთვე, საქართველოს მშვიდობის დაცვის კომიტეტის თავმჯდომარემ, პოეტმა ი. ნონეშვილმა და პროფესორმა ზ. ალექსიძემ.

14 აპრილს, ვაზგენ I-მა ილია II-მ და მათმა თანმხლებმა პირებმა დაათვალიერეს ი. სტალინის სახლ-მუზეუმი გორში, ხოლო დღის მეორე ნახევარში ეწვივნენ ქალაქ-კურორტს ბორჯომს. ბორჯომის ღირსშესანიშნაობათა და მისი შემოგარენის დათვალიერების შემდგომ, ილია II-მ და ვაზგენ I-მა მოინახულეს ტიმოთეს მონასტერი, სადაც ადგილობრივი მცხოვრებნი ძველქართული საგალობლებით შეეგებნენ საპატიო სტუმრებს.

მეორე დღეს, დელეგაცია თბილისს დაბრუნდა. დამთავრდა კეთილი ნების ვიზიტი.

ყოველთა სომეხთა უმაღლესი პატრიარქი-კათოლიკოსი, უწმიდესი ვაზგენ I-ი გააცილეს: უწმიდესმა და უნეტარესმა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს პრეზიდენტმა ილია II-მ; ქუთათელ-გენათელმა მიტროპოლიტმა შიომ (ავალიშვილმა); ცხუმ-აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსმა ნიკოლოზმა (მახარაძემ); ბათუმ-შემოქმედელმა ეპისკოპოსმა დავითმა (ჭკალუამ); აგარაკ-წალკელმა ეპისკოპოსმა ამბროსიმ (ქათამაძემ); დეკანოზებმა, გურამ შალამბერიძემ და ელგუჯა ლოსაბერიძემ, აგრეთვე, სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული რელიგიის საქმეთა საბჭოს რწმუნებულმა საქართველოს სსრ-ში გ. მაისურაძემ; რწმუნებულის პირველმა მოადგილემ ი. რურუამ და სხვა ოფიციალურმა პირებმა.

მის. თარხნიშვილი

ნეიდათა ცხოვრება

მაქსიმე აღმსარებლის ცხოვრება და მოღვაწეობა

— მაქსიმოს ჰომოლოგეტეს
— მაქსიმუს კონფესორ

მაქსიმე აღმსარებელი ერთ-ერთი უდიდესი ფიგურაა მთელს ქრისტიანულ სამყაროში. იგი არის ცნობილი საეკლესიო მოღვაწე, რომლის მოძღვრებას ერთნაირად იზიარებს როგორც მართლმადიდებლური, ისე კათოლიკური ეკლესია. ცნობილი რუსი ფილოსოფოსი ვლ. სოლოვიოვი მას ორიგენის შემდეგ ყველაზე მნიშვნელოვან მოაზროვნედ თვლის ქრისტიანულ აღმოსავლეთში. მაქსიმე გამოირჩეოდა პლატონის, არისტოტელეს და ნეოპლატონიკოსების სწავლებათა ღრმა ცოდნით. იგი დიონისე არეოპაგელის (პეტრე იბერის) იდეებთან ახლოს იდგა და მათ ემხრობოდა, მაგრამ არეოპაგელისგან განსხვავებით მეტ წონასწორობას იცავდა მისტიკურ და რაციონალურ მიმართულებებს შორის. არეოპაგელის მაქსიმესეული კომენტარებით შემდგომ ისარგებლა იოანე სკოტ ორიგენამ. მაქსიმე აღმსარებელი გახდა მაერთებელი რგოლი ბერძნულ-ქრისტიანულ თეოსოფიასა და დასავლეთ ევროპულ შუა საუკუნეების ფილოსოფიას შორის.

ჩვენთვის მაქსიმე აღმსარებელი საინტერესოა იმიტაც, რომ თავისი ცხოვრების ბოლო წლები მან საქართველოში გაატარა, გადასახლებაში. ჩვენმა ხალხმა დღემდე შემოინახა მრავალი ლეგენდა მის შესახებ.

მაქსიმე აღმსარებელი დაიბადა კონსტანტინეპოლში 582 წელს, დიდგვაროვან და ღვთისმოსავ ოჯახში. მამამისს ერქვა იოანე, დედას — ანა. მშობლებმა შვილს კარგი განათლება მისცეს, ასწავლეს ფილოსოფია და

საღმრთო წერილი. ახალგაზრდა მაქსიმემ ფართოდ გაითქვა სახელი თავისი სწავლეობით. მისი სიბრძნით მოხიბლულმა ჰერაკლე კეისარმა იგი თავის პირად მდივნად აბრჩია და ძლიერ შეიყვარა.

ამ პერიოდში ბიზანტიის საეკლესიო ცხოვრებაში რთული კითარება შეიქმნა. მიმდინარეობდა გიგანტური ბრძოლა საეკლესიო ჭეშმარიტებისათვის, ბრძოლა მონოფიზიტობასთან, რომელიც ყველაზე ძლიერი და ყველაზე გავრცელებული ერესი იყო იმ დროს, და აგრძელებდა არსებობას, მიუხედავად ქალკედონის 451 წ. კრებაზე დამარცხებისა. საქმე უფრო იმით რთულდებოდა, რომ ეს მიმართულება ლოზუნგად გამოიყენეს იმპერიის მცირე ქვეყნებმა: ეგვიპტემ, სირიამ, სომხეთმა და თვით იმპერიას დაშლით ემუქრებოდნენ. ჯერ კიდევ იმპერატორი იუსტინიანე (527—565 წწ.) იძულებული გახდა წასულიყო მონოფიზიტებთან მთელ რიგ დათმობებზე, ბოლოს ჰერაკლე კეისარი იძულებული გახდა მიეღო კონსტანტინეპოლის პატრიარქის სერგის მიერ გამოგონილი კომპრომისული მოძღვრება ეთანხმებოდა დიოფიზიტობას იმით, რომ ქრისტეში არის ორი ბუნება: ღვთაებრივი და კაცობრიული. მაგრამ ამტკიცებდა, რომ მასში არის მხოლოდ ერთი ნება (აქედან სახელწოდება „მონო“ — ერთი და „თელემა“ — ნება) და ერთი საქმე.

კეისრის გადაწყვეტილებამ ალაფოთა მაქსიმე, უარი თქვა მდივნობაზე და ამა სოფლის საქმეებზე, გაუნაწილა მთელი თავისი ქონება ღარიბებს „ალილო ჯვარი თვისი და შეუდ-

გა ქრისტეს“; 613 წელს იგი ბერად აღიკვეცა ქრისოპოლის მონასტერში, სადაც შემდეგ იღუმენად დასვეს. აქ მან გააჩაღა დიდი ბრძოლა მონოთელიტობასთან, გაანადგურა იგი იდეურად, მტკიცე ლოგიკით. მაქსიმე ამტკიცებდა, რომ ნება და საქმე ბუნების დამახასიათებელი თვისებებია და თუ ქრისტეში არის თავისთავადი ადამიანური ბუნება (რაშიც მონოთელიტები ეთანხმებოდნენ დიოფიზიტებს), მაშინ მასში უნდა არსებობდეს თავისთავად ადამიანური ნება, რადგან პირადი ერთიანობისთვის საჭიროა ორი ნების ჰარმონიული შერწყმა.

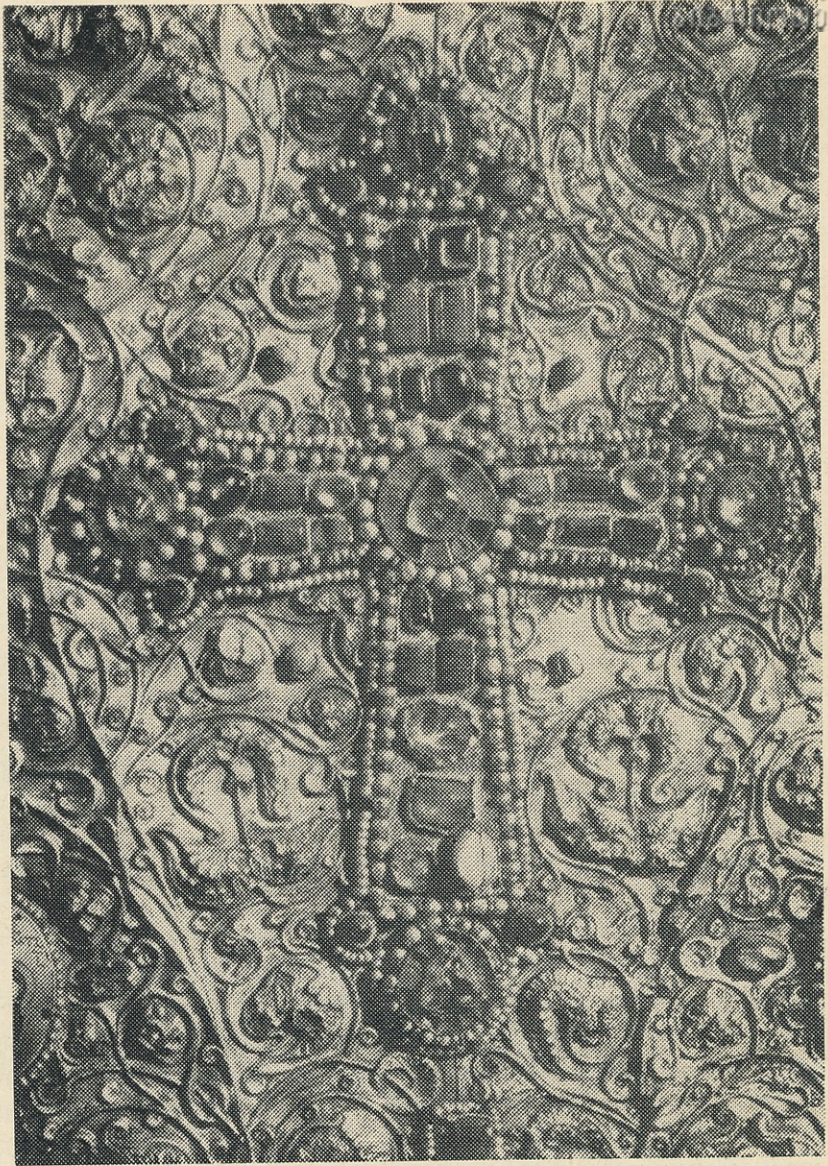
მაქსიმე მრავალჯერ ევედრებოდა მეფეს და პატრიარქს ხელი აეღოთ მონოთელიტობაზე, ელიარებინათ ღმერთის ორი ბუნება, ორი ნება, ორი საქმე. როცა ვერაფერს გახდა, მიატოვა ბიზანტია და წავიდა რომში, რადგან იქ მართალ სარწმუნოებას ქადაგებდნენ; იპოვა ერთი უდაბნო ადგილი, დასახლდა იქ, დაიწყო ასკეტური ცხოვრება და იკვებებოდა იმით, რასაც მისი გარემომცველი ბუნება იძლეოდა: მცენარეულით, ზნთისხილით და ველური თაფლით. აქ მან სახელი გაითქვა სიკეთითა და სიბრძნით. მივიდნენ მასთან ორნი ძმანი, ტომით ბერძენნი. სახელად ორივეს ანატასიოსი ერქვა, და სთხოვეს აეყვანა ისინი მოწაფედ. მაქსიმე ჯერ უარზე იყო, მაგრამ შემდეგ დათანხმდა. მაქსიმემ იწყო ეპისტოლეების წერა და უგზავნიდა პაპსა და ეპისკოპოსებს.

ერთხელ მოევლინა მას ანგელოზი და უთხრა: რისთვის ჩაკეტილხარ აქ, როცა ქვეყნად ბოროტი მოძღვრება

იმარჯვებს, წადი ქ. რომს და განამტკიცე ჭეშმარიტი სარწმუნოებაო. უამბო ეს მაქსიმემ თავის მოწაფეებს და წავიდნენ ყველანი რომში. პაპს იოანეს ძალიან გაუხარდა მაქსიმეს მოსვლა, შეკრიბა ეპისკოპოსები და შეაჩვენა მწვალებლობა, რომელიც აღიარებდა ქრისტეს ერთ ნებას. შემდეგ იოანე გარდაიცვალა და თევდორე აკურთხეს პაპად. მაქსიმემ მართლმადიდებლობის განსამტკიცებლად ჩრდილოეთ აფრიკა მოიარა, როცა რომში დაბრუნდა, იქ შეხვდა კონსტანტინეპოლის პატრიარქს პიროსს და ამხილა მათი ბოროტი მოქმედება; პიროსმა აღიარა თავისი შეცოდება, მაგრამ როცა კონსტანტინეპოლს ჩავიდა, ისევ ძველს დაუბრუნდა. რომში მტკიცედ იცავდნენ დიოფიზიტობას. ამ დროს გარდაიცვალა თევდორეც და პაპად დასვეს წმიდა მარტინე. მან 643 წელს მოიწვია ლატერანის საეკლესიო კრება, შეაჩვენა სერგი, კიროს და პავლე მწვალებლები და იქადაგა ქრისტეს ორი ბუნება, ორი ნება და ორი საქმე.

653 წელს რომის პაპის მარტინეს ურჩობით აღშფოთებულმა ბიზანტიის იმპერატორმა ჯარი გაგზავნა რომში (იუსტინიანეს დაპყრობების შემდეგ იტალია ბიზანტიას ემორჩილებოდა). შეიპყრო პაპი წმ. მარტინე, მაქსიმე აღმსარებელი თავისი ორი მოწაფით და კონსტანტინეპოლში ჩაიყვანა. ჯერ მრავალი წამებით შეურაცხვეს ისინი, შემდეგ წმ. მარტინე ხერსონესში გადასახლეს მრავალ სხვა ეპისკოპოსთან ერთად. მაქსიმე და ორი მისი მოწაფე (ანასტასიოსები) სასამართლოს წინაშე წარადგინეს. ჯერ ანასტასიოსს ჰკითხეს: რისთვის შეურაცხყო შენმა მასწავლებელმა რომში ყოფნის დროს კიროს პატრიარქიო. ანასტასიოსმა მიუგო: პირიქით ჩემმა მასწავლებელმა კიროს პატრიარქი დიდი პატივით მიიღო. მას სცემეს და საპყრობილეში წაიყვანეს. შემდეგ მაქსიმეს უთხრეს დაცინვით: აჰა, შენმა უკუღმართმა საქმიანობამ მოგიყვანა აქ, რადგან აცთუნებდი ერს შენი ცრუ სწავლებითო.

მეორე დღეს კვლავ ჰკითხეს მაქსიმეს: აღიარე რაზე გქონდათ საუბარი შენ და კიროს პატრიარქსო და

რა სიტყვები უთხარი, რომ მან თავისი რწმენა შეაჩვენა და შენი მიიღო. მაქსიმე მოუყვა მთელ მათს საუბარს, რაც კი ახსოვდა, და რწმენის შესახებ კი უპასუხა: მე საკუთარი რწმენა არ მაქვს, მე ვაღიარებ წმიდა და ჭეშმარიტ სარწმუნოებას, რომელიც ქადაგებული არის წმიდა მოციქულთაგან, და არაფერი მითქვამს ახალიო. შემდეგ შესთავაზეს: დაჰმე შენი რწმენა და ეზიარე კონსტანტინეპოლის საყდარსაო. მაქსიმემ მტკიცედ მიუგო: არ ვეზიარებო. ჰკითხეს: რა მიზეზი გაქვსო. უპასუხა: მე ნიკეას და ქალკედონის კრებებს წინ არ აღვუდგებო. შემდეგ უთხრეს: რომაელთა განდგომის მიზეზი შენ იყავი, რაც შენ შეგვიპყარით, რომაელებმა აღიარეს ჩვენი სარწმუნოებაო. მაქსიმემ მტკიცედ უპასუხა: მე

არ მჯერა, რომ რომაელებმა უარყვეს ქრისტეს ორი ნებაო.

რომ ვერაფერს გახდნენ, მაქსიმე თავისი ორი მოწაფით მაკედონიის ქალაქ თრაკში გადასახლეს, ცხელ და უწყალო მხარეში. მაქსიმე სულით არ დაეცა, აქაც გაშალა თავისი მოღვაწეობა. ყველა გააკვირვა თავისი დიდი ცოდნით და სათნო ხასიათით. დაწერა მრავალი წიგნი, „განმარტნა ღრმანი სიტყვანი დიონისო არეოპაგისანი“, კომენტარი გაუქეთა მრავალ საღმრთო წერილს.

რამდენიმე წლის შემდეგ იმპერატორ კონსტანტინე III-ს მოახსენეს, რომ მაქსიმე აღმსარებელი არ ცხრებოდა და განაგრძობდა თავის მოღვაწეობას დიოფიზიტობის განსამტკიცებლად. მან გაგზავნა იქ კესარიები თეოდოსი

და პავლე იპატოსი, და კვლავ ურჩია ზიარებოდა წმ. კონსტანტინეპოლის საყდარს. მაქსიმემ მიუგო მათ: თქვენ განსწავლულნი კაცნი ხართ და, თვითონ იცით, რამდენი ახალი და უცხო წესი შემოვიდა ჩვენს წმიდა მართლმადიდებელ სარწმუნოებაში, და კონსტანტინეპოლის საყდარმა დაამტკიცა ისინი. ეს არის ჩვენი სარწმუნოების უწესო შეცვლა, რომელშიც ბრალი მიუძღვით კონსტანტინეპოლის წინამძღოლთა სერგის, პავლეს და პიროსს, თქვენ ქრისტეს ერთი ნება განამწესეთ და ვერ შეგიერთდებითო. წავიდნენ და მოახსენეს მეფეს პასუხი მაქსიმესი.

შემდეგ ისევ გაგზავნა მეფემ თეოდოსი ეპისკოპოსი და ეპაფანე პატრიკი მასთან. ეპაფანემ უთხრა: მეფე გიბრძანებს, ვინაიდან მრავალნი აღმოსავლეთშიც და დასავლეთშიც შენს მოძღვრებას იზიარებენ და ჩვენ გვეურჩიებიან, ჩვენ გიბრძანებთ: გვეზიარე ჩვენ, შემოდი სამეფო ქალაქში, მთელი სამეფო შემოგეგებებით, ამბორს გიყოფთ და დიდი პატივით და დიდებით შეგიყვანთ წმ. სოფიოს დიდ ტაძარში, მეფის გვერდზე დაგაყენებთ და პატრიარქი წირვას შეასრულებს, და ვეზიაროთ წმიდა საიდუმლოთა ქრისტეს ცხოველყოფელ სისხლსა და ხორცს. მაშინ ყოველნი განდგებიან შენი სწავლებით არიან გაურჩებულნი.

მაქსიმემ შეუთვალა: მე პატივსაცემ წმიდა კრებებს: ნიკეას სამას თვრამეტი წმიდა მამისას, კონსტანტინეპოლის ას ორმოცდა ათი წმიდა მამისას, ეფესოს ორასი წმიდა მამისას, ქალკედონის ექვსას ოცდა ათი წმიდა მამისას, — ამ კრებებმა დაამტკიცეს მართალი სარწმუნოება და მე მათ ვერ ვუღალატებო.

მეორე დღეს დაწერა იპპერატორმა ბრძანება, სადაც ნათქვამი იყო: „წარგავლინეს სამარადისოსა ექსორიობასა და პყრობილობასა კერძოთა სამეგრელოსათა“. მაქსიმე და მისი ორი მოწაფე ჯერ სასტიკად აწამეს: თვით მაქსიმეს მოჰკვეთეს მარჯვენა ხელი. ეს მოხდა 658 წელს. სამივე გადმოსახლეს საქართველოში. აქ ისინი განაცალკევეს: ერთი — ანასტასიოსი სვანეთის ციხეში გავზავნეს, მეორე — აფხაზეთისაში;

მაქსიმე აღმსარებელი მიიყვანეს ლეჩხუმში და დეხვირის ციხეში ჩასვეს, ცაგერის ახლოს.

მაქსიმე აქაც არ ცხრებოდა, დღე და ღამეს ლოცვაში ატარებდა. მის მოკვეთილ ხელსო, — ამბობს ბიოგრაფი, — კალამი გამოება და წერდა წერილებს და ეპისტოლეებს და განადიდებდა წმიდა მართლმადიდებელ სარწმუნოებასო.

ერთ დღეს მაქსიმეს ეახლა ანგელოზი და ახარა მისი განსვლა ამა სოფლიდან. 662 წლის 13 აგვისტოს წმიდა მაქსიმე აღმსარებელი გარდაიცვალა. დიდი პატივით დამარხეს. იმ დღეს სამი ლამპარი ჩამოვიდა ციდან და დაადგრა მის საფლავს, და ყოველი მნახველი ადიდებდა მის საძღვლეს. 21 იანვარს, რა დღესაც მას ხელი მოჰკვეთეს, ქრისტიანული ეკლესია აღნიშნავს წმიდა მაქსიმე აღმსარებლის დღეს.

მაქსიმეს გარდაცვალებიდან 18 წლის შემდეგ ნეტარმა აგათიონმა მოიწვია კრება ას ოცდა ოთხი ეპისკოპოსის მონაწილეობით, დაჰგმო მონოთელიტური მწვალებლობა და აღიარა ქრისტეს ორი ბუნება, ორი ნება და ორი საქმე. წმიდა მაქსიმე აღმსარებლის იდეებმა, რომელსაც მან სიცოცხლე შესწირა, გაიმარჯვეს.

როგორც ვთქვით, წმ. მაქსიმე აღმსარებელმა სიცოცხლის ბოლო წლები საქართველოში გაატარა. საუკუნეების მანძილზე ჩვენში ეს იცოდნენ და წმ. მაქსიმეს დიდი პატივისცემით მოიხსენიებდნენ. შემთხვევითი არ არის, რომ იერუსალიმის ჯვრის ქართველთა მონასტერში, შოთა რუსთაველი გამოსახულია ორი დიდი საეკლესიო მოღვაწის — იოანე დამასკელისა და მაქსიმე აღმსარებლის — შუაში. ორივეს კავშირი ჰქონდა საქართველოსთან.

როგორც აკადემიკოსი კ. კეკელიძე აღნიშნავს, ცაგერში ვინმე უცნობ პირს XII ს. ნუსხაზე მიუწერია: ნემტი წმ. მაქსიმესი ცაგერის მახლობლად განისვენებსო, ხოლო ვახუშტი ბატონიშვილმა 1745 წ. მოსკოვში დაწერილ ნაშრომში აღნიშნა: „ცაგერს არს მონასტერი წოდებული მაქსიმე აღმსარებლისა და მუნ არს მაქსიმე აღმსარებელი დაფ-

ლული“. 1914 წ. სინოდის დავალებით, აკად. ნ. მარი შეუდგა მუშის ეკლესიის შესწავლას ცაგერის მახლობლად და მის გარშემო არქეოლოგიური სამუშაოები დაიწყო, მაგრამ ეს მუშაობა შეაჩერა მსოფლიო ომმა. შემდეგ ის ეკლესია დაინგრა და საფლავებიც წაიშალა. როგორც ქართველმა მეცნიერებმა დაადგინეს (კ. კეკელიძე, ს. ყაუხჩიშვილი, მ. ჩიქოვანი), მაქსიმე აღმსარებელი სოფელ დეხვირში ცხოვრობდა, ხოლო დაკრძალულია მურში. ლეჩხუმის ექვს სოფელში არსებობდა ლეგენდები მაქსიმე აღმსარებლის შესახებ ჯერ კიდევ ამ საუკუნის 30-იან წლებამდე. ეთნოგრაფების მიერ ჩაწერილი ეს ლეგენდები დაახლოებით ერთნაირი შინაარსისაა. იგი ასეთია:

„წმ. მაქსიმე დეხვირში ცხოვრობდა განცალკევებით დიდი ცაცხვის ღრუში, სოფელ-სოფელ დადიოდა. ხალხი ყველგან პატივისცემით ხვდებოდა. იგი რჩევა-დარიგებებს აძლევდა ხალხს, ასკეტურ ცხოვრებას ეწეოდა, ცოდვილებს და უქმის გამტეხებს კიცხავდა; ავი კაცი რომ რაიმეს ახდენდა, უშლიდა; განსაკუთრებით ნათესებს იცავდაო. იყო ერთი ბოროტი გლეხი, რომელიც თავის საქონელს ღამ-ღამობით სხვის ყანებში აძოვებდა. მაქსიმემ მისი დასჯა განიზრახა, ნისლად იქცა და ყანა გაუფუჭა. გაბრაზებულმა გლეხმა ნისლს ესროლა თოფი, ძირს კი კაცი ჩამოვარდა. ეს მაქსიმე იყო. გლეხი შეშინდა, წმიდანი მოვკალიო და ჩუმად მიწაში ჩაფლო, მაგრამ გვამი სულ ზემოთ ამოდიოდა, რადგან სასაფლაო წარმართული იყო. ბოლოს გვამმა უთხრა გლეხს: მარხილში უხედნი ხარები შეაბი, ჩემი გვამი დაადე და გაუფი. სადაც ხარები გაჩერდებიან იქ დამასაფლავეო. ასე გააკეთა. ხარები მურში გაჩერდნენ. იქ დაასაფლავა. დამარხვის შემდეგ საშინელი წვიმები დაიწყო. კალოებს ვეღარ ლეწდნენ. შეწუხდა ხალხი. მაშინ წმ. მაქსიმე გამოეცხადა გლეხს და უთხრა: ეს ლოცვა შეასრულებ ჩემს სახელზე და წვიმა გადაიღბსო: „წმ. მაქსიმე, დარი გვიბოძე, შეგვიხვეწიე“.

ლეჩხუმში მართლაც ყოველ წელს იმართებოდა წმ. მაქსიმეს დღესასწაული — მურობა. ყოველი კომლი-

დან არჩევდნენ კაცებს, ერთი კვირა მათ წმიდანურად უნდა ეცხოვრა: უნდა ემარხულათ, ქალებს არ გაჰკარებოდნენ. შემდეგ კისერზე ღვლერჯებს შეიბამდნენ და მურისაყენ გარბოდნენ (ალბათ ხარების იმიტაცია). ასამდე კაცი გროვდებოდა ასეთი და წმ. მაქსიმეს სადიდებელ ჰიმნს მღეროდნენ.

თავისი მსოფლმხედველობით მაქსიმე აღმსარებელი უმთავრესად ასკეტად და მისტიკოსად გვევლინება. მის შეხედულებებს არ შეიძლება ვუწოდოთ წმიდა ღვთისმეტყველური, ან წმიდა ფილოსოფიური, — იგი მათს ჰარმონიულ შეერთებას წარმოადგენს; შეერთებას რწმენისას და ცოდნისას; თანაც ფილოსოფია შთანთქმულია რწმენის მიერ.

ფიზიკური სამყაროსათვის ღმერთი არის ყოფიერებისა და მოძრაობის წყარო. გონებრივი ყოფიერებისათვის იგი არის სიკეთე და სიბრძნის წყარო, ღმერთის ეს თვისებები გამოვლინდა შექმნის აქტში. მისი მონაწილეობით ცოცხლობს და მოძრაობს მთელი შექმნილი ყოფიერება, იღებს რა ღმერთისაგან სიცოცხლეს, სიკეთეს და სიბრძნეს, და გვევლინება როგორც ღმერთის ნაწილი.

მთელი ყოფიერება წარმოადგენს დაღმავალ კიბეს ყოფიერების ხუთი სახისას: 1) ყოფიერება აზრობრივი; 2) გონებრივი; 3) მცენარეული; 4) შეგვრძნებადი; 5) მარტივ არსებათა. შინაარსით იგი ორ სამყაროდ იყოფა: 1) აზრობრივი (სულიერი) და გრძნობიერი (ხორციელი). პირველს მიეკუთვნებიან ანგელოზები და ადამიანთა სულები; მეორეს — მთელი არსებული ყოფიერება.

ორივე სამყაროს ჰარმონია არის ადამიანი. იგი წარმოადგენს მცირე სამყაროს ღიდ მაკროკოსმოსში. აერთებს რა თავის თავში აზრობრივ და ხორციელ სამყაროს, ორივე სამყარო მასში მკაცრ ერთიანობაშია. მისი სულის ყოველი ძალა ჰარმონიულ ერთიანობაშია სხეულის გრძნობებთან და შესაბამის ორგანოებთან. გრძნობიერი შემეცნების თითოეული ელემენტი აძლევს საფუძველს აზრობრივს.

მაქსიმე აღმსარებლის აზროვნება-

ში ადამიანს აკისრია უმთავრესი დანიშნულება: შეასრულოს ღმერთის უზენაესი რჩევა — გახადოს ღვთიური მთელი ყოფიერება. ეს მან ჯერ თავის თავში უნდა შეასრულოს, თავისი არსების ცალკეულ ნაწილებში. მაქსიმესთან გვხვდება ე. წ. ხუთი დაყოფა ყველაფრისა. ბუნება იყოფა შექმნილად და შეუქმნადად. უკანასკნელი — აზრობრივად და შეგრძნებადად, ეს კი — ცად და მიწად. დედამიწა იყოფა სამოთხედ და სამყაროდ. უკანასკნელი დაყოფა არის თვით ადამიანში — მამრობითი და მდედრობითი. ადამიანში არის ყველა მონაცემები, რომ გაერთიანებული იქნას ეს „დაყოფანი“. იგი თავისი არსებით შეერთებულია ყველა იმ „დაყოფასთან“: დედამიწასთან — სხეულით, მგრძნობიარე სამყაროსთან — გრძნობებით, აზროვნების სამყაროსთან — სულით, ჯერ არ შექმნილ ბუნებას იგი შეუძლია მიუდგეს თავისი გონებით. ყველა ეს ნაწილები ადამიანმა უნდა დაუმორჩილოს ერთი-მეორეს, უმდაბლესი — უმაღლესს და ამგვარად გააერთიანოს ერთ მისწრაფებაში — ღმერთისაკენ. ეს ამოცანა უნდა გადაჭრას მან თავისი სხეულის ყველა ნაწილების ღმერთისაკენ მისწრაფების გზით. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მათი სწორად გამოყენებით ღმერთთან შეერთების მიზნით. ადამიანმა ჯერ უნდა დაამრცხოს თავის თავში სქესებად დაყოფა, შემდეგ წმიდა ცხოვრებით შეაერთოს თავის თავში ეს სამყარო და სამოთხე. შემდეგ ანგელოზური კეთილმოქმედებით დახვეწოს სული და გრძნობა იმდენად, რომ ამაღლდეს ცაში, შემდეგ შეუერთდეს გააზრებულ სამყაროს, დასასრულს სიყვარულში შეუერთდეს თვით ღმერთს. თუკი ადამიანი შეასრულებს ამ დანიშნულებებს, თუკი იგი დაბალ მოთხოვნილებებს დაუმორჩილებს უმაღლესს, სხეულს დაუმორჩილებს გონებას, ხოლო გონებას — ღმერთს, ამით იგი გონების საშუალებით ღმერთთან შეერთებას მიაღწევს და დაამყარებს ჰარმონიას სამყაროს ნაწილებში, რადგანაც იგი წარმოადგენილი იქნება, როგორც ერთიანი ღიდი კეთილმოწყობილი ორგანიზმი.

პირველ ადამიანს ღმერთმა ყვე-

ლაფერი მისცა, რაც მას გაუადვილებდა ამოცანას შეერთებოდა ღმერთს. მას არ ჰქონდა ახლანდელი უხეში ცხოველური შემადგენლობა სხეულისა, რადგან მისი სხეულის ელემენტები ჯერ კიდევ არ იმყოფებოდნენ ურთიერთბრძოლაში, ხრწნის და წამების წყაროებში. მისი სხეულის შემადგენლობა იყო მსუბუქი და უხრწნადი. ადამიანს არ ჰქონდა ცხოველივით თესლით გამრავლების საჭიროება. ღმერთის თავდაპირველ განზრახვაში არ შედიოდა ქორწინებით გამრავლება, და თუ ადამიანი შექმნილი იყო მამაკაცის და დედაკაცის სახით, ეს იყო მხოლოდ დაცემის წინასწარგანჭკვრეტა. არ იყო რა გატაცებული სხეულით და ხორციელი ცხოვრებით, ადამიანს ყველაფერი ჰქონდა სულიერი ცხოვრებისათვის. კეთილის ჩანასახები მასში მას კეთილსაქმიანობისაკენ უბიძგებდნენ და გრძნობებისაგან სუფთა სული არ საჭიროებდა ამისათვის მძიმე გამოცდებს. საბოლოოდ მასში ჩადებული იყო ღმერთისადმი სიყვარული და მისკენ ბუნებრივი მისწრაფება, რომელიც მხოლოდ მოძრაობას საჭიროებდა, რომ ადამიანი მიწიერი სამოთხიდან შესულიყო გააზრებულ სამოთხეში. ადამიანს რომ ასეთი თვისებები ჰქონდა, ამბობს მაქსიმე, ეს არ არის გადაჭარბება, რადგან ასეთი თვისებები პირველი ადამიანისა ჩვენ გვაჩვენა იესო ქრისტემ. ამავე დროს ქრისტემ გვაჩვენა როგორი უნდა იყოს ახალი ადამი.

შეცოდების შემდეგ, როცა ადამი ღმერთმა სამოთხიდან გამოდევნა, იგი საჭიროებდა ხსნას. ჩვენი ხსნისთვის ჯერ საჭირო იყო ღმერთს მიელო ჩვენი სრული არსი, ბუნება, რადგან „რაც არ არის აღქმული, ის არ არის სამკურნალოდ შესწავლილი“. „ღმერთი იმიტომ იქცა ადამიანად და ღმერთის შვილი — ადამიანის შვილად, რომ ჩვენ, ადამიანები, ღმერთებად და ღმერთის შვილებად გვაქციოს“.

ჩვენი ხსნა ღმერთმა დაიწყო იმით, რომ არ აღიარა თესლით გამრავლება და მასთან დაკავშირებული შეცოდება, რადგან ასეთ გამრავლებას თან ახლავს ხრწნა. ამგვარად, ღმერთმა განდევნა ცოდვების გზით გამრავლება (თესლით შექმნა). რადგან

სუფთა იყო ცოდვისაგან, იგი არც განხრწნებოდა, რადგან ხრწნა არის დასჯა ცოდვისათვის. ღმერთმა მთელი ჩვენი ვალი იტვირთა, რომ შემდეგ თავისი სიკვდილით მოესპო ჩვენი ცოდვის გზით დაბადების ვაკიცხვა. ახლა სულიერი აღორძინების შემდეგ თუ ჩვენ კიდევ ვიტანჯებით ეს იმიტომ, რომ ცოდვებისაგან ვიწმიდებით.

ამგვარად, ჩვენი ხსნისათვის ქრისტე ღმერთმა ხსნის მთელი გზა გაიარა: განაახლა დაბადება, გამოასწორა სიცოცხლე. მის საფეხურებს უნდა მიჰყვეს ყველა, ვინც მან დაიხსნა, ამისათვის ღმერთმა გვაჩუქა ჩვენ თავისი ღვთიური ძალა (სულიწმიდის სახით). შეასრულა რა ჩვენი ცოდვებისაგან დახსნის საქმე, ღმერთმა განახორციელა ადამიანის დიდი დანიშნულება: გააერთიანოს მთელი დაყოფილი ბუნება და წარმართოს მთელი შექმნილი ყოფიერება გაღმერთებისაკენ. მან მამრობითი სქესი მდებრობითან გააერთიანა თავისი უცოდველი (ვნებისგარეშე) დაბადე-

ბით, სამყარო და სამოთხე — თავისი წმიდა ცხოვრებით, დედამიწა და ცა — თავისი ამაღლებით, შექმნილი და შეუქმნადი — აღმავლობით ადამიანობიდან მამაზეციერისაკენ და მის მარჯვნივ ჯდომით. ხსნის ეს გზა, რომელიც გვაჩვენა ქრისტემ, ადამიანებმა უნდა შეითვისონ.

ნათვლა გვაერთებს ქრისტეს განსახიერების (ხორცშესხმის) სიკეთესთან. იგი გვაძლევს უცოდველ სულიერ დაბადებას, ღმერთს გვაშვილებს ჩვენ. ნათვლის შემდეგ ხრწნა რჩება და ჩვენ მაინც ვიტანჯებით, მაგრამ ეს არის არა ცოდვებისათვის დასჯა (ცოდვა წარხოცილია), არამედ ცოდვებისაგან გათავისუფლება.

ეკლესია არის ღმერთის სხეული და იგი მისგან იღებს ძალებს. ყველა, ეკლესიის საშუალებით, ქრისტე ღმერთის სხეულის ნაწილი ხდება და წარმოებს თითოეულის სულის ხსნა. ეკლესიის საბოლოო დანიშნულებაა გააერთიანოს ყველა. მიიყვანოს ისინი ღმერთთან. ამ დანიშნულების შესრულების შემდეგ ხდება ქვეყნიერე-

ბის აღსასრული. ერთ სამყაროდ ერთიანებული დიდი ადამიანი — მსოფლიო დაიღუპება (ისე როგორც იღუპება ჩვეულებრივი პატარა ადამიანი) იმისათვის, რომ აღდგომის დროს აღსდგეს განახლებული. მაშინ ყველაფერი გასულიერდება, ყველა ხრწნადი გადავა უხრწნადში. ადამიანის გულისათვის ბუნება მიიღებს მუდმივ ყოფიერებას.

ლიტერატურა:

1. კ. კეკელიძე, „კიმენი“, ტ. I, თბილისი, 1918.
2. კ. კეკელიძე, „ეტიუდები ძველ ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან“, ტ. VII, თბილისი.
3. მ. ჩიქოვანი. „ქართულ-ბერძნული მითოლ. საკითხები“. თბილისი.
4. ს. ყაუხჩიშვილი. „გეორგია“, ტ. IV, თბილისი.
5. Е п и ф а н о в и ч. «Преподобный Максим Исповедник».
6. Б р о к г а у з. «Энциклоп. словарь», т. 35.
7. Советская историческая энциклоп. т. 8.

ნიკორწმიდის ტაძარი

იონა წინასწარმეტყველის წიგნი

„წინასწარმეტყველი იხსენ სიღრმეთაგან და მხეცისა, ქრისტე ღმერთო, მიხსენ მეცა დანთქმული სიღრმესა ცოდვისასა“ (ძლიხპირი)

„იონას წიგნის“ არც ავტორია ცნობილი და არც იმ პიროვნებაზე ვიცით რაიმე კონკრეტული, რომელიც იონა ამითაის ძის სახელით მონაწილეობს ნაწარმოების მთავარ პერსონაჟად. თუმცა იგი რეალურ-ისტორიული პიროვნებაა, ძვ. წ. VIII ს.-ში მოღვაწე წინასწარმეტყველი, მაგრამ წმიდა წერილს არ შემოუნახავს მისი წინასწარმეტყველური ღვაწლის ნიმუშები სიტყვიერ ქადაგებათა სახით. მხოლოდ ერთ ცნობებით ვიცით, ორი ფაქტი მისი მოღვაწეობიდან: იერობოამ მეორისთვის მას უწინასწარმეტყველებია აღდგენა ისრაელის სამეფოს საზღვრებისა „ხამათიდან არაბას ზღვამდე“ (IV მეფ. 14, 25); ტობიას წიგნში მის სახელთან არის დაკავშირებული ნინევის დაცემის წინასწარმეტყველება (14, 4), რაზეც დაფუძნებული უნდა იყოს „იონას წიგნის“ სიუჟეტი.

თუმცა თავად იონა კლასიკური ხანის მოღვაწეა, ცნობილ წინასწარმეტყველთა-ამოსისა და ოსიას — თანამედროვე, მაგრამ მასზე დაწერილი წიგნი გვიანდელია, სახელდობრ, ბაბილონის ტყვეობის შემდგომი ხანისა. საკითხავია, რის გამო შეიქმნა რეალური იონა ამ წიგნში მითხრობილი განსაცდელის გმირად? ან — სხვაგვარად რომ დავსვათ კითხვა — რა იყო მის პიროვნებაში ისეთი, რამაც განაპირობა მისი გამოყვანა ღვთის ურჩი, ამავე დროს მფრთხალი და გონებაშეზღუდული წინასწარმეტყველის როლში? ამ კითხვაზე ვერ გაცივმა პასუხი რაიმე ცნობის სრული უქონლობის გამო. კიდევ უფრო უშედეგოა კითხვა, რომელიც ხშირად დაისმობა ხოლმე ამ წიგნის კარშეში არსებულ კრიტიკულ ლიტერატურაში: ყოფილა თუ არა მის ცხოვრებაში ისეთი თავგადასავალი, რომლის ექო შეიძლება ყოფილიყო წიგნში აღწერილი სასწაულებრივი ეპიზოდი? ერთი რამ ცხადი უნდა იყოს: წიგნის ავტორის მხედველობაში არ უნდა ჰქონოდა სინამდვილის კონკრეტული ამბავი; წიგნი გამიზნული უნდა ყოფილიყო გარკვეული იდეის თუ სულისკვეთების გამტარებელ იგავად. ორი სიტყვით ამგვარად შეიძლება გამოიკვეთოს ამ წიგნის დედააზრი: აქ პირველად ძველი აღთქმის ისტორიაში კატეგორიულად არის გამოთქმული იდეა უნივერსალური უფლისა, რომელიც არა მხოლოდ ისრაელიანთა ტომის ღმერთია, არამედ მისი მტრებისაც და ისეთივე გულმოწყალე მათ

მიმართ, როგორც თავისი რჩეული ხალხის მიმართ.

ეს მცირე ნაწარმოები მრავალმხრივ არის საგულისხმო. აქ მხოლოდ რამდენიმე მნიშვნელოვან მომენტზე იქნება ყურადღება გამახვილებული.

* * *

პირველ რიგში ჩვენს ყურადღებას იპყრობს წინასწარმეტყველისთვის უჩვეულო საქციელი — თ ვ ი თ უ ა რ - ყ ო ფ ა, რომლის გარეგამოხატულება არის გაქცევა (1,3). არ არის დადასტურებული სხვა შემთხვევა ძველი აღთქმის წიგნებში, რომ წინასწარმეტყველს უარი ეთქვას უფლის მიერ დაკისრებული მოვალეობის შესრულებაზე; იონამ კი თავი აარიდა თავის პირდაპირ მოვალეობას, თითქოს წინასწარმეტყველის პროფესია მისი არჩეული ყოფილიყოს და არა ღვთისგან შთაგონებული. მან უარყო თავის თავში წინასწარმეტყველი, მამხილებელი კაცი, და ეს იყო მისი პირველი ცოდვა, ცოდვა არა მხოლოდ უფლის, არამედ საკუთარი თავის წინაშეც. მან გაიმეორა პირველკაცის, ადამის, ცოდვა — ურჩობა, როცა გაიმრუდა უფლისაგან ნაჩვენები გზა, სადაც ევალებოდა წასვლა („წადი ნინევეში, დიდ ქალაქში...“ 1,2).

ისიც ნიშანდობლივია, რომ იონა არც კი შევედრებია უფალს, აეცდინა მისთვის სამწიფო და არასასურველი მისია, არ ულოცავს შეწუხებულს, როგორც ილოცა ერთხელ მაცხოვარმა: „მამაო ჩემო, უკეთუ შესაძლებელ არს, თანაწარმხედინ სასუმელი ესე“ (მათ. 26,39). არა, იგი უსიტყვოდ გადაწყვეტს გაქცევას და „ფეხაკრეფით“ გაიპარება იაფოში, ნინევის სრულიად საწინააღმდეგო მხარისკენ, რომ წაეიდეს თარშიშში და იქ დაემალოს უფლის პირს. რატომ მაინცდამაინც თარშიშში? იმიტომ, რომ ეს ადგილი ქვეყნიერების კიდურად იყო წარმოდგენილი, უკიდურეს დასავლეთში, სადაც თავდებოდა ძველების რწმენით, კაცთა მოდგმით დასახლებული მსოფლიო. თარშიში არარაობის წინკარია, მის იქით აღარაფერია. მაგრამ აქ შეცდა იონა: თითქოს უფალი, რომელსაც იონამ ცისა და ხმელეთის შემქმნელი უწოდა (1,9), ვერ მისწვდებოდა მას თარშიშში ან მის მიდამაც, არარაობის სამყოფელში.

წიგნის ავტორისთვის თარშიში უკიდურესად შორს

არის იონას დაძვრის ადგილიდან. გეოგრაფიული სიშორით ნაუფლისხმევი ის მანძილი, რითაც იონა დაშორდა უფალს, მაგრამ არა ფიზიკურად, არამედ ზნეობრივად, სულისკვეთებით, როგორც ამბობს ნეტარი ავგუსტინე „აღსარებებში“: „არა ფეხით და არა სივრცეში გშორდებიან, უფალო, და გიბრუნდებიან“ (წ. I, თ. XVIII, 28). ადამიანი თავად იშორებს თავს უფლისაგან (ქვემოთ იქნება ნათქვამი, რას ნიშნავს ეს): გზა იოფედან თარშიშამდე ეს არის ადამიანის გამრუდებული ნების გზა (იონა აღმოსავლეთისკენ უნდა წასულიყო უფლის ნებით, ის კი დასავლეთისკენ გაიქცა თავისი ნებით), მაგრამ უფალი თავისი განგებით გაასწორებს გამრუდებულ ნებას და იქ დასვამს სხვაგან წასულ იონას, იმ გზის დასაწყისში, საიდანაც გაიქცა იგი (2, 11; 3, 1).

ორჯერ არის ნათქვამი ერთსა და იმავე მუხლში (1,3), რომ იონას უნდოდა გაქცეულიყო უფლის პირისაგან. იგი თვითონვე ესწრაფოდა ისეთ მდგომარეობას, რომელიც უკიდურესი უბედურებაა ადამიანისთვის, თვით სიკვდილის ბადალი. გავიხსენოთ თუნდაც კაენის სიტყვები, იმ დროს ნათქვამი, როცა იგი ტოვებდა უფლისაგან კურთხეულ მიწას: „აჰა, მაგდებ დღეს მიწის პირისაგან და უნდა მივეფარო შენს პირს, დევნილი და მიუსაფარი ვიქნები ამ ქვეყნად და ყოველ შემხვედრს შეეძლება ჩემი მოკვლა“ (შესაქმ. 4,14). ძველ აღთქმაში ასეთი ვითარება უფლის მიერ თავისი პირის დამალვა — სასჯელია კაცთათვის. ადამიანთა უკუღმართობის გამო განრისხებული უფალი იმუქრება „და დავეუძლავ მათ ჩემს პირს“ (მე-2 სჯ. 31,17; აგრ. 32,20); „მაშინ შებღავლებენ უფალს, მაგრამ იგი არ გასცემს მათ პასუხს და დაუძლავს თავის პირს...“ (მიქა, 3,4). „განრისხებისას დავიმალე ჩემი პირი ერთი წამით“ (ისაია 54,8).

უფლის პირისაგან მოშორება გააზრებულია, როგორც უფლის მფარველობიდან გამოსვლა, სულიერ-მორალურ საწყისს მოშორება და საწუთროს სათამაშოდ გაწირვა თავისა (გავიხსენოთ საწუთროს ანუ სოფლის თვისებანი ვეფხისტყალსანში). ასეთი ყოფა ჯოჯოხეთში ყოფნაზე უარესია, როგორც ამბობს საბა ორბელიანი ერთ თავის ქადაგებაში: „ყოველთა უწყით, ვითარ საზარელ არს ჯოჯოხეთი, არამედ მისსა უსაზარელს — განვრდომა პირისაგან ღმრთისა“; იონამ არ იცოდა ან არ სურდა ცოდნოდა თვითუარყოფის კრიზისულ ჟამს, რომ უფლის პირისაგან განვრდომილი ვერ დაემალება უფლის, ყველგანყოფი ღვთის რისხვას, არამედ პირიქით: მოაკლდება მის წყალობას. როცა უფალი მრისხანებს, ეს იმის ნიშანია, რომ იგი ჩვენთანაა და წყალობაც მოსალოდნელია მისგან.

იონას მოჩვენებით გაქცევა უფლის პირისაგან გადმოცემულია ტექსტში მისი თანდათანობითი ჩასვლით სიღრმისაკენ (ამ „სვლის“ ყოველი წერტილი მითოსურ-რელიგიური სიმბოლიკის შემცველია): ზღვაში ხომალდზე, ხომალდის ბანქვეშ (მის „წიაღში“), ღრმა ძილში (ზევით კი, ცხადში, ბუნების ძალები ბოროტობდნენ მისი გამოისობით), ზღვის ღურღუმელში, როცა გადააგდეს ხომალდიდან, და ბოლოს, თევზის მუცელ-

ში, როცა უფლის განგებით ჩაყლაბა „დიდმა თევზმა“ (იონა 2,1) ასე თანდათან იძირება იონა თავის შეცდომაში (თუ ცოდვაში). ეს არის სვლა ქვემოთ, ჯოჯოხეთისკენ, რომლის გზაზეც პირველი ნაბიჯი მან თავისი ნებით გადადგა. მაგრამ რაც უნდა ღრმად ჩაიფლას კაცი, მაინც ღვთის წინაშე აღმოჩნდება იგი. ეს ჭეშმარიტება შეიცნო „დიდი თევზის“ მუცელში მოქცეულმა წინასწარმეტყველმა, როგორც ნათქვამია 139-ე ფსალმუნში, რომელიც თითქოს განმარტავს იონას სასწაულებრივ განსაცდელს. მეფსალმუნე მიმართავს უფალს:

7. სად წავუვალ შენს სულს, სად გავიქცევა შენი პირისაგან?
8. ცაში ავალ, იქა ხარ! შავეთში ჩავალ, იქ დამხვდები!
9. ცისკრის ფრთებს გავშლი, ზღვის გადაღმა დავიდე ბინას, —
10. იქაც წამიძლება შენი ხელი, და დამიჭერს შენი მარჯვენა...

აქ სხვაგვარად არის გამოხატული ადამიანის გაქცევის (როგორც ჩანს, ადამიანს გარკვეულ ვითარებაში უნდებოდა ამის სურვილი, იონა გამოწკლისი არ არის) გზა: მე-9 მუხლში გადმოცემულია იგივე მოძრაობა, რაც შეასრულა იონამ — აღმოსავლეთიდან დასავლეთისკენ, — ვინაიდან „ცისკრის ფრთები“ არის აღმოსავლეთით მონაბერი ქარი, რომელიც გადაიქროლებს ხმელთაშუა ზღვას და გადავა „ზღვის გაღმა“ ანუ მზის დასავალს იქით (რადგან „ზღვა“ ამ „დასავლეთსაც“ ნიშნავს ამ ენაში), დასაკარგავში, სადაც ეგულებოდათ ძველებს შავეთი, „მკვდართა სამეფო“. ამ მუხლის მნიშვნელობას კარგად გვიხსნის წინა, პარალელური მუხლი, სადაც იგივე ვითარება გამოხატულია ვერტიკალურ პლანში: გზა ციდან შავეთისკენ (ებრ. შეოლ) იგივეა, რაც გზა აღმოსავლეთიდან დასავლეთისკენ. ცაში სასუფეველია, ხოლო აღმოსავლეთში ამქვეყნიური სამოთხე ედემის ბაღი (შესაქმ. 2,8); პირველს პოლარულად უპირისპირდება ქვესკნელი (შეოლი), მეორეს — დასავლეთი, მზის დასავალი, იგივე შეოლი, ზღვის სტიქიაში განსახებული.

აქ — შეოლში, დასავლეთში, ზღვაში, ლევიათანის მუცელში — ჩავარდა იონა და აქვე, უკიდურესი განსაცდელიდან იწყება იონას სულიერი მოქცევა. შავეთში, არარაობის ფსკერზე იბადება ფსალმუნი, როგორც სხივი, გინა კიბე, რომელმაც კვლავ უფლის პირისაკენ უნდა აიყვანოს იონა. ბნელიდან იბადება ნათელი. ფსალმუნი მართლაც სხივია, რომელიც წარმოიშობა ჯურღმულში მბჟუტავი ადამიანის სულიდან. ფსალმუნი არის გამოხატულება დაცემული ადამიანის ბუნებრივი სწრაფვისა აღდგომისაკენ, მისი მიბრუნებისა უფლის სახისაკენ, რომელსაც საკუთარი ნებით მოაშორა თავი (კაცობრიულ მასშტაბში, ეს მოასწავებს სამოთხიდან გასვლას). იონა ხელახლად იბადება დიდი თევზის მუცლიდან ფსალმუნთან ერთად; მან თითქოს ახლად აიდგა ენა (როგორც გამოთქმულია ერთ ფსალმუნში: „ჩამილო ბაგეში ახალი სიმღერა, ჩვენი ღვთის სადიდებელი“, 40,4) და პირველი სიტყვები ეს იყო, რაც თქვა:

„ჭირში მყოფმა შევდალადე უფალს
და მან ხმა გამცა;
შეოლის მუცლიდან შეველა ვითხოვე
და შენ ისმინე ჩემი მუღარა“ (2,3)

უნდა გაიხაზოს საგანგებოდ ფსალმუნების მნიშვნელობა იონას განსაცდელში, ფსალმუნთა ბუნებრივი კავშირი ანალოგიურ ვითარებებში. როცა ხსნა არსაიდან არის, მაშინ ერთადერთი სახსარი ადამიანსა და ღმერთს შორის ფსალმუნია, ეს არის მისი სულის საღვრელი, სულიერი მსხვერპლშეწირვა, როგორც გამოთქვამს კვლავ ფსალმუნის სიტყვები: „ღვთისადმი მსხვერპლია შემეუსვრილი სული; შემეუსვრილ და დათრგუნულ გულს არ უგულებელჰყოფ, ღმერთო“ (50/51, 19); როცა ადამიანი იაზრებს თავის უმწიობას და უფლის ძლევამოსილებას, თავის არარაობას და უფლის ყოფიერების უსასრულო სისავსეს, მის ყველგანმყოფობას, აი, მაშინ მისი ღაღადი თავისთავად, ფსალმუნების ძველთაგანვე დაღვნილ ყალბში (დადასტურებულია შინაგანი, პათოლოგიური მსგავსება ძველშუამდინარეულ-ბაბილონურ და ებრაულ ფსალმუნებს შორის) ჩამოისხმება: კვლავ იონას გასაჭირში მყოფი კაცის ღაღადისია გამოხატული ამ სიტყვებით:

„სასოებით ველოდი უფალს და ისიც დაიხარა ჩემსკენ; გაიგონა ჩემი ვედრება და დაღუპვის ორმოდან ამომიყვანა; ჭაობის ჭონჭყოდან კლდეზე დამიდგინა ფეხი და გამიმტკიცა ნაბიჯები“ (40, 2-3).

როგორც კი დამყარდა (ანუ აღდგა) კავშირი ადამიანსა და ღმერთს შორის ფსალმუნის ძალით და იონას თვალწინ კვლავ გაჩნდა უფლის სახე, — იონა უფლის განგებით იმავე ადგილზე ამოანთხია „დიდმა თევზმა“, საიდანაც გაიქცა იგი. თავიდან იწყება ამბავი, იმართება გამრუდებული ნება, კვლავ ჩაესმის იონას, როგორც წინასწარმეტყველს, თავისი უფლის ხმა და ხელმეორედ ეკისრება იგივე ტვირთი.

„ადექი, წადი ნინევეში, დიდ ქალაქში, და უქადაგე, რასაც მე გეტყვი“ (3,2).

ავტორი არ ამბობს, კერძოდ რა გამოუცხადა უფალმა იონას ნინეველთათვის სათქმელად (გარდა ერთი წინადადებისა: „კიდევ ორმოცი დღე და დაიქცევა ნინევე“ 3,4). ავტორს არ აინტერესებს წინასწარმეტყველებას კონკრეტული შინაარსი; ავტორს არც ნინევე აინტერესებს, როგორც სინამდვილეში არსებული, ისტორიული ქალაქი. სასწაული უნდა ნახოს იონამ, რომ ირწმუნოს (ასეთია ავტორის მიზანი) თავისი უფლის განუსაზღვ-

რელი გულმოდრინება, — რომ უფალი არა მხოლოდ ისრაელიანთა ღმერთი ყოფილა, არამედ წარმართთაც და ყოველი დაბადებულის.

თუ „დიდი თევზის“ მუცელში მყოფმა იონამ შეიცნო ღვთის ყველგანმყოფობა, ხმელეთზე გადმონთხეულმა და პაპანაქებაში დამტყნარი აყიროს კვებ მჯდარმა შეიცნო უნივერსალური უფალი, რომლის წყალობა შეუზღუდველად ეფინება ყველა ხალხს, თვით ისრაელის ტრადიციულ მტრებსაც, იმ წინასწარმეტყველის მტრებს, რომელსაც აგზავნის მათ გასაფრთხილებლად და, როგორც ითქვა, ყოველ დაბადებულს ანუ ყოველ ქმნილებას.

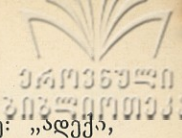
ფიქრობენ, რომ ეს მცირე მოცულობის წიგნი საგანგებოდ უნდა შექმნილიყო უკიდურესი, მეტროპოლი ნაციონალიზმის წინააღმდეგ, რომელიც ბაბილონის ტყვეობის შემდეგ აღმოცენდა ებრაული საზოგადოების ელიტაში. იონა წინასწარმეტყველი ამ ელიტის წარმომადგენლად უნდა ვიგულისხმოთ, რომელიც ჯერ თავს არიდებს უფლისგან დაკისრებულ მისიას (არ სურს, რომ მოინანიოს ცოდვები ნინევემ და გადარჩეს), მერე კი წუხს, რომ მოინანია და ორმოც დღეში არ განადგურდა. წიგნში დაგმობილია ამგვარი სულისკვეთება, მაგრამ არა გამწყვრალი უფლის პირით, არამედ სასწაულით, რომლის მიღმა დგას უფალი თავისი მოძღვრულ-მამობრივი სახით, თითქოს მომღიმარი პირით, როცა ორგზის ეკითხება იონას: „მაგრად გამწარდი?“ — ერთხელ, როცა ნინევეს გადარჩენამ გაამწარა იგი, და მეორედ, როცა — ჩრდილის მომფენი აყიროს დატყნობამ. აყიროს იგავა, როგორც სასწაული, რომლის პერსონაჟად გახდა უფალმა იონა, მოწოდებულია ძველი აღთქმის ისტორიაში მნიშვნელოვანი იდეის, როგორც ითქვა, ღვთის უნივერსალობის დასადასტურებლად, რომ იგავის ბოლოს თქმულიყო ვიწროეროვნულ ჩარჩოში ჩაკეტილი, ბრაზიანი წინასწარმეტყველის მიმართ: „შენ ერთი აყიროს შეგენანა, თუმცა შენ არ დაგიორგავს იგი და არც გაგიზრდია. ერთი ღამის შვილი იყო და ერთ ღამეში გახმა. აბა, მე როგორ არ შემენანოს დიდი ქალაქი ნინევე, სადაც ასოციათასზე მეტი კაცია, ერთმანეთისაგან რომ ვერ გაურჩევია მარჯვენა და მარცხენა, და უამრავი პირუტყვია“? (4,10-11). სხვა ვითარებებთან ერთად ეს იყო იმის საფუძველი, რომ თქმულიყო პავლეს მიერ ერთგან: „ანუ ჰურიათ-მე ხოლო არსა ღმერთი და არა წარმართთაცა? ჰე, წარმართთაცა!“ (რომ. 3, 29) და მეორეგან ესქატოლოგიური იმედით უფრო ფართე მასშტაბში: „უწყით, რამეთუ ყოველი დაბადებული ჩვენ თანა თანაკენისის და თანაელმის მოაქამდე“ (რომ. 8,22).

წიგნი იონა წინასწარმეტყველისა

თავი I

1. იყო უფლის სიტყვა იონაზე, ამითაის ძეზე;
2. „ადექი, წადი ნინევეში, დიდ ქალაქში, და ამცნე, რომ მომწვდა მისი ბოროტების ამბავი“. 3. ადგა იონა, რომ თარშიშში გაქცეულიყო უფლის პირისაგან; ჩავიდა იაფოში, მონახა თარშიშს მიმავალი ხომალდი, გადაიხადა

საფასური, ჩაჯდა შიგ და მათთან ერთად გაემგზავრა თარშიშისაკენ, რომ უფლის პირისაგან გადახვეწილიყო.
4. ამოაგლო უფალმა ძლიერი ქარი ზღვაზე. დიდმა ქარიშხალმა ააბობოქრა ზღვა, ცოტაც და, უნდა დაღეწილიყო ხომალდი. 5. შეშინდნენ მეზღვაურები, ყველამ თავ-თავის ღმერთს შეჰლაღადა, ზღვაში გადაყარეს რაც

რამ საქონელი ჰქონდათ ხომალდზე, რომ შეემსუბუქებინათ იგი. იონა კი ხომალდის ბანქვეშ ჩასულიყო, იწვა და ეძინა. 6. მივიდა მასთან ხომალდის უფროსი და უთხრა: „რას დაგიძინია, ადექი, შენც შეჭლალადე შენს ღმერთს, ვინ იცის, შეგვიწყალოს ღმერთმა და არ დავიღუპოთ“.

7. თქვა ერთმანეთში ხალხმა: „მოდით, წილი ვყაროთ და გავიგოთ, ვის გამო ჩაეცვივდით ამ განსაცდელში“. ყარეს წილი და შეხვდა წილი იონას. 8. ჰკითხეს: „გვითხარი, ვის გამო ჩაეცვივდით ამ განსაცდელში, რა ხელობის კაცი ხარ, საიდან მოდიხარ, სადაური ხარ, რა რჯულისა?“ 9. მიუგო: „ებრაელი ვარ, მოშიშარი უფლისა, ცათა ღმერთისა, რომელმაც ზღვა და ხმელეთი შექმნა“. 10. დიდად შეეშინდათ ამ კაცებს, უთხრეს: ეს რა ჩაგიდენიაო, როცა გაიგეს, რომ უფლის პირისაგან იყო გაქცეული; რადგან თვითონვე გამოუტყდა. 11. ჰკითხეს: „რა უნდა გიყოთ, რომ ზღვა დაგვიწყნარდეს?“ რადგან ზღვა კვლავინდებურად ღელავდა. 12. მიუგო: „ამიღეთ, გადამაგდეთ ზღვაში და ზღვა დაგიწყნარდებოთ, რადგან ვიცი, ეს დიდი ქარიშხალი ჩემს გამო დაგატყდათ თავს“. 13. მოუსვეს ნიჩბები, რომ ხმელეთს მისდგომოდნენ, მაგრამ ვერაფერს გახდნენ, რადგან ზღვა კიდევ უფრო აუბობოქრდათ. 14. მაშინ შეჭლალადეს უფალს და უთხრეს: „ჰე, უფალო, ნუ დაგვლუპავ ამ კაცის გამო, მაგრამ ნურც მართალ სისხლს მოგვკითხავ. აკი ის მოახდინე, უფალო, რაც გინდოდა“. 15. აიღეს და ზღვაში გადააგდეს იონა და ზღვამ შეწყვიტა ღელვა.

16. დიდად შეეშინდათ ამ კაცებს უფლისა, მსხვერპლი შესწირეს და აღთქმები დაუღეს.

თ ა ვ ი II

1. მოავლინა უფალმა დიდი თევზი და შთაანთქმევინა იონა. სამი დღე და სამი ღამე დაჰყო იონამ თევზის სტომაქში.

2. ლოცვა აღუვლინა იონამ უფალს, თავის ღმერთს, თევზის სტომაქიდან. 3. თქვა: „ჭირში მყოფმა შევლალადე უფალს და მან ხმა გამცა. ქვესკნელის მუცლიდან შეველა ვითხოვე და შენ ისმინე ჩემი ვედრება. 4. როცა ღურღუმელში, ზღვის გულში ჩამაქანე, როცა მორეგმა ჩამითრია, თავზე შენი ტალღა და ღვარი გადამიღოდა, 5. ვთქვი: გაგდებულნი ვარ შენი პირისაგან, ნუთუ ოდესმე მეღირსება შენი წმიდა ტაძრის ხილვა? 6. სულამდე მიწია წყალმა, უფსკრულმა მომიცვა, თავზე ლელი შემომეწნა, 7. მთების ფესვებამდე ჩავედი, მიწამ სამუდამოდ დაგმანა ურდულები ჩემს უკან, მაგრამ შენ ქვესკნელს გამოსტაცე ჩემი სიცოცხლე, უფალო, ღმერთო ჩემო! 8. როცა სული მხდებოდა, ვახსენე უფალი და ჩემმა ვედრებამ შემოაღწია შენამდე შენს წმიდა ტაძარში. 9. ამაოებათა მსახურნი ვერ ეღირსებიან წყალობას. 10. მე კი მსხვერპლს შემოგწირავ სამადლობელი სიტყვით; შევასრულებ, რაც აღთქმული მაქვს. უფლისაგან არის ხსნა!“.

11. უბრძანა უფალმა თევზს და მან ხმელეთზე გაღმონათხია იონა.

1. იყო მეორედ უფლის სიტყვა იონაზე: „ადექი, წადი ნინევეში, დიდ ქალაქში და იქადავე საქადაგებელი, რასაც მე გეტყვი“.

3. ადგა იონა და წავიდა ნინევეში, როგორც უფალმა უბრძანა. დიდი ქალაქი იყო ღვთის წინაშე ნინევე, სამი დღის სავალი. 4. იარა იონამ ერთი დღე ქალაქში, ქადაგებდა და ამბობდა: „კიდევ ორმოცი დღე და დაიქცევა ნინევე“.

5. იწამეს ნინეველებმა ღმერთი, გამოაცხადეს მარხვა და დიდიან პატარიანად ჯვალთი შეიმოსნენ. 6. შეიტყო ეს ამბავი ნინევის მეფემ, ტახტიდან ჩამოვიდა, შემოიძარცვა სამოსელი, ჯვალო ჩაიცვა და ნაცარზე დაჯდა, 7. გამოაცხადებინა ნინევეში მეფისა და მისი კარისკაცების ბრძანება: „არც კაცმა, არც პირუტყვმა, ძროხამ თუ ცხვარმა, არ ჭამოს, არ მოძოვოს, არც წყალი დალიოს. 8. ჯვალო ატაროს კაცმაც და პირუტყვმაც, მთელი ძალით შეჭლალადონ ღმერთს, დააგდონ ბოროტების გზა და ყველა ავი საქმე, რაშიც კი ხელი აქვთ გარეული. 9. ვინ იცის, კიდევ შეგვიწყალოს ღმერთმა, დაუცხრეს რისხვა და აღარ დავიღუპოთ!“

10. შეხვდა ღმერთმა მათ საქციელს, რომ დააგდეს ბოროტების გზა და იხანა ღმერთმა, უბედურების დატეხვას რომ უპირებდა მათ და აღარ დაატეხა.

თ ა ვ ი IV

1. ძალზე განაწყენდა და გამწარდა იონა. 2. ილოცა უფლის მიმართ და უთხრა: „ჰე, უფალო, განა ამას არ ვამბობდი, როცა ჯერ კიდევ ჩემს მიწაზე ვიყავი? თავიდანაც იმიტომ გავბოდი თარშიშში, რომ ვიცოდი, შემბრალბელი და ღმობიერი ღმერთი ხარ, რისხვაგვიანი და მრავალმოწყალე; ნანობ ხოლმე მოსახდენ უბედურებას. 3. ახლა ბარემ ამომხადე სული, რადგან ამ სიცოცხლეს სიკვდილი მირჩევნია“. 4. უთხრა უფალმა: „მაგრად გამწარდი?“

5. გავიდა ქალაქიდან იონა და ქალაქის აღმოსავლეთით გაჩერდა, იქ ერთი ჩარდახი გაიკეთა, დაჯდა მის ქვეშ, ჩრდილში, და დაელოდა, რა მოუვიდოდა ქალაქს.

6. მოავლინა უფალმა ღმერთმა აყირო და იგი იონას თავსზემოთ აიზარდა, რომ დაეჩრდილებინა მისთვის და წყენა გაექარებინა. დიდად გაახარა ამ აყირომ იონა.

7. მოავლინა ღმერთმა მეორე დღეს, განთიადისას, მატლი, გამოაჭმევინა აყირო და გახმა იგი.

8. მზე რომ ამოვიდა, მოავლინა ღმერთმა აღმოსავლეთის ცხელი ქარი; მზემ ისე დააცხუნა თავზე იონას, რომ მან, ღონემიხდილმა, სიკვდილი ინატრა, თქვა: „ამ სიცოცხლეს სიკვდილი მირჩევნია“.

9. უთხრა ღმერთმა იონას: „მაგრად გამწარდი იმ აყიროს გამო?“ მიუგო: „მაგრად გავმწარდი, სასიკვდილოდ“.

10. უთხრა უფალმა: „შენ ერთი აყირო შეგენანა, თუმცა შენ არ დაგიზავს და არ გაგიზრდია. ერთი ღამის შვილი იყო და ერთ ღამეში გახმა. 11. აბა, მე როგორ არ შემენანოს დიდი ქალაქი ნინევე, სადაც ასოციათასზე მეტი კაცია, ერთმანეთისგან რომ ვერ გაურჩევია მარჯვენა და მარცხენა, და სადაც უთვალავი პირუტყვია?“

ცხოვრება მეფე დიმიტრი თავდადებულისა

„ეგრეთ ბრწყინევიდინ ნათელი თქუენი წინაშე
კაცთა, რათა იხილნენ საქმენი თქუენნი კე-
თილნი“ — (მათე — 5,16)

„შთამომავლობამაც და ისტორიამაც საქართველოს
მეფეთაგან თავდადებულის წოდებულება მხოლოდ დი-
მიტრი II მიაკუთვნა, რადგან საქართველო და ხალხი
თვისი სიცოცხლის განწირვით მონღოლთა ყაენის არ-
ღუნის მრისხანებისა და აოხრებისაგან იხსნა“ — ასე
განასრულებს მეფე დიმიტრი თავდადებულის ზოგად და-
ხასიათებას ივანე ჯავახიშვილი.

„ქართლის ცხოვრების“ ცნობილმა მემატიანემ —
ქართველმა ჟამთააღმწერელმა და დიდმა ივანე ჯავახი-
შიელმა — თავისი კაპიტალური ნაშრომით „ქართველი
ერის ისტორია“, ბრწყინვალედ გადმოგვცეს და თანამედ-
როვე მეცნიერების ნათლით გაასხივოსნეს წარსულის
მღელვარე ეპოქათა კარდინალური საკითხები.

ეს დიდი ღვაწლი მემატიანესა და ისტორიკოს-მეც-
ნიერს შორის თანაზომიერადაა განაწილებული.

ქართველი ჟამთააღმწერლის სახელდების საფარ-
ველს ქვეშ დარჩენილი უცნობი მემატიანე ისტორიულ
მოვლენებსა და ფაქტებს პირუთვნელად გვიამბობს,
ოდონდ დაუეჭვებელ ეროვნულ გულისტკივილში აზა-
ვებს და ქრისტიანული მართლმორწმუნეობის სულის-
კვეთებით მსჭვალავს.

თანამედროვეობის უდიდესი ქართველი მეცნიერისა
და საზოგადო მოღვაწის ივანე ჯავახიშვილის შეუდა-
რებელი ღვაწლი ქართული მატიაანის მეცნიერულ კვლე-
ვასა და კომენტირებაში მდგომარეობს.

ჩვენი მოკრძალებული მეცადინეობა კი მიზნად ისა-
ხავს ქართველ მეისტორიეთა ნაღვაწს გულმინდობილი
მივყვით და შეძლებისდაგვარად წარმოვაჩინოთ ის მიზე-
ზები, რომელთა გამოც ქართულმა ეკლესიამ მეფე დი-
მიტრი II თავდადებული წმიდად შერაცხა.

მეფე დიმიტრი თავდადებულის ცხოვრება ქრისტეს
სჯულის მოწესეთა მარტვილობის მიმსგავსებულ კერძო
ამბავს არ წარმოადგენს. მისი მეფურკაცური პიროვნე-
ბა მეტად რთული და ხასიათის არაერთგვაროვანი თვი-
სებებით აღსავსე იყო.

მის ცოცხალ ნატურაში გვერდიგვერდ თანაარსე-
ბობდნენ მირონცხებული მეფე და უბრალო კაცი. ერთის
მხრივ, სავალდებულო და საპატიო პასუხისმგებლობათა
არცთუ იოლი ტვირთი; მეორეს მხრივ, ჩვეულებრივ

აღამიანურ ნდომათა და სურვილთა თავდაუღწევი მო-
ხარკეობა; პირველი — პიროვნების კეთილშობილურ
განზრახულობათა საწინდარია და ცხოვრებაში მათი შე-
საფერისი მიზანდასახულობით განხორციელება ქვეშევრ-
დომი ხალხისათვის კეთილი ნაყოფის მომტანია; მეო-
რე — პიროვნებას პირველყოფილი ინსტიქტების მრუმე
სამყოფელისაკენ ეზიდება, რაც მის არსებას დაკნინებით
ემუქრება და მისივე საზოგადოებრივი მნიშვნელობის
გაუფერულებას მოასწავებს.

ამ ორ ურთიერთშეუფერებელ ბუნებათა ერთობლი-
ობა ყოველ კონკრეტულ პიროვნებაში დაჰბადებს იმგვარ
სულიერ მოძრაობას, რომელიც მისი ინდივიდუალობის
არსსა და რაობას საბოლოო მსჯავრს გამოუტანს.

აქვე უნდა მიუთითოთ ერთ განსაკუთრებულ გარე-
მოებაზე, რაც კერძო ისტორიული სიტუაციის აუცილე-
ბელ გათვალისწინებას გულისხმობს. ცხოვრების ქარ-
ტეხილებს თავიანთი შიდა არსებითობის საგანგებო ლო-
ლიკით ნებისმიერი იერარქიის ადამიანის ქმედებაში
სრულიად მოულოდნელი შესწორებები შეაქვთ.

„ქართლის ცხოვრების“ მემატიანეს უტყუარი რწმუ-
ნებით დიმიტრი II უპირატესად გვესახება, როგორც
მართლმორწმუნე ქრისტიანი მეფე, საკუთარი განსაგებ-
ელი ხალხის კეთილმზრახველი და მათზე მუდმივად
მზრუნველი, რასაც ქართველი ჟამთააღმწერლის უდავო
მოწმობა ადასტურებს — „ამას თანა მოეგო მარხულობა,
ლამით ლოცვა და მუხლთ-ყრა ფრიადი, რამეთუ ათას
ხუთასი მუხლი მოაგდის მდაბლად მიწასა ზედა“ და სხვა
ადგილას — „ხოლო მეფე დიმიტრი წარემატებოდა
ღმრთისმსახურებითა და კაცთ-მოყუარებითა“.

„სარწმუნოებამან შენმან გაცხოვნა შენ“ — (ლუკა —
18,42).

ყრმობის ასაკიდან დიდი ხნის გამოსული არც იყო
მეფე დიმიტრი II, როდესაც საქართველოს ტახტი მემ-
კვიდრის უფლებით დაიკავა და ქართველთა კათოლი-
კოს-პატრიარქ ნიკოლოზ II მიერ ღვთის სახელით იქნა
მირონცხებული. მას მეფობამ მეტად მძიმე ჟამიანობის
დროს მოუწია. ეს არის საქართველოში მონღოლთა
აუტანელი მბრძანებლობისა და აღვირახსნილი პარპაშის
შუადღე.

ჩვენ საჭიროდ ვსცანით, გონების თვალი წამიერად მიგვეპყრო დიმიტრი II მეფობის წინა ეპოქისაკენ, რამეთუ საქართველოს თავსდამტყდარ უბედურებათა თავი-დათავი მიზეზი იქ იმყოფება.

1213 წელს აღესრულა საქართველოს მნათობი, კეთილმორწმუნე მეფეთა-მეფე თამარი. სამეფო ტახტზე მისი ვაჟიშვილი გიორგი IV ლაშად წოდებული ავიდა.

„აქა იქმნა მოწვევა სრულიადისა ღმრთისა რისხვისა და განწირვა ქართველთა ნათესავისა სიმრავლისათვის უსჯულებათა ჩუენთასა“ — მწარე გულისტკივილით წარმოსთქვამს ამ სენტენციას ქართველი ჟამთა-აღმწერელი და იქვე განაგრძობს — „და იქმნა უკუქცევა სუე-სვიანისა ბედისა, მალლისა და საჩინოსა დავითიანისა გამარჯვებულისა“.

ჟამი იგი იქმნა საქართველოს ისტორიის ჩარხის უკუბრუნების მაუწყებელი.

„არამედ უკანასკნელ მიდრკა სიბოროტედ თანამი-ყოლითა უწესოთა კაცთათა“ — გვაუწყებს მემატთანე ლაშა-გიორგის უზნეო საქციელის შესახებ.

საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივი წინსვლის ძნელად შესაცნობი უეცარი შეჩერება შეიქმნა მიზეზი იმ საოცარი სულიერი მოღუენებისა და გახევებისა, ამასთანავე ფიზიკური დაღლისა და მოშვებულობისა, რის გამოც ჯერ კიდევ ჯანმრთელი და ღონიერი ორგანიზმი საქართველოს ძლევამოსილი სამეფოსი განწირული მსხვერპლივით ჰიპნოზირებული, აღმოსავლეთიდან დაძრული საზარელი ურჩხულის გაუცნობიერებელ მოლოდინში იმყოფებოდა.

„მაშინ მიგცნენ თქუენ ჭირსა და მოგწყვიდნენ თქუენ, და იყვნეთ თქუენ მოძულეებული ყოველთაგან წარმართთა“ — (მათე — 24.9).

წამოემართა პირველყოფილი ქაოსის ურჩხული ლევიათანი, მონღოლ ნომადთა ურიცხვი ურდოების სახით და ვითარცა სიცოცხლის ყოველგვარი ნიშანის წარმხოცველმა გავარვარებულმა ლავამ, ახლო აღმოსავლეთის დაწინაურებული კულტურული ცივილიზაციების ოაზისები სულერთიანად გადახრუკა.

„მაშინ მოიწია რისხვა ზეგარდმო“ — ჰგოდებს ქართველი ჟამთააღმწერელი. ეს იყო ქვესკნელის ძალების მიერ დატრიალებული შურისძიების არმური. ცის კაბადონიდან დღის ნათელი გადაიყარა და ველურ ტომთაგან კირთების წკვარამი ღამე ჩამოწვა.

„რამეთუ ესე ყოველი დასაბამი საღმობათაი არს“ — (მათე — 24.8).

მონღოლ ნომადთა ტომებმა ახლო აღმოსავლეთის მაღალი კულტურის ქვეყნები იხილეს, ოდენ მათი საზოგადოებრივი განვითარება გვაროვნულ წყობას არ გასცილებოდა. როგორც ხდებოდა ყოველ ჟამს კაცობრიობის მთლიანი ისტორიის მანძილზე, კულტურული საქმიანობის თვით ჩანასახური სტადიის არმქონე ველურმა ერმა, თავის პირველყოფილ ბარბაროსულ ცნობიერებასა და მხეცურ ზნეობრიობაზე აღმოცენებული იდეოლოგიის ოაკსმოზევა განიზრახა დაპყრობილ ქვეყნებზე, იმავე დროს ამ აგრესიული მიზანდასახულობის სისრულეში მოყვანისას არნახული გააფთრება და წყურვილ-მოუკვლელი სისხლისმსმელობა აქცია მოძალადეობის

ერთადერთ შესაძლო ფორმად — „შურმან შეიპყრა ქვეყნული უსწავლეული“.

აღორძინებული კულტურის შემოქმედ ქართველ ერს კი მომხდურთათვის შეეძლო სახარების სიტყვებით მიემართნა — „შურმან სახლისა შენისამან შემჭამა მე“ — (იოანე — 2.17).

როგორც ისტორიული წყაროებიდან სჩანს, მონღოლებმა დაპყრობილ-დამონებულ ქვეყნებში ფეხი მტკიცედ მოიკიდეს, თანაც საკუთარი ყოფისათვის დამახასიათებელი „წესრიგიანობისა“ და მავნე გვაროვნულ-ტომობრივი ადათების გადმონერგვაც მოახერხეს.

ჩვენ ისტორიულ გარემოებათა შედარებით დაზუსტებული გადმოცემა იმდენად ჩავთვალეთ მიზანშეწონილად, რამდენადაც, ჩვენის აზრით, სწორედ გარე სამყაროში, ანუ კონკრეტულ დროში განფენილ ისტორიულ სიტუაციაში ჩასახულმა ბოროტმა იმპულსმა გამოათავისუფლა მეფე დიმიტრი II-ს შიდა სამყაროდან ის მძლავრი სულიერი პოტენცია, რომელმაც მას წმიდა მოწამეთა ბადალი თავგანწირვის გამოჩენის ამაღლებული უნარი შესძინა.

ჩვენ ზემოთ ორიოდ სიტყვით მოვიხსენიეთ მეფე დიმიტრი თავდადებულის ქრისტიანული ზნეკეთილობა, ახლა კი კვლავ მემატთანეს მივმართოთ, რამეთუ მის მიერ სრული დამაჯერებლობითაა გადმოცემული მეფე-მოწამის ქრისტიანული მართლმორწმუნეობა, თანაც არც წყობილსიტყვაობის ლაკონიურობაა შერყვნილი — „რამეთუ იყო ესე დიმიტრი... უხვი, მოწყალე და მდაბალი, გლახაკთა, ქურივთა და დავრდომილთა მოწყალე, რომელ არა სმენილ არს ნათესავი, მეფე გინა სხუათა კაცთა“.

„ყოველი რომელი გთხოვდეს, მიეც“ — (ლუკა — 6.30).

გავიხსენოთ „შვიდნი მოწყალეებათა საქმენი ზორციელნი“ და მეფე-მოწამის მიერ მათში დამარხულ კაცთმოყვარე მცნებათა ერთგული მსახურება უთუოდ გულს სიამეს მოჰგვრის.

მეფე დიმიტრი თავდადებულის მხრივ ქრისტიანული ეკლესიის მიმართ გამჟღავნებულ კეთილმზრახველობას ჟამთააღმწერლის კიდევ ერთი საყურადღებო ცნობა დაგვიდასტურებს — „აღაშენა პალატსა შინა მონასტერი, ისანთა, საყოფელად მეტეხთა ღმრთისმშობელისა და შეამკო განგებითა დიდითა“. ეს მაშინ, როცა ქართველთა სამეფოში ყოველგვარი სახის აღმშენებლობითი საქმიანობა ძნელბედობის გამო შეჩერებულ-შეწყვეტილი იყო.

„გარნა ესრეთ ხელთა შინა საღუნისათა იყო, რამეთუ ფრიად განადიდა საღუნი ყაენმან“ — ჟამთააღმწერელი გადმოგვცემს თუ როგორ პატივში აღიყვანა აბაღა ყაენმა ვინმე საღუნ მანკაბერდელი და როგორ იქცა ის საქართველოს სამეფოს ფაქტიურ განმგებლად.

ივანე ჯავახიშვილი საღუნს მედროვეთა ტიპის სახელმწიფო მოღვაწის რანგს მიაკუთვნებს.

ამ ისტორიულ ტიპს საზოგადოდ წარმოშობს ეპოქა, როცა ერი თავისი ბუნებრივი განვითარების არსებითსა და მაცოცხლებელ იმპულსს — თავისუფლებას კარგავს. დამპყრობელი როგორი უმეცარიც არ უნდა

იყოს, შეგნებულად უწყობს ხელს მედროვეთა მოძრა-
ლებას, რამდენადაც დამონებული ქვეყნის ხალხის ზნე-
ობრივ სიმართლესა და ერთსულოვნებას, ყოველგვარ
მორალურ ვადლებულებას მოკლებული მოძალადობის
ეს ნებსითი სატელიტები, პარაზიტული ძალით ხრწნიან,
ხოლო საზოგადოებრივ ორგანიზმს სრული დაშლითა და
გადაგვარებით ემუქრებიან.

პირადი განდიდებისა და ამქვეყნიური წარმავალი
კეთილდღეობისადმი დაუოკებელი ლტოლვა, მათი ძირი-
თადი მასულდგმულბეული ცხოვრებისეული პრინციპე-
ბია, რამეთუ ამ რანგის პირებს არც კონკრეტული სარ-
წმუნოების ერთგულება ავალებს რასმე და არც ცალკე-
ული ერისათვის ნიშანდობლივი, ყოველი მისი წევრისა-
თვის საზიარო მამულიშვილური სიყვარული ასაზრდო-
ებს,

„ვერ ხელ-ეწიფების ღმრთისა მონებად და მამონაი-
სა“ — (ლუკა — 16,13).

მეფე დიმიტრი II დაფარულ უკმაყოფილებასა და
უსაყვედურო წყენის გრძნობას განიცდიდა უთუოდ
თავისი თავგასული მოხელისადმი, რასაც ის ფაქ-
ტიც ჰყოფნის დასამტკიცებლად, რომ სადუნის გარდა-
ცვალებისთანავე, მან უმნიშვნელოვანესი სახელმწიფო
სამოხელეო სახელი — ათაბაგობის წოდება წაართვა მან-
კაბერდელთა საგვარეულო სახლს და თავისსავე გამზრ-
დელს ტარსაიჭ ორბელს უბოძა. ზემოთქმული საცნაურ
ჰყოფს, თუ რა ძნელასატანი იქნებოდა მეფისათვის მედ-
როვე სადუნთან ურთიერთობა.

როგორც ზემოთ უკვე ითქვა, ველურმა დამპყრობ-
ლებმა თან მოიტანეს თავიანთი ყოფიერებისათვის დამა-
ხასიათებელი უხეში და ტლანქი წეს-ჩვეულებები, რის
დამონებულ ქვეყნებში მხეცური ენერგიულობით დანერ-
გვასაც მათ მიჰყვეს ხელი.

ამის კანონზომიერი შედეგი გახდა ის გულის მომწ-
ყვლელი სიტუაცია, რომლის არაერთგზის აღწერასაც
ნენ ჟამთააღმწერლის მატიანეში ვხვდებით. კულტუ-
რული აღმავლობის დროიდან გაკეთილშობილებული ზნე
ქართველი ხალხისა მტარვალთა უბოდიშო მოქცევამ
და დაუსრულებელმა მოძალებამ სრულიად გარყვნა.

ქართული ქრისტიანული ეკლესიის მესვეური, კა-
თოლიკოს-პატრიარქი ნიკოლოზ II — „მოხუცებული და
მართლმკუთელი“, ძალღონეს არ იშურებდა ყოველგვა-
რი უწყესობის აღმოსაფხვრელად, გარნა ვერარა გააწყო
და ვერაფერი იღონა, ქრისტიანული ეთიკის სადავი წეს-
რიგეანობის აღდგენის საწადელს ვერ ეწია, რამეთუ სი-
ბილწის მავნე სენი იმჟამინდელ ქართველ საზოგადოებას
ერთთავად დარეოდა.

ჟამთააღმწერელი, ვისაც არასოდეს დაუშურებია
დიმიტრი II საქებარი სიტყვა, მისი სიმართლის გზი-
დან გადასვლის გამო დაღონებული, თითქოსდა მწარედ
დრტვინავს — „აქამოდ მეფე დიმიტრი, კეთილად მმარ-
თებელი, ...მოწყალებისა და მოსამართლეობისა, მონო-
ზონთა და ეკლესიათა, ყოველთა წესთა საღმრთოთა და
კაცობრივთა კეთილად ზედამიწევნით მმართველი, სის-
რულისაგან მცირედ მიდრკა, და აღერია წარმართთა“.

ჟამიანობის მძიმე ტვირთმოკიდებული მეფე-მოწა-
მის ორთოდოქსულ ქრისტიანულ რწმენაში ჟამთააღ-
მწერელი წამიერ დაეჭვებასაც კი არ გვიმჟღავნებს. პი-
რიქით, თავისი შესანიშნავი ისტორიული თხზულების
ფურცლებზე რამოდენიმეჯერ დაჟინებული სიბეჯითით
და გაცხადებული მიზანსწრაფვით, რაც ყოველგვარ ორ-
აზროვნებას გამორიცხავს, სრულყოფილი რწმუნებულო-
ბით წარმოგვიდგენს ქართველი ქრისტიანი მეფის ყო-
ველმხრივ დირსშესანიშნავსა და გამართლებული ზნე-
კეთილობით შემკობილ ხატს, რომელსაც ვერავითარ
ხინჯს ვერ მოუძებნი, თუ არა?!

ეს „თუ არა?! — მეფე-მოწამის სამცოლიანობის ის-
ტორიულად დადგენილი ფაქტია და რომელიც ზეცის
საკრალური შორსმჭვრეტელობის ქვეშ დაფარული მი-
ზეზობრიობის იღუმალი მექანიზმის მოქმედების მეოხე-
ბით შეიქმნა იმ მძიმე განსაცდელის მომავლინებელ და
განმსაზღვრელ მიზეზად, რამაც საბოლოოდ დიმიტრი II
ამქვეყნიური ცხოვრების მოწამეობრივი აღსრულება გა-
მოიწვია.

ვფიქრობთ მოვიდა დრო გამოწვლილვით შევისწავ-
ლოთ და ქრისტიანული მოძღვრების სრული შესაბამი-
სობით გავიაზროთ მეფე დიმიტრი II მიერ ღვთის წი-
ნაშე ჩადენილი შეცოდება, რაც ქრისტიანული სარწმუ-
ნოებით დაკანონებული ცოლქმრული ურთიერთობის
წმიდა წესის შერყვნით გამოიხატა — „გულის-სიტყვისა
უკანა შედგომილმან მოიყვანა ცოლნი სამნი“ — მძიმედ
დაღონებული გვიამბობს ჟამთააღმწერელი, რაოდენ მე-
ფე-მოწამე მისივე სიტყვებით — „ურიცხუთა კეთილოა
მიერ აღვსებული“ იყო.

ამდენი ღირსებით აღვსილი ქართველთა მეფე, რო-
მელიც დღენიადაგ კაცური სიკეთის თესვასა და ღარიბ-
ლატაკთა მეფური გულმოწყალებით განკითხვაში იყო,
ხორციელი ცთუნების წინაშე უძლური და უსუსური აღ-
მოჩნდა. მეფე-მოწამის კაცურმა ნებამ ვერ შეიძლო ხორ-
ციელ სურვილთა და გრძნობათა დათრგუნვა. სულიერი
ამაღლებულობისა და პიროვნული ზნესრულობისათვის
ამ მნიშვნელოვან მომენტში კაცის ქვენა ბუნებამ იმძ-
ლავრა ღვთისადმი და ქვეშევრდომი ერისადმი წმიდა მო-
ვალეობით აღჭურვილ მეფის ბუნებაზე.

ქართული ეკლესიის საჭეთმპყრობელი ნიკოლოზ II
თამამად ამხილებდა მეფეს, ოღონდ თავისი ზნეობრივი
პოზიციის სისწორეში ვერ დაარწმუნა. რამეთუ აღარ
შეეძლო მოვლენათა ქრისტიანული სიმართლის გზით
წარმართვაზე საჭირო ზემოქმედების მოხდენა, კათოლი-
კოს-პატრიარქმა ნიკოლოზ II ნებაყოფლობითა და სა-
კუთარი სურვილით უარი იქვა ქართული ეკლესიის
სამღვდელმთავრო ტახტზე, ხოლო თავის მაგიერ მეფის
ჯვრისმტვირთველი აბრაჰამი აკურთხა — „თვით წარვი-
და მამულად თვისად... და სავსე სათნოებათა ტვირთითა
უფლისა მიმართ მიიცვალა“.

„მათ ჟამთა მოიწია მთაწმიდით ბასილი მონოზო-
ნი“ — გვატყობინებს მემატიანე. „ქართლის ცხოვრების“
მატიანეს ამ ნაწილში ნათლივ ცხადდება ჟამთააღმწერ-
ლის მხრივ ღმერთის ცხოველი სუფევისა და ზეციური
დემიურგის შეგრძნობა.

ბასილ მონაზონს ჟამთააღმწერელი გვაცნობს როგორც — „საღმრთოთა წესითა აღსავსე და წინასწარცნობისა მადლითა გაბრწყინებული“, ე. ი. მემპატიანე მას წინასწარმეტყველების საკრალურ ნიჭს მიაწერს.

ჟამთააღმწერელი ბასილი მონოზენის მისიას აშკარად პროვიდენციულ საფანელს უგებს, როცა გვაუწყებს — „მოიწია წინაშე დიმიტრი მეფისა, გამოცხადებითა ყოვლად-წმიდისა ღვთისმშობელისათა, და ვითარცა მოციქული ძლიერად ამხილებდა და წინააღმდეგობა მეფესა უწესოსა მისთვის ქორწინებისა“.

ათონის ივერთა მონასტრის ბერი ბასილი, „ვითარცა მოციქული“, ზეციურ კეთილგანზრახულებათა დესპანია, რომლის ბაგენი ღვთაებრივი წყრომისა და გაფრთხილების სასტიკ სიმართლეზე დასაბუთებენ. ვითარცა ბიბლიური წინასწარმეტყველი ესაია, ბასილ მონოზონი, რეალური მომავლის საშინელ ხილვათა დასურათხატებით ცდილობს მეფეს ხვალინდელი დღის საფრთხე და განსაცდელი აარიდოს, დროზე გონს მოიყვანოს და ჩააგონოს, რომ დიმიტრი II — „პირველთა საქმეთა მისთა, ლოცვა და ცრემლთა მისთა“ დამსახურებული ღვაწლი ტყუილუბრალოდ არ ანაცვალოს უგვან გულისთქმათა დამღუპველ კაბალას. მოვლენების შემდგომმა განვითარებამ თვალნათლივ დაგვანახა ბერი ბასილის წინასწარმეტყველების მკაცრი სიმართლე.

ოლონდ ზეცა არ მიატოვებდა მის მიერ დიდად შეყვარებულ ქართველთა მეფე-მოწამეს და მის სულს არაფრით არ დაუთმობდა ქვესკნელის „წინააღმდგომ“ ძალებს, რამეთუ დიმიტრი II მეფურკაცურ ხასიათს გაჩენის დღიდანვე თანდაჰყვა თავგანწირვის ძალგულოვანი ნიჭი. მეფე დიმიტრი II თავდადებულს ხელეწიფებოდა ღვთის წმიდა საკურთხეველზე საკუთარი სიცოცხლის ზვარაკად მიტანა, რათა წარმართთაგან დაღვრილ მისსავე სისხლში ცოდვათაგან განბანილი მარადისობაში დაუბრკოლებლად შეყროდა არსთაგამრიგეს.

მონღოლთა ერანის საილხანოს მბრძანებლის, აბაღა ყაენის გარდაცვალებისთანავე დაიწყო ინტრიგები და შინაარეულობა საიმპერიო ტახტის დასაპყრობად. ერთხანს, გარდაცვლილი ყაენის ძმამ, ისლამის სჯულზე შემდგარმა აჰმადმა იმარჯვა, ოლონდ დიდი დღე არ ეწერა მის მპყრობელობას და მონღოლთა დიდი ნოინების ბუღასა და იასბუღას მეშვეობითა და შეწევნით ძალაუფლება აბაღას ძემ არღუნმა იგდო ხელთ.

ისტორიული თვალსაზრისით მცირე დროის გავლას შემდეგ, არღუნ ყაენის პატივმოყვარული ამბიციებისათვის ძნელად ასატანი შეიქნა ბუღას უსაშველო გაძლიერება. მანაც არ დააყოვნა საჭირო გადაწყვეტილების მიღება, როგორც ეს საერთოდ მონღოლთა ბარბაროს უდიდებულესობებს ჩვეოდათ, რამეთუ მონღოლთა საყველპურო ზნეობა პირუტყვეული გულმოდგინებით აღასრულებდა საკუთარსავე წარმართულ ადათებს. ბუღა სიკვდილით დაისაჯა იმ წინდახედულობისა და პოლიტიკური გონიერებისათვის, რაც მან მეტროპოლიის უზენაეს ტახტზე არღუნის სახით ყველაზე ღირსეული პრეტენდენტის აყვანის დროს გამოიჩინა.

ბუღასთან ახლობლური კავშირის გამო ქართველთა მეფეზეც იქნა მიტანილი ეჭვი. ესეც რომ არ ყოფილი-

ყო არღუნ ყაენს ჟამთააღმწერლის ცნობით — „მეფისაჲს აქუნდა მტერობა“. მონღოლთა ერანის საილხანოს ნიქაიის ბიერ მბრძანებელს ბრმა ნაცვალგების ქვენა გრძნობა ამოქმედებდა.

მემპატიანე გვატყობინებს, რომ ოდეს მეფე დიმიტრი II შეიტყო ცნობა ბუღას მოკვდინების შესახებ — „დაუმძიდა დიდად“.

ქართველთა მეფემ უმაღ გამოიცნო ბოროტად გულარძინილი არღუნ ყაენის განზრახვა. მყისვე იქნა მიღებული ის ისტორიული ღირებულებისა და ქრისტიანულ-მოწამეობრივი სიღიადით გამშვენიერებული გადაწყვეტილება, რამაც მეფე-მოწამეს თავდადებულის წოდებულება არგუნა წილად.

ოლონდ ყველაზე სულიერად მხნე და ლომგულ პირებსაც სჭირდებოდათ მოჭირისუფლეთა თანადგომა და მხარდაჭერა, რამეთუ თანამოზიარეთა ერთსულოვნება და შინაგანი კეთილთვისებრიობით შეკავშირებულმა ძალებისხმევამ კერძო პირს მძიმე ტვირთის ზიდვა შეუმსუბუქოს. ასეთად გვესახება მეფე-პატრონის ერთგული დარბაზისერი და ქართველი სამღვდელოება, რომელთა მგზნებარე სიყვარულისა და უშურველი ადამიანური თანააღმობის დადასტურებას მეფე-მოწამის გადაწყვეტილების სიმტკიცის უფროვე შეღუდაბება შეეძლო.

და შეჰყარა მეფე დიმიტრი II დარბაზისერი, რომელზეც წარმოდგენილი იყვნენ ქართველი დიდებულები, ასევე ქართველი მღვდელ-მონოზენები, საქართველოს ეკლესიის საჭეთმპყრობელის აბრაჰამის მოთავეობით.

საქართველოს მეფე დიმიტრი II თავდადებულის ერისკაცურ ღვაწლს თანამედროვე ისტორიული მეცნიერება, მისი ქვეშევრდომი ერის ფიზიკური არსებობის მოსპობის რეალურად არსებული საფრთხის თავიდან აცილებაში ხედავს. მრავალჟამიერი დიდება მშობელი ერისათვის ამ საარაკო თავგანწირვის მქნელ ქართველთა მეფეს! ოლონდ სამართლიანობა მოითხოვს ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ ქართველთა მეფე-მოწამემ უპირატესად ქრისტეს სჯულის ერთგულების გამო გასწირა თავი, თუმცა სარწმუნოებრივ დევნას მონღოლთა წარმართულ იმპერიაში პრეტენდენტი არ ჰქონია.

რა გვაძლევს ასეთი მოსაზრების გამოთქმის უფლებას?

მივმართოთ ჟამთააღმწერლის მატთანეს. აქ ჩვენი განსაკუთრებული ყურადღება მეფე დიმიტრი II მიერ დარბაზისერიის წინაშე წარმოთქმული სიტყვის ბოლო ფრაზამ მიიქცია, ეგზომ იგი სრულად უნდა წარმოვადგინოთ — „რა სარგებელ არს ცხოვრება ჩემი, უკეთუ ჩემთვის მრავალი სული მოკუდეს და მე ტვირთ-მძიმე ცოდვითა განვიდე სოფლისა ამისაგან“.

ახლა კი წმიდა სახარებაში ჩავიხედოთ — „რა სარგებელ ეყოს კაცსა, უკეთუ სოფელი ყოველი შეიძინოს, და სული თვისი იზღვიოს“ — (მათე — 16.26).

თვალის ერთი გადავლება კი საკმარისია, რათა დავრწმუნდეთ, რომ მეფე დიმიტრი თავდადებულის სიტყვაში სახარების ცნობილი მოძღვრება სულის ვნების, ანუ ტანჯვის ხარჯზე წუთისოფლის გახანგრძლივების უნაყოფობაზე იდენტურად მეორდება.

ქრისტიანული მრწამსის ერთგულება რომ ამოსავალი საწყისია თავგანწირვისა ამას დიმიტრი II სიტყვები გვაფიქრებინებს — „ვგონებ რომე ქუეყანა უენებლად დარჩეს“. მეფე-მოწამე თავის მაღალ ქრისტიანულსა და ამავე დროს უბრალოდ კაცურ კრელოს შემდეგნაირად გვაცნობს — მე ჩემი ქრისტიანული სარწმუნოებრივი სულიკვეთების მეოხებით სხვაგვარად ვერ მოვიქცევი — საკუთარი სიცოცხლე უნდა გავწირო, ხოლო იმედი მაქვს ეს ნებაყოფლობითი მსხვერპლი, წრფელი გულით გაღებული, ღმერთმა შეიწიროს და „ვგონებ“ ჩემი ხალხი ხიფათს გადაარჩინოსო.

„არა არს ნაცვალი შენი მეფეო“ — ასე მიმართეს მეფეს ქართველი ერის წარჩინებულებმა და საქართველოს მიუდგომელ მთიანეთში გადახვეწა ურჩიეს. დიმიტრი II ეს წინადადება დიდსულოვნად უარყო. მაშინ სიტყვა ქართული ეკლესიის მეთაურმა აბრაჰამმა წარმოსთქვა — „აწ თუ შენ დასდებ სულსა შენსა ერისათვის... წინაშე ღმრთისა ვწამებთ, რათა მოწამეთა თანა შერაცხილ იქმნე“.

ქართული ეკლესიის საჭეთმპყრობლის სულიერმა გამხნეებამა და მხარდაჭერამ მეფე-მოწამე საკუთარ გადაწყვეტილებაში კიდევ უფრო განამტკიცა.

მეფე დიმიტრი II თავისი მრავალრიცხოვანი ოჯახი უხიფათო ადგილებში გახიზნა, ხოლო თვითონ კათოლიკოს-პატრიარქ აბრაჰამისა და ქართველი დიდებულების თანხლებით ურდოს გზას გაუყვა. თან უამრავი განძი და საჩუქარი წაიღო არღუნ ყაენისათვის მისართმევად.

მონღოლთა ერანის საილხანოს მპყრობელს აფიქრებდა საქართველოს სამეფო ტახტის დაცარიელების საშიშროება. ქართველთა კანონიერი მეფის სიკვდილით

დასჯის შემთხვევაში, რამეთუ მას მუდმივად მეწველი ფური სჭირდებოდა, ხოლო თუკი ამ უკანასკნელს უმწყემსოდ დასტოვებდა, მაშინ ვერაფერ სარგებელსა და ხეირს ნახავდა.

საქართველოს სამეფო ტახტის მემკვიდრედ, საღუნის შთამომავალმა ხუტლუბულამ არღუნ ყაენს ვახტანგ დავით ნარინის ძე შესთავაზა, რაზეც თანხმობა მიიღო.

საქართველოს სამეფო ტახტის საკითხის მოგვარება და შესაფერისი პრეტენდენტის აღმოჩენამ მეფე დიმიტრი თავდადებულის ბედი საბოლოოდ გადაწყვიტა. თუმცა „სამსჯავრო სახლში“ დაკითხვისას მეფეს ბუღას შეთქმულებაში მონაწილეობის ბრალი არ დაუდასტურდა, შურისძიებით გულანთებულ არღუნ ყაენს ბოროტ განზრახვას ვერავინ შეაცვლევინებდა.

სიკვდილით დასჯის წინ ქართველთა მეფე დიმიტრი თავდადებული ეზიარა „სისხლსა და ხორცსა მეუფისა ჩუენისა ქრისტეს ღმრთისასა“ და „ილოცვიდა ცრემლთა მოღინებითა“. აღესრულა მეფე-მოწამე 1289 წ. 12 მარტს მოვაკანში, მდ. მტკვრის პირას.

მონღოლებმა „გუამი იგი პატიოსანი დიმიტრი მეფისა დასცვეს მრავალ დღე, რათა არა წარიღონ ქართველთა“ — გვატყობინებს ჟამთააღმწერელი. კათოლიკოს-პატრიარქმა აბრაჰამმა და ვინმე მოსე მღვდელმა მოისყიდეს რამდენიმე კაცი, მათი დახმარებით ღამის სიბნელის ქვეშ დაიხსნეს მეფის გვამი და თბილისელი მეთევზეების ხელშეწყობით მცხეთას წამოასვენეს. საქართველოს წმიდა და კურთხეულ ქალაქში, მამა-პაპათა სამეფო საძვალეში დაკრძალეს ქრისტეს სჯულისა და მშობელი ერისთავის თავგანწირული მეფე დიმიტრი II ნეშტი.

მარადიული დიდება და ნეტარება მის უკვდავ სახელს!

თეოლოგიური ნაწილები

I

სარწმუნოება

სასოება

სიყვარული

სარწმუნოების საკითხი უდიდესი საკითხია კაცობრიობის ცხოვრებაში. ეს საკითხი იდგა პირველყოფილი ადამიანის წინაშე და დგას თანამედროვე ცივილიზაციით დაპურებული მოაზროვნის წინაშე. ის აღელვებდა ქვის ხანის ადამიანს და აღელვებს მთვარეზე მიბრძანებულ მოქალაქეს ჩვენი მიწისას. „ვინა ვარ მე და რატომ ვარ?“ კითხულობდა ბევრი მაძიებელი ჭეშმარიტებისა. ამას კითხულობდა სწავლული და ამასვე კითხულობდა მიწაზე მდუმარედ თავდახრილი გუთნის დედა და ოფლს ღვრიდა პასუხის მოლოდინში... და არ შეიძლება ამასვე არ კითხულობდეს ცას მიბჯენილი, თანამედროვე ტელესკოპების წინ მჯდომარე მკვლევარი შორეული გალაქტიკებისა.

გონიერი ადამიანი, თანამედროვე ცივილიზაციისა მისი განათლების დონის მიუხედავად ამ კითხვის გარეშე ვერ დარჩება... სიკვდილ-სიცოცხლის არსებული უღმობელოება, ხილული და უხილავი გარემო მთელი თავისი დიდებულებით, ამოხსნილი და ამოუხსნელი საკითხებით და სხვა ურიცხვი საოცრებანი, აყენებდნენ, და კვლავაც დააყენებენ ამ კითხვას ადამიანთა გონების წინაშე.

საკითხი ერთია **სარწმუნოება**, — პასუხი კი სხვადასხვაგვარი... სამწუხაროდ სხვადასხვაგვარი... საერთოდ, დიდსა და რთულ საკითხებს მოსდევს პასუხთა ნაირსახეობა, მაგრამ ამ მრავალი, თუ გინდ ათასი პასუხიდან მხოლოდ ერთია ჭეშმარიტი, მართალი პასუხი, სხვები კი არა სწორი, დაუსაბუთებელი, ბუნდოვანი და ასე შემდეგ.

მაგრამ მაინც ჰყვანან მიმდევარნი ყოველ პასუხს, ამიტომაც დაყოფილი სარწმუნოებაცა და მისი მიმდევრებიც ეკლესიებად, დენომინაციებად და სხვადასხვა ფილოსოფიურ მიმდინარეობად.

ყველას თავისი მრწამსი და სარწმუნოება მიაჩნია ერთადერთ სიმართლედ და ჭეშმარიტებად... ყველა თავის ღმერთს სცემს თავყვანს, მაგრამ საბოლოო ანგარიშ-

ში ღმერთი მაინც ერთია ყველასათვის... ეს ის ღმერთია, რომელმაც კაცობრიობა წარმართული ბურუსიდან გამოიყვანა და ჭეშმარიტი სარწმუნოების გზაზე დააყენა. მაგრამ მთავარი, რისი თქმაც ჩვენ გვინდა არის, ის რომ ადამიანი სარწმუნოების გარეშე არასოდეს არ არსებობდა და არც არსებობს... ზოგს ამ სახით სწამს, ზოგსაც სხვა სახით... ზოგსაც ხომ კიდევ ბუნება სწამს, მატერია, ევოლუცია, მილიონ წლების იქით ძიება... პრობლემები, ჰიპოთეზების ზღვები უსაზღვრო და სხვა ამგვარი... ზოგს კი უყვარს ჭეშმარიტება ბიბლიური, ღმერთი, რომელმაც თავი თვისი ბიბლიით გვამცნო, მოსეს სჯულით გამოგვეცხადა... შემდეგ კი ათას ხუთას წელს გვესაუბრა წინასწარმეტყველთა პირით, და ბოლოს კი თავისი ძე მოგვივლინა ახალი აღთქმის დასადგენად, ღმერთი უწინარეს საუკუნეთა, უფალი ჩვენი, იესო ქრისტე, იორდანეში მოინათლა ჩვენი მაცხოვარი იოანესაგან, და ამ ნათლობის უამს კაცობრიობამ მიიღო უდიდესი სასწაული, განცხადდა სამება; მამა, ძე და სულიწმიდა. აი, აქედან მიეცა დასაბამი ჩვენს ქრისტიანულ სარწმუნოებას. კიდევ ერთხელ ვიმეორებთ, რომ სარწმუნოების გარეშე არც ერთი ადამიანი არა დგას, მაგრამ ამჟამად ჩვენ ვლაპარაკობთ მხოლოდ მართლმადიდებელი ქრისტიანული სარწმუნოების შესახებ. ჩვენთვის სარწმუნოება ის ქვაკუთხედაა, რომელზედაც შენდება ჩვენი ცხოვრება და მომავალი, სარწმუნოებაშია საზრდო ჩვენი სულისა, პური ჩვენი არსობისა, სისხლი ჩვენი მაცოცხლებელი, სითბო ჩვენი გულისა, სუნთქვა მარადიულობისა და ლამპარი, რომელიც აინთო იესო ქრისტეს გამოცხადებით და აღარასოდეს აღარ ჩაქრება. ასეთია ჩვენი მრწამსი, ჩვენი სარწმუნოება.

სარწმუნოებაზე ფიქრში ღამეებს ათენებენ მდაბიონი და მაღალი განათლების ადამიანები, დიდი ხელოვანი და მეცნიერები, მწერლები და პოეტები, ფილოსოფოსები და სხვა ყველა მოაზროვნე, რომელიც კი დაინტერესებულია სიცოცხლით, და რომელსაც სწამს რომ ადამიანის გაჩენას აქვს უფრო მაღალი დანიშნულება, ვიდ-

საიდუმლო სერობა ილია II ფეშხუმით, მარჯვნივ არქიმანდრიტი სოგრატი

რა არის სასოება?

ღმერთია თავად სასოება, თუ სასოებამ არ დატოვა კაცი, ეს იმას ნიშნავს რომ ღმერთი არ ტოვებს მას. სასოება შიშს აქარწყლებს ადამიანის გულიდან, სასოება სიკვდილზე ძლიერია, ვინაიდან უკვდავია იგი, სასოება — რისხვია უკეთურისა, იგი ღმერთი, როცა ღმერთი უხვდება გზაზე, პოეზიაა გონიერი მფლობელის გულში, და ბალი არის ცისქვეშეთის, საგანე სულის, უსასოობით მზეც ჩაქრება კაცის თვალთათვის, უსასოობით ვერ მწიფდება ნაყოფიც ხეზე, უსასოობით ჩიტიც ბუდეს ვერ გაიკეთებს, მხედარიც ცხენზე ვერ შეჯდება უსასოობით... მაშ რა არის სასოება?

ვიფიქროთ უნდა რომ მთლიანად გავშიფროთ იგი, გამოვიცნოთ ასე ფართო მისი ბუნება, ვიფიქროთ დიდხანს, თუნდაც დილაძე, ხომ გვეყოფა სასოება მოთმინებისათვის? მაშინადაც ვიფიქრობთ დილაძე, რომ ამოვხსნათ სასოების დანარჩენი ნიშანთვისება.

სასოებით სუნთქავდა ღამე, სასოებით გათენდა დილა, მოჩახჩახე მზიანი დილა... შევხედე მზეს და გამახსენდა, რომ მზეც არის ჩვენთვის სასოება, მზე, ჩვენს გულში და ჩვენს შეგნებაში აღგზნებული. სასოება უბრალო სიტყვა როდია, თვით სიცოცხლეა სასოება...

თუ სასოება ჩაქრა, შენს გულში, მორჩა, გათავდა, ვეღარც იცოცხლებ. სასოება საზრდოა, საკვებია ჩვენი სიცოცხლისა, როცა ადამიანი ღოცულობს და სასოება ახლავს თან მის ღოცვას, მაშინ რაღაც ზეციური მადლი იწვის ადამიანის სულში, და სული მლოცველი ადამიანისა მიიწევს მადლა, სულ მადლა ღვთაებისაკენ, და ადამიანი უერთდება ფიქრით ღვთაებას.

გადაჭარბება და გაზვიადება არ უყვარს საქმეს. მით უმეტეს, რომ სასოების მნიშვნელობის შეცნობა გადაჭარბებას არ საჭიროებს. ის თავად არის რაც არის, ნურცარას დავაკლებთ და ნურც რაიმეს დავამატებთ, მხოლოდ მივხვდეთ, მხოლოდ გავიგოთ, რომ სასოება მართო იმედი როდია. იმედი ჩვენს მიღმა, ჩვენგან დამოუკიდებლად არსებობს, სასოება კი ჩვენშია, ჩვენშივე იბადება, იზრდება ჩვენში, მტკიცდება იგი ჩვენ სულში და შემდეგ წინ მიუძღვება ჩვენსავე სულს მწვერვალისაკენ, სიკეთისაკენ, აღმავლობისა და სრულყოფისაკენ, აი, ესაა სასოება.

სასოება ყველა ადამიანშია, არ შეიძლება ადამიანი იყოს უსასოო. ოღონდაც მოვლა უნდა მას და პატრონობა. ხელი უნდა შევუწყოთ მას, არ ჩავაქროთ იგი ჩვენს გულში. სასო არ უნდა წარიკვეთოს ადამიანმა, კვლავ გააღვივოს ნაპერწკალი სასოებისა, რათა ეს ნაპერწკალი კვლავ აგიზგიზდეს და ფეხზე წამოაყენოს დაცემული ადამიანი.

ადამიანს სასოება ყველგან და ყველაფერში ესაჭიროება, მაგრამ განსაკუთრებით ესაჭიროება იგი ღოცვის დროს.

ღმერთი მისმა უდიდესმა წინასწარმეტყველმა მოსემაც კი ვერ იხილა პირისპირ, და ცხადია მას ჩვენ, ჩვენი ზორციელი ბუნებით ვერ ვიხილავთ, ჩვენ ის გონებით, ჩვენი სულიერი მისწრაფებით უნდა ვიხილოთ, სასოებამ დაგვაკავშიროს უნდა მის ნათელთან.

როდესაც ღმერთს შევთხოვთ ჩვენი ცოდვების პატიებას, სასოება უნდა ისვამდეს თავის ფრთებზე ჩვენს ასეთ თხოვნას, ვედრება სასოების გარეშე, სასხვათაშორისო ვედრებაა, უფრო მეტიც, არა გულწრფელია ასეთი ვედრება, გამოდის რომ არა გჯერა, არა გწამს და მაინც ვედრები.

(ამრიგად სიტყვა „სასოებაში“ გულწრფელობაც კია ჩაქსოვილი) მაცხოვრის ხატის წინაშე დაჩოქილი მლოცველი, მხოლოდ სასოებამ უნდა აღამაღლოს იმ ზომამდე, რომ ის გრძნობდეს თავის თავს არა ხატის წინაშე, არამედ მაცხოვრის წინაშე, რომელიც ხედავს მას და, რომელსაც ესმის ხმა მისი ვედრებისა.

მაშ რა არის სასოება? რწმენა, იმედი, დაჯერება, სიკეთე, მისწრაფება, საკუთარი შინაგანი ძალებით აღტაცება, ერთად აღებული.

წმიდა მოციქული პავლე ღმერთს „სასოებისას“ უწოდებს: „ხოლო ღმერთთან სასოებისამან აღგავსენინ თქვენ ყოვლითა სიხარულითა და მშვიდობითა სარწმუნოებად და აღმატებად თქვენდა სასოებითა და ძალითა სულისა წმიდისათა“ (რომაელთა მიმართ 15, 13).

ამრიგად, დიდი რამეა სასოება... და რაც მთავარია იგი არის მადლი უფლისა ღვთისა და მაცხოვრისა ჩვენისა, იესო ქრისტესი. არ მოკლებოდეს იგი შრომისმოყვარე და კაცთმოყვარე ქართველ ხალხს, არასოდეს არ მოკლებოდეს.

არაა ამ ქვეყნად ადამიანი, რომელიც ბედნიერებისაკენ არ მიისწრაფოდეს, ეს მიისწრაფება ადამიანს გამჩენმა ღმერთმა ჩაუნერგა და ეს მიისწრაფება არის ადამიანთა მამოძრავებელი ძალა. ამ მიისწრაფებას მიჰყავს ადამიანი ამა თუ იმ მიზნისაკენ.

მიისწრაფება ერთია — ბედნიერება, მიზანი კი ამ მიისწრაფების მისაღწევად — სხვა და სხვა, და გზებიც სხვა და სხვა. ზოგი აირჩევს გზას სწავლისას, შრომისას, მშვიდობისას და კაცთმოყვარეობისას, ზოგიც კიდევ ცდილობს გამდიდრდეს, დიდების მწვერვალზე ამაღლდეს, სამეფო ტახტი წაართვას რომელიმე მის მფლობელს. დაამარცხოს ბევრი მფლობელნი სამეფო გვირგვინებისა, ქრთამი და მოსყიდვა გამოიყენოს წარმატების მისაღწევად და ათასი სხვა... ყველა თავისი გზით მიდის ბედნიერებისაკენ და უმეტესობა ამ მაძიებლები საბოლოოდ გაბოროტებულნი უყურებენ განვლილ ცხოვრებას და სასოწარკვეთილნი მომავალს, რადგანაც ვერ პოულობენ ცხოვრებაში მას, რასაც ეძებდნენ, ზოგი ძიების გზაზე ხელმოცარული დაენარცხა, ზოგი გამდიდრდა, მაგრამ აღმოჩნდა რომ ეს სიმდიდრე ტვირთი ყოფილა და მოუსვენრობა და არა ბედნიერება. ზოგმა დიდების მწვერვალს მიაღწია, მაგრამ აღმოაჩინა, რომ ისიც და მისი მწვერვალის გარსემორტყმულია მტრების მიერ და წუთიც არ რჩება ბედნიერების შესაცნობად. და ყველას ასე შემოაღამდათ ამ ძიებათ ცხოვრების გზაზე... და როცა გაუსწორეს თვალი წარსულსა და მომავალს, ნახეს, რომ წარსული უთავბოლოდ გამოცლიათ ხელიდან და მომავლის კარებს კი სიკვდილი მისდგომია მოურიდებლად.

ვაი, რომ ამათა ყოველი ამდაგვარი მისწრაფება ბედნიერების მოსაპოვებლად, უქმად იღწვიან გამდიდრების გზით ბედნიერების მაძიებელნი. ამაოდ ათენებენ უძილო ღამეებს ათასი სახის მოძალადენი და მომხვეჭელნი ბედნიერების მიღწევის გზაზე. არც ერთ ამ „რანგის“ ადამიანს, არც ერთ ქვეყანაში, არასოდეს არა ჰქონია ბედნიერება.

ბედნიერება არ მოაქვს არც სიმდიდრეს, არც განდიდებას, არც სამეფო გვირგვინს, და არც ამდაგვარ რაიმეს. ბედნიერების მუდმივი და უშრეტო წყარო ყოველგან და ყველასათვის იყო, არის და იქნება შრომა, სიკეთე და სიყვარული. სიკეთესა და სიყვარულს ჩვენ რა თქმა უნდა ერთი კუთხიდან განვიხილავთ, ვინაიდან მოსიყვარულე გული არ შეიძლება უკეთესი არ იყოს, სიყვარული თავისთავად შეიცავს სიკეთეს, ამიტომ ჩვენი მსჯელობის საგანი სიყვარული იქნება.

ს ი ყ ვ ა რ უ ლ ი ძალიან ფართო და ბევრის შემცველი ცნებაა, მასზე შეიძლება დიდი წიგნი დაიწეროს, მაგრამ ჩვენ შევეცდებით ჩვენი ჟურნალის ბეჭდვითი ფორმის რაოდენობის შესაბამისად, მოკლედ შევხებით ამ ფრიად საინტერესო და ყველასათვის მნიშვნელოვან ცხოვრებისეულ საკითხს.

დავიწყოთ უბრალო მაგალითებით:

წარმოიდგინეთ უკიდურესად განრისხებული ადამიანი, რომელიც იმ ზომამდეა მისული, რომ სადაცაა დანას დაარტყამს, ან ტყვიას ესვრის მას, ვიზედაც ის განრისხდა. მაგრამ სწორედ ამ დროს მასთან შედის მისი უაღრესად საყვარელი ძმა, ნათესავი, ან თუნდაც მოყვასი, რომელიც მას დიდი ხანია არ უნახავს. საკმარისია ამ საყვარელი ადამიანის გამოჩენა და მრისხანება ჯერ დაოკდება, შემდეგ დაწყნარდება, სადღაც მიეწილება და როდესაც მოყვასნი ერთმანეთს გადაეხვევიან. უკვე ღვთის მაღლი იქნება ჩამდგარი მრისხანე ადამიანის თვალებში, და არაა გამორიცხული, რომ განრისხებული მის მოპირდაპირეს თავის საყვარელ მოყვასთან ერთად სადილზე ან ვახშამზე მიიწვევს და ისეთი სიამტკბილობა დამყარდება მათ შორის, რომ სამაგალითო იქნება.

რა მოხდა? რამ ჩააქრო მრისხანება? სხვა ადამიანის შემოსვლამ? არა, სხვა შეიძლება ათი შემოსულიყო, მაგრამ მათ შემოსვლას შეიძლება მრისხანება კიდევ მეტად გაემწვაებინა. მაშ რა მოხდა? მოხდა ის, რომ განრისხებულთან ისეთი ვინმე მივიდა, რომელმაც სიყვარული შეიტანა გაცეცხლებულ გულში და სიყვარულმა კი მყისვე ჩააქრო ცეცხლი მრისხანებისა. ამრიგად ახვავებული ავკაცობა შეცვალა ღვთის მიერმა სიყვარულმა, ანუ უბრალოდ და უანგაროდ შემოჭრილმა ბედნიერებამ.

დავუშვათ, რომ მიღიხართ სადღაც და გაიართეთ ერთ ტყის პირა ლამაზ სოფელში. ხედავთ რომ მინდვრად წითელბაბთიანი გოგონა დასდევს პეპელას დასაჭერად. ხედავთ ბუნების ამ ლამაზ ფონზე უმანკო ბავშვს და თქვენდა უნებურად გიპყრობთ სურვილი, რომ მიხვიდეთ ამ ხორც შესხმულ ანგელოზთან, რომელიც არასოდეს არ გინახავთ და შესაძლოა ვეღარასოდეს ვეღარ ნახოთ, და ეამბოროთ მას.

რა მოხდა? რა არის ეს? ცხადია სიყვარული, რომ სიყვარული არ აღძრულიყო თქვენში, არც კოცნის სურვილი მოგივიდოდათ ამ უმანკო ბავშვისა. საიდან გაჩნდა ასე უცბად სიყვარული? ღვთიდან. ღმერთია თავად სიყვარული. ადამიანს გაჩენიდანვე უნერგავს ღმერთი სიყვარულს, ვინაიდან სიყვარულის გარეშე არ შეიძლება ადამიანი და სიცოცხლე რომ არსებობდეს. და თუ ვინმე თრგუნავს თავისთავში ღვთისგან ბოძებულ ამ სიკეთეს და უკეთურობას ითვისებს მის ნაცვლად, მაშინ ის აღარც არის ადამიანი, მაშინ ის კერძია ეშმაკისა და ბოროტება და სიძულვილი შემოახვევს თავის კალთას ღვთისაგან განდგომილს.

ორი თუ სამი წლის წინათ ერთ თევზის საჭერ გემზე ასეთი ამბავი მოხდა: ბადე ამოზიდეს და მას სხვა თევზთა შორის დიდი დელფინი ამოჰყვა. იგი ავადმყოფი აღმოჩნდა. მეთევზე მეზღვაურნი ჩვეულებრივად დელფინს ისევ ზღვაში ჩაუშვებენ ხოლმე, მაგრამ რადგანაც ის დელფინი ავად იყო, გემის ექიმმა ჯერ უმკურნალა, მოარჩინა და ორი თუ სამი დღის შემდეგ ჩაუშვეს ზღვაში. ორი საათის შემდეგ გემის მეზღვაურებმა შენიშნეს, რომ მათგან განკურნებული დელფინი წინ მიუძღოდა დიდძალ ჯოგს სხვა დელფინებისას და ყველა ისინი სხვა და სხვა სახის ილეუებით სწირავდნენ მადლობას კეთილ ადამიანებს, რომლებმაც განკურნეს და გაუშვეს მათი მოძმე და ამხანაგი. ეს ფაქტი თავისთავად ღვთიური სასწაულია, რომელიც უბრალოდ ასე აიხსნება: მეზღვაურებს უკარნახა ადამიანური სიყვარულისა და სიკეთის გრძნობამ, რომ დახმარებოდნენ საცოდავ ცხოველს და დაეხმარნენ, საპასუხოდ კი იმ ცხოველმა შეჰყარა თავისი ათასი მოძმე, რომელნიც გემთან ერთად მისრიალებდნენ, თავისებურად თავყანს სცემდნენ ადამიანთა სიკეთეს, და სიყვარულს სიყვარულით უპასუხებდნენ. „ყოველი სული აქებდით უფალსა“ ამბობს ფსალმუნზე ტკბილად მომღერალი წინასწარმეტყველი და მეფე, დავითი. ჭეშმარიტად, დელფინები თავიანთი საოცარი მოქმედებით ადიდებდნენ უფალს, შემოქმედს სიცოცხლისა და სიყვარულისას.

ზოგჯერ ერთი ადამიანი თავს სწირავს მეორე ადამიანისთვის, ან ხიფათში ავდებს საკუთარ სიცოცხლეს, რომ სხვისი სიცოცხლე გადაარჩინოს. როგორ ზდება ეს? ვინ კარნახობს ადამიანს, რომ მისთვის ძვირად ღირებული მოქმედების ფასად სხვა დაიხსნას განსაცდელისა თუ გარდუვალი დაღუპვისაგან? რა თქმა უნდა ღმერთი, იმ სიყვარულის მაღლით, რომელიც მისმა ძლიერებამ მომადლა მისგან შექმნილ ადამიანს, და არა მარტო ადამიანს, ყოველ სულდგმულს მიწისას.

სიყვარული წინ უნდა უძღოდეს სიცოცხლეს, რომ კეთილი გზით წარიმართოს იგი ამ ქვეყნად, დააკვირდეს ადამიანი თავის თავს და ის უცილოდ დაინახავს იმ დიდ ბედნიერებას, რომელსაც მას ანიჭებს საკუთარ გულში აღძრული სხვა გულისადმი სიყვარული, გაუწოლოს გაჭირვებაში მყოფს, შრომით მონაგარი მცირედი და ის იგრძნობს ისეთ მადლსა და ბედნიერებას, რასაც მას ვერ მიანიჭებდა ანგარებით შექმნილი დიდი ქონება. სიყვარულისათვის ღმერთს ზღვარი არ დაუდია, ის უსაზღვროა, როგორც დრო და სივრცე. ადამიანზეა დამოკიდე-

ბული, თუ როგორ გაზრდის თავის გულში იგი სიყვარულს, როგორ გაუფრთხილდება მას, როგორ დღე და დღე ააღორძინებს, და შეეცდება სხვასაც გაუზიაროს ღვთის მადლი და დიდი სიკეთე. ანგარება, განდიდება-საღმი მისწრაფება და სიმდიდრისაღმი დაუოკებელი ლტოლვა აქრობს ადამიანში სიკეთისა და სიყვარულის გრძობას. ადამიანს სიმდიდრეს ბოროტი სული აყვარებს, რათა ააცდინოს ის სიყვარულის, ე. ი. ბედნიერების გზას.

და განდიდება?...

ეს საშინელი კიბე ბოროტებისა.

საცოდავია განდიდების მოყვარული ადამიანი... ამბობის მაცდურ საფეხურზე მალღებთან და ემხოზთან ბედნიერების ფუჭი გზებით მაძიებელნი... რა სიბრძავე და გონებრივი სილატაკა... ადამიანი ჯერ ამალღების წყურვილით იტანჯება და შემდეგ კი დამხოზბას განიცდის მწვავედ... ეს წვალებაა, სად არის აქ ბედნიერება?

ამიტომ, რომ არც ერთი ჭეშმარიტი მორწმუნე განდიდებისაკენ არ მიისწრაფის. ცნობილია, რომ ჩვენი წმიდა მამები: ექვთიმე და გიორგი მთაწმიდელნი, ეფრემ მცირე და სხვები უარს ამბობდნენ მონასტრის წინამძღოლობაზე და ამჯობინებდნენ მორჩილად ყოფილიყვნენ უზუცეს მამებთან და დარჩენილი დრო ისეთ საქმეებზე გამოეყენებინათ, რომელიც სიკეთესა და სიყვარულს ემსახურებოდა.

სიყვარულია სიმშვიდის, სიკეთის, უმანკობის, სულიერი სიმდიდრისა და სილამაზის მარად ულვევი წყარო. ზედმეტი არ იქნება შევეხოთ ცოლქმრული სიყვარულის საკითხსაც, რომელიც ასე ვთქვათ ნაწილია საერთო ღვთიური სიყვარულისა. ცოლქმრულ სიყვარულს წინ უნდა უძღოდეს საერთო ადამიანური სიყვარული და არა ესა თუ ის სურვილი. როცა სიყვარული ამა თუ იმ სურვილზე შენდება, ეს უკვე ანგარებაა და არა სიყვარული. როდესაც ახალგაზრდები ვნებისაგან აღძრული მოჩვენებითი სიყვარულით უკავშირდებიან ერთმანეთს და არ ეძებენ ერთიმეორეში სხვა თვისებებს, ასეთ საწყისებზე შექმნილი ოჯახები ხშირად ირღვევა და მათი ცოლქმრული სიყვარულიც ნელ-ნელა მიიპარება. ცოლქმრობა და ოჯახი ერთ რაღაც სურვილზე კი არ უნდა შენდებოდეს, არამედ მტკიცე ადამიანურ ურთიერთობა-

ზე. ცოლქმრულ სიყვარულს ღვთისა და ღვთიური სიყვარული უნდა უძღოდეს წინ. ღმერთმა ადამიანი სიყვარულისათვის შექმნა და არა სიძულვილისათვის. სიყვარულის გზა ჩვენ ღმერთმა მოგვცა, სიძულვილისა და ანგარების გზაზე კი ეშმაკი მიგვერეკება... გახსენ გონება საყვარელო ადამიანო, რომ ღვთისაგან ბოძებული შენი გონებით გამოიცნო თუ რაა უმჯობესი. აირჩიე ორიდან ერთი: ან სიყვარული და მის შედეგად სულიერი დიდი განცხრომა, სიმშვიდე სულის, პატივი და ღვთის მოწყალება, ან ანგარება, მომხვეჭლობა, მტრობა და სიძულვილი.

დაფიქრდი კარგად ჩემო ძმაო, ჩემო მოყვასო, თუნდაც მოძულევე ამ აზრების და ამ საქმისა! კარგად დაფიქრდი, გულმშვიდად და აუღელვებლად, თუ რა ადვილად შეგიძლია მიაღწიო ბედნიერებას უცოდველი გზით. განა ძნელია, რომ გიყვარდეს შენი მამა — შენი გამჩენი მალღი ღმერთი? რომ გიყვარდეს შენი მოძმე ადამიანი? ნუთუ არ მოსწონს შენს გემოვნებას ტყე და მინდვრები, მოხატული სიმწვანით და ყვავილებით? ღვთის მოწყალებით და ადამიანთა შრომის მადლით გაშენებული ბაღ-ვენახები და ბევრი სხვა და სხვა სიკეთე მიწის? დიდებულება ზეცისა და მნათობებისა? ყველაფერი ეს შედეგია იმ დიდი სიყვარულისა, რომელსაც ღმერთი იჩენს ჩვენს მიმართ.

შეიყვარე ყველაფერი სუფთა ბავშვური უმანკობით, ამ სიყვარულით შენ დაუახლოვდები შემოქმედს სრულყოფილებებისას და შენ იქნები უბედნიერესი ადამიანი ამ ქვეყნად.

განაგდე შენი გულიდან სიამაყე, ამპარტავენება, მრისხანება და სხვა ეშმაკეული, და განამაზდე შენი თავი, რათა აღტაცებით მიხვიდე ნეტარების ამ დიდსა და ულვევ წყაროსთან — სიყვარულთან. ნუ დაივიწყებ ჩემო ტკბილო ადამიანო, ჩემო შვილო, ჩემო მოყვასო, რომ შენ ამ სიტყვებს ეკლესია გელაპარაკება, საქართველოს სამოციქულო ეკლესია, რომელიც შენ მუდამ გიყვარდა და ახლაც გიყვარს. გაუხსენი შენი ვაჟაკური გული ამ სამ საღვთისმეტყველო სათნოებას, სარწმუნოებას, სასოებასა და სიყვარულს რაც შენ დიდებით მივიყვანს ზეციურ სამებასთან:

11

კაცის მობრიობა იხილა თვალთ ქრისტე-ქე ღვთისა

ის ერთია, სახელიც მისი ერთია, სხვა და სხვა ხალხთა მიერ საკუთარ ენაზე წარმოთქმული. მაგრამ გადმოთარგმნის შემდეგ ყველა წარმოთქმა ღალადებს ერთს „ღმერთი“. ეს ექვსი ასობგერა, რომელთაგანაც შესდგება საოცარი სიტყვა „ღმერთი“ სასოებას აძლევს სასომიხილს, ზეცაში აჰყავს სიკეთისაგან აღტაცების დროს... მოსვენებას უკარგავს ცოდვის ჩამდენს და ავ-

კაცს ყველას, ძილს უფრთხოებს მუდამ მკვლელს და ავიწყას... „ღმერთი“ ამბობს მისი მოყვარული გული და მორჩილებით თავს ხრის დაბლა მიწამდე... „ღმერთი“ გაიფიქრებს ცოდვის ჩამდენი და შიშით შეძრწუნებული შეხედავს ზეცას... ბევრი ძრწის და კანკალებს მის წინაშე. მისი სახელის ხსენებაზე, მაგრამ სხვა და სხვა გვარია ეს განცდა და შიშით ცახცახი. ღმერთის მოყვა-

რულს გაოცება აწინებს თავისი, იმ ძლიერებით აღძრული, რომელსაც ის ღმერთი ხედავს და რომელ ძალასაც ვერა სწვდება კაცის გონება... თავის სისუსტე და უძწყობა აწინებს კაცს ღმერთის წინაშე და საბოლოოდ ისევ ღვთის სიყვარული უქარწყლებს მას შიშსა და სისუსტეს... ის აძლევს ძალას, რომ მორწმუნე გულმა სასოებით უყუროს ზეცას, რათა ღვთის განუზომელი ძლიერება მას შიშის წყაროდ კი არ ექცეს, არამედ სიხარულისა და აღტაცების ჩანჩქერად, რომელსაც ღვთის ღვთის განგება მის მოყვარულთა მადლით სავსე ტკბალ სიცოცხლეზე. ბოროტი და ცოდვის ჩამდენიც განიცდის შიშსა და წუხილს, ისიც გრძნობს თავის სისუსტესა და უძწყობას. ხსნას კი ვერ ხედავს და უფრო მეტად ბოროტდება ცოდვის ჩამდენი ავი კაცი... სიხარულისა და აღტაცების ჩანჩქერის ნაცვლად მას მწუხარება ათოვს თავზე, მოუსვენრობა უძწარებს ბოროტი გზით მონაგარ ქონებას... ებრძვის იგი უძილო და შავბნელ ღამეებს... ექვსი ასოსაგან შემდგარი ეს ერთი სიტყვა იტევს მთელ სამყაროს... უფრო მეტიც. ის განუზომლად მალა დგას ვიდრე სამყარო თავისი კანონზომიერებებითა და ჰარმონიით.

„ღმერთი“ ვინ არის ის, სად არის იგი, როგორ შეიცნოს ჩვენმა სისუსტემ ეს მიუწვდომელი სიღიადე, ეს საოცრებაზე მალა მდგომი სრულყოფილება? წმიდა დიდი ყოვლად ქებული მოციქულისა და მახარებლის იოანე ღვთისმეტყველის თქმით „ღმერთი არა სადა ვინ იხილა, მხოლოდ შობილმან ძემან, რომელი იყო წიაღთა მამისათა, მან გამოთქუა“ (იოანე 1, 18) „ღმერთი ვერა ვინ სადა იხილა“ ადვილი სათქმელია „ვერა ვინ სადა იხილა“, მაგრამ ჩვენ ხომ ადამიანები ვართ, სავსე მისგან ბოძებული მისწრაფებებითა და ცნობისმოყვარეობით, ურთულესი გონებრივი ლაბორატორიითა და შორს ხედვის უნარით. ჩვენ გვინდა შევიცნოთ იგი, ჩვენ გვინდა ვნახოთ ის და დავრწმუნდეთ მის არსებობაში. ჩვენ ვიტყვით, რომ ნათელზე ნათელია ეს მისწრაფება და კურთხეულია ის ცნობისმოყვარეობა, რომელიც ღმერთის მიუწვდომელმა ნებად მომადლა მის ბავშვს, მისგან გაჩენილ სიცოცხლეს კაცისას. მაშ თუ ასეა რაღა გვიდგია წინ მისი შეცნობის გზაზე, ვინ გვიშლის ხელს, რომ ვიხილოთ იგი, ჩვენი გამჩენი, ჩვენი მამა, მოწყალე და კეთილი ღმერთი? არავინ, არავინ ჩემო გულუბრყვილო ან გზას ამცდარო ადამიანო, არავინ გვიშლის ხელს, რომ შევიცნოთ, რომ ვიხილოთ იგი, თვით ღმერთი მოგვიწოდებს რომ ვეძიოთ იგი და ვიყოთ მასთან, დავემკვიდროთ იმის ეზოში, ვეზიაროთ მის უქრობ ნათელს ამ კარავში, რომელი კარვიდანაც მან დაიწყო არაფრისაგან ყველაფრის შექმნა... კი, მარგამ როგორ გავაკეთოთ ეს? როგორ მივადწიოთ ამ მიუღწეველ საოცარ ამბებს? სრულიად უბრალოდ. სრულიად მარტივად, ისე უბრალოდ უნდა შევიცნოთ, როგორც ეს გვასწავლა მაცხოვარმა, თავით უფალმა და ღმერთმა ჩვენმა იესო ქრისტემ.

ძე-ღმერთი ჩვენი, მაცხოვარი, იხილეს ჩვენმა წინაპრებმა — ისტორიამ, რეგისტრაცია გაუკეთა ფაქტებსა და მოვლენებს იესო ქრისტეს განკაცებულად ხალხთა შორის ყოფნისა და იმ ღვთაებრივი სასწაულების

შესახებ, რომელთაც იგი ახდენდა ათასეულ ადამიანთა თანდასწრებით. ისტორიამ რეგისტრაცია გაუკეთა იმ საბუთებსაც, სადაც აღწერილია გარეგნული შეხედულება დედამიწაზე მოვლინებული ძე-ღმერთისა, მაშასადამე შეუცვლელი ჭეშმარიტებაა, რომ კაცობრიობამ თავისი თვალთ იხილა უფალი ჩვენი და ღმერთი ჩვენი იესო ქრისტე. ისიც შეუცვლელი ჭეშმარიტებაა, რომ კაცობრიობამ იხილა სულიწმიდა ღმერთი, მაცხოვრის იორდანეში ნათლისღებისდღეს, როდესაც ღვთის განგებამ ინება კაცობრიობისათვის განეცხადებინა ერთარსებობა სამებისა. ისტორია ქვეყნის ბრუნვისა, თავისი გაოცებული თვალებით შეჭურვებდა იორდანეში ჩამდგარ ძე-ღმერთსა, მასზედ მტრედის სახით გარდამოსულ სულიწმიდას და სწორედ ამ დროს სამყარომ მოისმინა მამა ღმერთის სანუკვარი ხმა „ესე არს ძე ჩემი საყვარელი, რომელი ძე სათნო-ვიყავ-ო (მათე 3,17). მაშასადამე ჩვენ ვდგავართ იმ ფაქტის წინაშე, რომ კაცობრიობას სამებიდან არ უხილავს მხოლოდ მამა ღმერთი... და მისი ნახვაც სწყურია, მისი მიუწვდომელი ნათლის შვილებს— ადამიანებს ჩვენი მიწისას... რა ვქნათ, როგორ ვუჩვენოთ იგი მოკვდავ სისუსტეს ჩვენი გულისას... ადვილი საქმე ხომ არაა. ჩვენ თვალს ვერ ვუსწორებთ მზის ელვარებას და როგორ შევხედოთ ბევრ მზეთა და ვარსკვლავთა გამჩენს? ამ საკითხით მუდამ იყო დაინტერესებული კაცობრიობა და ეს ინტერესი არც დღეს შენელებულა. მაცხოვარს თხოვნენ მისი მოწაფეები, რომ ეჩვენებინა მათთვის მისი მამა, მაღალი ღმერთი. მოციქულმა ფილიპემ მას პირდაპირ უთხრა: „უფალო მიჩვენე ჩვენ მამაი შენი, და კმა არს ჩვენდა“ (იოანე 14,8).

მაცხოვარმა თავის მოციქულს საყვედურის შემცველი გაოცებით უპასუხა: „ესოდენ ჟამ თქვენ თანა ვარ და არა მიცი მე, ფილიპე? რომელმან მიხილა მე, იხილა მამაი ჩემი, და შენ ვითარ მეტყვი მე, მიჩვენე ჩვენ მამაი შენი; არა გრწამსა, რამეთუ მე მამისა თანა ვარ, და მამაი ჩემ თანა არს? სიტყუათა რომელთა გეტყვი თქვენ, თავით ჩემით არა გეტყვი, არამედ მამაი, რომელი ჩემ თანა არს, იგი იქმს საქმესა“ (იოანე 14,9). ასეთ არსებით ფაქტთა და მოვლენათა საფუძველზე მორწმუნეთათვის სრულიად გარკვეული და ნათელი უნდა იყოს სამების ერთარსობა, და ჰქონდეს ღვთაებაზე რეალური წარმოდგენა, მაცხოვრის მიერ მოციქულ ფილიპესადმი მიცემული პასუხი, პასუხია მორწმუნეთათვის საუკუნეთა დასასრულამდე. მორწმუნეთათვის... მაგრამ ხომ არიან არა მორწმუნენიც, დაეჭვებულნი და მაძიებელნი ღმერთის სახისა. მათ უნდათ როგორმე წარმოიდგინონ ღმერთი, შეიცნონ იგი, გონების თვლი გაუსწორონ თავიანთ ფიქრში გამოკვეთილ იმის არსებას და ამ გზით ჩაისახოს, აღორძინდეს და განმტკიცდეს მათში ღვთაებისადმი დიდი რწმენა და სიყვარული. ღვთის მეტყველებას აქვს გარკვეული მრწამსი და პასუხი ამ საკითხის შესახებ. ღმერთი სულია სიყვარულისა და სინათლისა, იგი აბსოლუტური სულია, იგი დაუსაბამო და პირველი სუბსტანციაა ქვეყნისა. იგია ალფა და ომეგა, პირველი და უკანასკნელი სისავსე მარადიული მოძრაობისა და ცვალებადობისა, ისაა მიუწვდომელი გამოუთქმელი, ყველგან მყოფი და დაფარული. ჩვენი შეზღუდული ბიოლო-

გიური აღნაგობისათვის ძნელად წარმოსადგენია ღმერთის ყველგან ყოფნა, მაინც შეგვიძლია ეს შევადაროთ ჰაერის ყველგან ყოფნას ჩვენი პლანეტის ირგვლივ, თუ კი ჰაერი, როგორც უსიცოცხლო ნივთიერება იმყოფება ყველგან, ჩვენი პლანეტის გარშემო, რატომ არ შეეძლება ღმერთს, რომ იყოს ყველგან თავისი ცხოველმყოფელობით? და მას შეუძლია ყველგან ყოფნა... ამისათვისაა ლოცვაში ნათქვამი: „რომელი ყოველგან ხარ და ყოველსავეს აღავსებ მადლითა შენითა“ და ის არის ყველგან. როდესაც მისი დიდებული ხმა გაისმა იესო ქრისტეს ნათლობის დღეს იორდანეს მდინარეზე, „ესე არს ძე ჩემი საყურელი, რომელი მე სათნო ვიყავ“-ო, მას შეეძლო ასეთი ხმა გამოეცა სხვა უთვალავ ადგილზე, მაგრამ ეს არ მოხდა და არც შეიძლებოდა რომ მომხდარიყო, ვინაიდან იესო ქრისტე ერთი იყო, მხოლოდ შობილი ძე ღვთისა, და ღმერთის ხმაც სამყაროს იმ ნაწილში მოისმა, სადაც მაშინ იესო ქრისტე ინათლებოდა, ჩვენი მიწიერი შეზღუდულობის გამო, ჩვენთვის ისიც წარმოუდგენელია თუ როგორ შეიძლება იყოს სული გონიერი და ცხოველმყოფელი, რა გაეწყობა... რადგანაც ჩვენ სუსტნი და უღონონი ვართ, ეს სრულიადაც არ ნიშნავს იმას, რომ ჩვენს იქით აღარაფერი არ არსებობს, ანდა ყველაფერი იმ ფორმით უნდა არსებობდეს, რომლის აღქმასაც შეძლებდა ჩვენი ფიზიოლოგიური სისუსტე. ჩვენ არა თუ ის არ ვიცით თუ რა არის და როგორი არის სული, ჩვენ ისიც კი არ ვიცით თუ რა არის ელექტროობა, რას წარმოადგენს ჩვენი მხედველობა, ჩვენი სმენა, გონება ჩვენი, მეხსიერება და სხვა და სხვა. ჩვენ ჩვენი მეცნიერული თვალთ შევიცნობთ მხოლოდ მატერიალურ სამყაროს, მაგრამ არიან ისეთი მარად არსებითი საკითხები, როგორცაა დრო და სივრცე, სიცოცხლე

და სიკვდილი. ამ საკითხებში გარკვევა ჩვენ მხოლოდ სულიერი ძიების გზით შეგვიძლია და ამ გზას მეტყველება“ ეწოდება. და სწორედ „ღვთისმეტყველება“ გვასწავლის, რომ ღმერთი ყველგან მყოფი აბსოლუტური სულია. იგია ნათელის წყარო. ბიბლიის ძველი აღთქმის, მოსეს პირველი წიგნის პირველი თავის მესამე მუხლი ვგამცნობს რომ ღმერთმა ნათელი შექმნა პირველ დღეს, ხოლო მზე მეოთხე დღეს, ამრიგად ცხადია, რომ ნათელის წყარო ღმერთია თავად, მისგან გამოვლინდა ნათელი პირველსავე დღეს და შემდეგ კი შეიქმნა მზე, რომელმაც, ცხადია, მიიღო ენერჯისა და ნათლის წყარო პირველ დღეს მოვლენილი ღვთიური ნათელისაგან.

ღმერთია განუსაზღვრელი სიყვარული, მისი ყოველი მოქმედება: სამყაროს შექმნა, ადამიანისა და საერთოდ სიცოცხლის შექმნა, გოლგოთის მსხვერპლი, ევქარისტის დაწესება, ეკლესიის შექმნა და სჯულის კანონის მიცემა ხალხთათვის, ყოველივე ეს ქვეყნისადმი ღვთიური სიყვარულის ჭეშმარიტი შედეგია. როგორც ვიცით ამ ქვეყნად ხდება ბევრი ბოროტება, რაც შეუთავსებელია ღმერთის ძლიერებასთან და სიყვარულთან, მაგრამ ეს ხდება არა ღმერთისაგან, არამედ იმის გამო, რომ ადამიანები ხელჰყოფენ მორალურ კანონებს ღვთისას, იმის გამო, რომ ადამიანები ბოროტად იყენებენ ღვთისაგან მათზე მიმადლებულ თავისუფლებას. მაშასადამე, ბოროტება და ტანჯვა გარდაუვალი შედეგია ცოდვისა. ღმერთს შეეძლო აღეკვეთა ბოროტება იძულებითი გზით, მაგრამ მაშინ ადამიანი უნდა გადაქცეულიყო წინასწარ განსაზღვრული მოქმედების შემსრულებელ ავტომატად და ამით წაერთმეოდა მას ის ღირსება, რომლისთვისაც იგი ღმერთმა შექმნა და თუ დღეს ზოგი ადამიანი ღვთისაგან ბოძებულ ღირსებას – სიკეთის გზას მიჰყვება და ზოგი კი ცოდვის ჭაობში შეჰყავს მის მიერ არჩეულ გზას. ეს თვით ადამიანებიდან მომდინარეობს და ღმერთი ამ შემთხვევაში უზენაესი და ყოვლად შეუმცდარი მსაჯულია მხოლოდ. ღმერთმა ყოველივე მისცა ადამიანს სრული ბედნიერებისათვის, რასაც მას ვერავინ და ვერაფერი ვერ წაართმევდა, ცოდვის გარდა. ადამიანის სიდიადე და ვაჟკაცობა ის კი არაა რომ დიდი სიმდიდრე დააგროვოს, ღრეობასა და ზეიმს შეაღიოს ღვთისაგან მიმადლებული ძალღონე, არამედ ის, რომ ისე წარმართოს მისი სიცოცხლე და საქმიანობა, რომ არ დაანებოს ცოდვას და ბოროტებას ღვთისაგან ბოძებული უკვდავება და ბედნიერება.

ღმერთი არის სიკეთე, სიყვარული და ის ჩვენს ტანჯვას უფრო მეტად თანაუგრძნობს, ვიდრე ჩვენ ამას თავად განვიცდით, ღმერთს როგორც სრულყოფილ სიყვარულს უფრო მეტად უნდა ჩვენი გადარჩენა, ვიდრე ჩვენ თვით ვცდილობთ ამას.

ღმერთის სრულყოფილება განსახიერებელია მის მიერ შექმნილი სამყაროს კანონზომიერებებსა და დიდებულებაში. ამიტომ არ არის ერი ან ნაშიერი, რომელთაც არ ჰქონდეთ სიტყვა „ღმერთი“. არაა ადგილი დედამიწაზე, საიდანაც არ აღავლენენ ლოცვებს ღმერთისადმი.

ათანასე ალექსანდრიელის თქმით, ღმერთს არ შეიძლება ვუწოდოთ არსება, იმდენად, რამდენადაც ამ წო-

დებით სახელდებული არიან მისგან შექმნილი, ასე რომ ღმერთი ზებუნებრივი, ანუ ზეარსია.

ჩვენ არ შეგვიძლია დავინახოთ ღმერთი, მაგრამ ჩვენი გარეშემოს მიხედვით შეგვიძლია ვიქონიოთ ნათელი წარმოდგენა მის ძლიერებაზე და მის სრულყოფილებაზე.

ღმერთია წყარო ჭეშმარიტებისა და ამ უშრეტი წყაროდან მივიღეთ ჩვენ გონება, რათა დავინახოთ ღმერთი და ვიხილოთ საქმენი მის ხელთაგან ქმნულნი. ეს ზებუნებრივი შეცნობა გამოიხატება იმაში, რომ ღმერთია პირველი მიზეზი ყოველივეს შექმნისა, და ქმნილებით ყოველთვის დასტურდება რომ არის შემქმნელი.

ჩვენი სიცოცხლე შეზღუდულია დროის მიერ. ჩვენ ვცხოვრობთ დროის ზონაში. ჩვენ მას აღვიქვამთ სამ ნაწილად: წარსული, აწმყო და მომავალი, ის რომელშიდაც ჩვენ განვიცდით საკუთარ თავს, იმყოფება ორ უძირო უფსკრულს — წარსულსა და მომავალს შორის. ჩვენი სიცოცხლის პაწაწკინტელა კანდელი კიაფობს ამ ორ უფსკრულს შორის; და გამუდმებით უბერავს მას ამაოების ქარი და გრივალი სიკვდილისა. ვერავითარი იარაღით, ვერცერთი მეცნიერებითა და პირადი ვაჟკაცური თვისებებით ვერ აღუდგება ადამიანი წინ იმ უბედურებას, რომელიც მოაქვს მისი სიცოცხლის კანდელისათვის ამ ქარს და გრივალს. ადამიანი ხედავს, რომ კანდელი ქრება... რომ ის აუცილებლად ჩაქრება, და განა შეიძლება ამ პირობებში ადამიანი განიცდიდეს რაიმე ბედნიერებას, თუ გინდ ის იყოს მთელი ქვეყნის მეფე-მფლობელი? რა თქმა უნდა არა, ერთადერთი ბედნიერების წყარო ღმერთია მხოლოდ და მასთან ერთიანობა. ეძიე იგი, მისი დიდება შორს არ ღვას შენგან, შენ მოინდომე

მხოლოდ მისი ნახვა, ისწავლე ერთი მცირე დროცა, თუნდაც მხოლოდ „მამაო ჩვენო“, დაიხოქე და გულმხურვალედ წარმოთქვი იგი უხილავი ღმერთის წინაშე, შენ დაგეზმარება შენი მამა, გამჩენი ღმერთი, რომ აგეხილოს სულიერი თვალი და იხილო იგი, ვინაც სიკვდილი განაქარვა — თავისი ჯვარცმით თავისი აღდგომით, და უკვდავება მოგვანიჭა ადამიანებს. აკი თვით მაცხოვარი ბრძანებს: „რამეთუ ყოველი რომელი ითხოვდეს, მოელოს, და რომელი ეძიებდეს, ჰპოვოს და რომელი ირეკდეს, განელოს“ (მათე 7,8), ღოლო ყოვლად ქებული მოციქული იოანე ღვთისმეტყველი თავის „გამოცხადებაში“ გადმოგვცემს: „აჰა ესერა ეღვა კარსა ზედა და ეჰრეკე, უკეთუ ვინ ისმინოს ხმისა ჩემისაი და განალოს კარი, და შევიდეს მის თანა და ვჭამო მის თანა სერი, და მან-ჩემ თანა“ (გამოცხადება 3,20). შეიარაღდი ჰოყვასო ჩემო იმ სასოებით, რომელსაც მხოლოდ ღმერთი გვაძლევს, მისგან შექმნილ ადამიანებს და ეს სასოება აღუდგება წინ შენი სიცოცხლის ჩამაქრობელ ქარსა და გრივალს... გახსოვდეს კარგად, რომ კაცობრიობამ ნახა თვალთ ქრისტე — ძე ღვთისა, იხილა მასზედ გარდამოსული სულიწმიდა, მამა ღმერთის ხმა გაიგონა მთელმა სამყარომ, ხოლო ქმნილება მისი, ხელთუქმნელი და საოცარი, ჩვენს გარშემოა, მამასადამე ღმერთი არის არა მარტო აბსოლუტური სული, არამედ ის არის აბსოლუტური ჭეშმარიტება, რომელმაც ამ წუთიერ ცხოვრებაში ანთებული კანდელი ჩვენი სიცოცხლისა, უნდა გაიტანოს და დადგას მარადისობის კვარცხლებეზე „სადა — იგი არა არს საღმობა, მწუხარება და სულთქმა“, არამედ მარადიული სიცოცხლე და ნეტარება. ამინ.

III

და აღბა ქვეყანას ნათელი ღვთისა

აღბად ბევრმა არც კი იცის, რომ წმიდა მირონი ჩვენი სამოციქულო ეკლესიისათვის მუდამ იხარშებოდა და იხარშება აქვე, ჩვენს ქვეყანაში, ჩვენი მცხეთის სვეტიცხოველში, ზოგჯერ თბილისის ღდა სიონში. და აი, დაღვა საჭიროება ამჟამადაც წმიდა მირონის მოხარშვისა, და მათმა უწმიდესობამ და უნეტარესობამ, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია მეორემ განაგო, რომ ამჯერად მირონი უნდა მოხარშულიყო საქართველოს უძველეს სატახტო ქალაქში, მცხეთაში — ჩვენს დიდებულ სვეტიცხოველში.

საინტერესოა იცოდეს ჩვენმა მრევლმა, ჩვენი ეკლესიის ყველა შეიღმა, რომ მირონი იხარშება დიდი მარხვის უკანასკნელ კვირაში, ე. ი. ხარშვა მირონისა იწყება ბზობის მეორე ღღეს — ორშაბათს და გრძელდება ოთხშაბათ საღამომდე. ოთხშაბათ საღამოს კი, როდესაც მირონი შეზავდება სურნელოვანი ზეთებითა და სხვა, გადაიტანება ეს დიდი სიწმიდე წმიდა

ჭურჭელში და დიდი ხუთშაბათის წირვაზე კი ჩატარდება მისი სახეიმოდ კურთხევა.

და აი, დაღვა 1980 წლის 31 მარტი, ორშაბათი, უღრუბლო ზეტა კაშკაშებს მცხეთისა და მისი შემოგარენის თავზე. აღმართულა ჩვენი დიდი სვეტიცხოველი, როგორც გაუხუნარი სიმბოლო აღდგომისა და უკვდავებისა.

ხალხთმრავლობაა სვეტიცხოველის ფართო ეზოში, თავად ტაძარიც სასხეა ხალხით. მრევლს უკვე ეუწყა, რომ ღღეს დაიწყება მირონის ხარშვა... და აქ ღვას უკვე ნათელმირონის მოყვარული ქართველი ხალხი, და შემობრძანდა კათოლიკოს-პატრიარქი თორმეტ მღვდელმთავართან ერთად, და აქაა საქართველოს თითქმის მთელი სამღვდლოება... უპირველესად სრულდება ღოცვები. მღოცველთა სახეებზე ბრწყინავს სახეიმო ნათელი და აღტაცება. ციმციმებს სანთელთა შუქი მორწმუნეთა ხელებში და სასანთლეებზე; უფურებს თვალი ამ გამო-

უტკმელ ნეტარებას და უნებურად გახსენდება ეს ტკბილი ლექსი: „იწოდა ტაძრის გუმბათი, კალთა, ვარდთა დიოდა ნელი სურნელი“. ღვთიური მადლით იწოდა ალბათ ტაძრის „გუმბათი, კალთა“. ნელსურნელებას კი ოთხშაბათს შეაზავებს წმიდა ჭურჭელში მისი უწმიდესობა და უნეტარესობა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია მეორე. ამჟამად კი, დიდი ორშაბათის ამ ღვთიურ დილას, მისმა წმიდა ხელებმა სითხე ჩაასხა წმიდა ჭურჭელში, სუფთა ბამბაზე სპირტდასხმული პატრუქი მიიტანა სანთლის ალთან, აბრიალდა ბამბა, ცეცხლი შეუნთო სახარშ ჭურჭელს და პირველმა მისმა უწმიდესობამ დაიწყო სახარების კითხვა, შემდეგ გადასცა სახარება მიტროპოლიტებს: ზინობს, გიორგის, გრიგოლს და შიოს, მთავარეპისკოპოსებს: ნიკოლოზ, იოანესა და თადეოზს, ეპისკოპოსებს: დავითს, კონსტანტინეს, ათანასეს, ამბროსისა და ქრისტეფორეს... და დაიწყო ღუდილი ღვთიურმა მადლმა ჩვენს ტაძარში, სვეტიცხოველში.

დიდზე დიდი ხანია დულს ღვთიური მადლი ამ დიდ ტაძარში, უბრალოდ როდი მომხდარა ამ წმიდა ტაძრის სახელდება უძველეს დროში, წმიდა კვართი ჩვენი უფლისა და მაცხოვრისა იესო ქრისტესი, მცხეთელი ქალწულის — სიღონისა გულში ჩაკრული მიაბარეს ამ წმიდა მიწას. ხე ამოვიდა შემდეგ თურმე ამ ადგილზე და მირონმა დაიწყო დინება იმ წმიდა ხიდან. არ ყვითლებოდა ფოთლები არც ზაფხულში და არც ზამთარში კეთილი ხისა და მოჟონავდა ცხოველმყოფელი მირონი ხის ტანიდან. წუთები წუთებს მიჰყვებოდა, საათს საათი, ერთ დღეს მეორე ენაცვლებოდა, წელიწადი გზას უთმობდა შემდეგ წელიწადს და იფურცლებოდა ამდაგვარად ჟამთაბრუნვის ოქროს ფურცლები. მცხეთა კი იყო მწვანე მთებით შემოზღუდული, ჩვენი დედის იმდროინდელი კალთა და გული, ჩვენი მცხეთა, მაცხოვრის კვართის საუფლო... ენა ვერ აღწერს მცხეთის მრავალმშენიერებას, მის მადლსა და მის დიდ სიწმიდეს. ამიტომ, რომ უყვართ ცხეთა საქართველოს გულკეთილ შვილებს. ქართველი კაცი თავისუფალ დროს მცხეთაში მიეშურება, რომ თავიანი სცეს სვეტიცხოველს, მყუდრო სამთავროს, ქედი მოუხაროს მირიან მეფისა და ნანა დედოფლის წმიდა საფლავებს, მოინახულოს წიწამური და საგურამო. და ბოლოს ისევ სვეტიცხოვლის მაღალ ჩრდილქვეშ შეფარებულმა იფიქროს ჩვენი სამშობლოს წარსულზე და მომავალ ბედზე... და ასე განუზომელად საყვარელია ჩვენი მცხეთა... ქრისტიანობის დიდი ტახტის წმიდა საუფლო... მხოლოდ მარტო სამეფო ტახტი, შუა გაჰყოფდა მთელ სიყვარულს, მაგრამ იმის გამო, რომ აქ მიუჩინა საუფლო ბინა ღვთის განგებამ ქრისტეს წმიდა კვართს, აქ მოაკლინა ღვთისმშობელმა ქალწული ნინო ქრისტიანობის საქადაგებლად, და აქ დაიმკვიდრა თავისი ტახტი ქრისტიანულმა დიდმა ნათელმა, აღარ იყოფა სიყვარული ჩვენი მცხეთისა ქართველთა გულში და ანთია იგი, როგორც ღამპარი წარსულისა და მომავლის გასანათებლად... და ყოველივე ამის სიმბოლოდ შემორჩა ისტორიას უფლის კვართის განსასვენებელ ადგილზე აღმოცენებული ხე, რომლის ტანიდან მოჟონავდა ცხოველმყოფელი წმიდა

მირონი, ჩვენი ქვეყნის წარსულის და მომავლის გასანათლავად. მცხეთა! ჰოი, საყვარელო პატარა მცხეთავ... რა განუზომელ სიდიადეს გმატებენ ის სიწმიდენი რომელსაც შენ ფლობ, შენ იხუტებ შენს მხურვალ გულში... ამიტომ გთვლიან შენ ქართველები თავის პატარა იერუსალიმად... ამიტომ მოგაშურეს შენ ცამეტმა სირიელმა მამამ, რომ მიეღოთ შენგან დიდი მადლი და შემდეგ აქედან დამკვიდრებულიყვნენ მთიან სარკინეთს (შიომღვიმეში) ზედაზენზე, მარტყოფში და გარეჯის ცნობილ უდაბნოში, სადაც ინება ღვთის განგებით დამკვიდრება წმიდა მამამ, დავით გარეჯელმა და სადაც იგი ღვთისაგან მისთვის მოკლენილი ირმის ტკბილი რძით იკვებებოდა...

და ამიტომ უყვართ შენ ასე ძალუმად ჩვენი ერის დიდ მამულიშვილსა და დიდ მეცნიერს ივანე ჯავახიშვილს, რომელიც პიტიანშების სამარხებში ეძიებდა ჩვენი სამშობლოს განვილდ დიდებასა და სიღუბჭირეს... მეხუთე საუკუნის შემდეგ კი, ჩვენო მცხეთავ, ჩვენთა მეფეთა და ქრისტიანობის ტახტის საუფლოვ მირონი დულს შენ ტკბილ მიწაზე აღმართულ წმიდა ტაძარში, და ვერ შეწყვიტეს ეს ღუდილი ვერც მტერთა დიდმა ურდოებმა, ვერც მიწის ძვრებმა და ვერც ჟამთა ბრუნვის მრავალგვარმა ორომტრიალმა... და დულს იგი ახლაც 1980 წლის დიდ ოთხშაბათ დღესაც. აი, მობრძანდა კათოლიკოს-პატრიარქი ჩვენი სამოციქულო ეკლესიისა, მობრძანდა იგი — ჩვენი ერის ტკბილი მამა, უწმიდესი და უნეტარესი ილია II. მორწმუნე ხალხით გავსილია ტაძარიც, ეზოც. უყურებს ყველა პატრიარქსა და მას მღვდელმთავრებს, მღვდლებსა და ბერებს. ყველას სწყურია ნახოს თუ როგორ მზადდება ცხოველმყოფელი წმიდა მირონი... და მათი უწმიდესობა აზავებს მას მრავალგვარი სურნელოვანი ზეთებითა და ყვავილთა ძირებით... სამი დღელამე დულდა იგი — წმიდა მირონი, სამი დღე და ღამე განუწყვეტლად იკითხებოდა სახარება სვეტიცხოველში, ეს ყოველივე იმას ნიშნავს, რომ სამი დღე და ღამე გადმოდიოდა ღვთის დიდი მადლი იმ სიწმიდებზე, რომლითაც უნდა გაინათლოს ჩვენი ქვეყნის მომავალი ახალგაზრდობა და ჭეშმარიტების გზაზე დამდგარი, მირონცხებული შევიდეს იმ დიდ ნათელში, რომელსაც ქრისტიანობა ეწოდება.

ყველა წესის აღსრულების შემდეგ წმიდა მირონი გადატანილ იქნა კერამიკის მომცრო ქილებში და დადგეს ქილები სვეტიცხოვლის მაღლის ნათელში და იქ იდგომებიან იგინი ხვალამდე... ხვალ ხომ დიდი ხუთშაბათია... მაგრამ უკვე გათენდა ხუთშაბათიც... ძლიეროდმერთო! როგორ მიჰქრის ჩვენი დროთა სვლა, როგორ მოიწევს ჩვენსკენ მყობადი, თუ ჩვენ მივიწევთ მყობადისკენ და აწმყო მყისვე უერთდება უსაზღვრო წარსულს, და ჩვენ კი მუდამ წინ მივდივართ შეუჩერებლად... ასე ჩაბარდა ჩვენი დიდი ოთხშაბათი წარსულ დღეთასვლას და გათენებულა დიდი ხუთშაბათი. წმიდა მირონის კურთხევის დღე... წირვა დგას უკვე სვეტიცხოველში... კათოლიკოსი ბრწყინავს თავის ღვთიური მადლით... მგალობლები „წმიდაო ღმერთოს“ გალობენ უკვე, და გამობრძანდა პატრიარქი დიდ ამბიონზე, მარცხენა ხელში ჯვარი უჭირავს, მარჯვენაში ან-

თებული ორსანთელა და შეჭლადა ზეციურ მამას თავის ტკბილი ხმით. „გარდამოიხილე ზეციით ღმერთო, და იხილე და, მოჰხედე ვენახსა ამას, და განამტკიცე ესე, რომელ დაასხა მარჯვენამან შენმან“. ასე ღალადებდნენ ამ ღიღებულ ლოცვას ჩვენი ძველი მამათმთავრები და მღვდელთმთავრები ყოველი საღმრთო წირვის აღსრულების დროს, და აკი ისმინა ღმერთმა ეს ღალადისი და მუდამ უხვად აძლევდა მისი მარჯვენით დარგულ ვენახს — ქართველ ხალხს, მადლსა და სიმტკიცეს. ამ მადლითა და სიმტკიცით დაბადა და შემოსა მან დავით აღმაშენებელი და თამარ მეფე, და სხვა მეფენი ჩვენი ერისა. ამ მადლმა და სიმტკიცემ ჩასწერა ქვეყნის ისტორიაში დიდგორის ომი, მარაბდა, ანისი, კრწანისი, ასპინძა და სხვა მრავალი, ამ მადლმა და სიმტკიცემ აღაშენა დიდი ტაძრები საინგილოდან დაწყებული ართვინამდე და არტაანამდე. თუ არა ეს მადლი და სიმტკიცე, ვინ გამოჰკვეთდა სამხრეთულ კლდეში ყოვლად საოცარ წმიდა ქალაქს ცნობილ ვარძიას? დღეს საამურად გალობს გუნდიც, მორწმუნე ხალხსაც შეუწყვია მგალო-

ბელთათვის თავისი ხმა და ველარ იტევს ჩვენი დიდი სვეტიცხოველი ღვთაებრივ ზეიმს... და მძიმედ დაიძრა ეს ზეიმი ტაძრის თაღებიდან: პატრიარქი თავისი სრული სამღვდლოებით, სამღვდლოებას წინ მიჰქონდა წმიდა მირონით აღვსილი კერამიკის თავდახურული ქილები, ხატებით, ჯვრებითა და გულში ჩამწვდომი ტკბილი გალობით მიჰყვებოდა სახეგაბრწყინებული მორწმუნე ერი ამ სამახსოვრო საზეიმო წმიდა მსვლელობას და შემოატარეს ახლად ნაკურთხი წმიდა მირონი სვეტიცხოველის უკვდავ ტაძარს და მის ღიღებას. შევიდნენ ტაძარში და როდესაც საღმრთო წირვა დამთავრდა და მისმა უწმიდესობამ კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II. ქადაგება დაიწყო, შიგნით, ტაძარში მორწმუნეთა სატეობა არ იყო და ჰხედავდა გარედ დარჩენილი ხალხი, რომ ელვარებდა მზის ქვეშ მცხეთა და სვეტიცხოველი, და ადგა ქვეყანას ნათელი ღვთისა.

მიტროპოლიტი
ზიო (ავალიშვილი)

აკლესიათა მსოფლიო საბჭოს კონგრესი მელბურნში

ავსტრალიის ქალაქ მელბურნში ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს კონგრესში მონაწილეობის მისაღებად, უწმიდესისა და უნეტარების, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II ლოცვა-კურთხევით, თბილისიდან მივლინებული იყო აგარაკ-წალკისა და მესხეთ-ჯავახეთის ეპისკოპოსი ამბროსი (ქათამაძე).

საბჭოთა დელეგაციას, რომელიც მელბურნში ჩავიდა, აეროპორტში დახვდნენ ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს წარმომადგენელი იმავე დღეს, ბერძნული ეკლესიის მთავარეპისკოპოსის მიწვევით, საბჭოთა დელეგაცია დაესწრო საღამოს ლოცვას, ხოლო შემდეგ ვახშამს, რომლის დროსაც ბერძენმა მასპინძლებმა დიდის სიყვარულით მოიკითხეს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II და საქართველოში მცხოვრები ბერძენები.

12 მაისს, ქ. მელბურნის უნივერსიტეტის სააქტო დარბაზში, კონფერენცია გახსნა ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს გენერალურმა მდივანმა დოქტორმა ფილიპ პოტერმა. კონგრესის გახსნას დაესწრო ავსტრალიის პრემიერ-მინისტრის მოადგილე და ვიქტორიის შტატის გუბერნატორი.

კონგრესის პლენარული სხდომები მიედგნა ავსტრალიელი ერის ყოფაცხოვრების საკითხებს და ბიბლიის ანალიტიკურ გარჩევას.

15 მაისს, სხდომაზე მოხსენება წაიკითხა ლათინური ამერიკის აბორიგენთა წარმომადგენელმა, რომელიც შეეხო კათოლიკური ეკლესიების აურაცხელ სიმდიდრეს და მის პარალელურად არსებულ მორწმუნეთა გაჭირვებასა და სიღატაკეს.

16 მაისის სხდომაზე მოხსენებები წაიკითხეს სხვადასხვა ქვეყნების დელეგატებმა და მათ შორის აგარაკ-წალკისა და მესხეთ-ჯავახეთის ეპისკოპოსმა ამბროსიმ.

17 მაისს, კონგრესის წევრებმა მონაწილეობა მიიღეს ავსტრალიის სხვადასხვა ეკლესია-მონასტრებში გამართულ წირვა-ლოცვებში, საქართველოს ეკლესიის წარმომადგენელს, ეპისკოპოს ამბროსის, ამ დღეს წილად ხვდა იუგოსლავიის სერბების მართლ-

მადიდებელთა მონასტრში ყოფნა. ეპისკოპოსმა პარაკლისი გადაიხადა წმ. ილია წამებულიისათვის, ხოლო მეორე დღეს მანვე შეასრულა წირვა ვიქტორიის შტატის ერთ-ერთ პროტესტანტულ ეკლესიაში.

19 მაისის პლენარული სხდომა მიეძღვნა მდიდარ სახელმწიფოებში ხალხების აუტანელ გაჭირვებას, მაგალითად მოყვანილი იქნა ამერიკის შეერთებული შტატები. სხდომაზე, აღნიშნული იყო, რომ ყოველი ადამიანის სიმდიდრე ღმერთს ეკუთვნის, და თუ ასეთი ადამიანები, ან სახელმწიფოები ღარიბებს დახმარებას არ გაუწევენ, ამით ისინი პასუხს აგებენ ღვთის წინაშე.

20 მაისს, პლენარულ სხდომაზე, ძველი და ახალი აღთქმის ანალიტიკური გარჩევის შემდეგ, ეკლესიათა დელეგაციები სადილად მიიწვიეს ამერიკის შეერთებული შტატების პროტესტანტული ეკლესიის წარმომადგენლებმა, რომლის დროსაც საუბარი გაიმართა ქრისტიანულ მეგობრობაზე.

21 მაისს, პლენარული სხდომის ეკუმენიკურ დარბაზში წირვა ჩაატარა კონგრესის მონაწილე ყველა მართლმადიდებელი ეკლესიის წარმომადგენელმა.

იმავე საღამოს, საქართველოს, საბერძნეთის, რუმინეთისა და რუსეთის ეკლესიათა დელეგაციები ვახშამად მიიწვია ავსტრალიაში სომხური ეკლესიის ეპისკოპოსმა აჯამიანმა. ვახშამზე ვრცელი სიტყვით გამოვიდა საქართველოს წარმომადგენელი, რომელმაც ხაზი გაუსვა სომეხი და ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვან მეგობრობას. ეპისკოპოსმა ამბროსიმ აღნიშნა, რომ, როგორც საქართველოს, ისე სომხეთის ეკლესიას ჰყავს თავისი პატრიარქები, რომელთა შორის საუკუნეების წინ დაწყებული ძმური სიყვარული დღესაც გრძელდება, რასაც მოწმობს ახლანახა სომეხთა პატრიარქის ვახგენ I სტუმრობა საქართველოში. ქართველთა და სომეხთა მეგობრობის ნათელსაყოფად ეპისკოპოსმა მოიყვანა მრავალი მაგალითი.

კონგრესის მსვლელობის დღეებში, ავსტრალიის გაზეთებში დაიბეჭდა საქმაოდ ბევრი ვრცელი სტატია, რომლებიც ეხებოდა

ასამბლეის მსვლელობას. ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს ასამბლეაზე მონაწილეობისათვის, ნათქვამი იყო ერთ-ერთ სტატიაში, ჩამოვიდა დელეგაცია საბჭოთა კავშირიდან 15 კაცის შემადგენლობით, რომელსაც ამერიკის გაერთიანებულ სამღვდლოებთან ერთად, დიდი წვლილი შეაქვს ამ ორ დიდ ქვეყანას შორის ღვთიური ნების, კაცთა შორის სათნოებისა და ღვთიური სიყვარულის დამკვიდრების საქმეში.

დისკუსიების ბოლო დღეებში უნდა გადაწყვეტილიყო ასამბლეის კომუნიკეს მიღების საკითხი, რომლის დროსაც გაიმართა მეტად მძაფრი კამათი; მთელი რიგი სახელმწიფოთა დელეგაციები ცდილობდნენ კომუნიკეში შეეტანათ ისეთი საკითხები, რომელნიც წმიდა პოლიტიკური ხასიათისა იყო და საერთო არაფერი ჰქონდა ქრისტეს მოძღვრებასთან და საერთოდ რელიგიურ მსოფლმხედველობასთან.

კომუნიკეს საკითხი საბოლოოდ დადასტურდა კონფერენციის მონაწილეთა კენჭისყრამ. საბჭოთა კავშირიდან წარგზავნილ სამღვდლოების რეზოლუციას მხარი დაუჭირა მმ დელეგატმა, მათ შორის ამერიკის დელეგაციამ და საბოლოოდ იგი მიღებულ იქნა. იმავე საღამოს, სულიწმიდისმოფენის დაწყებისას, პროტესტანტულ ეკლესიაში შედგა საღმრთო-სადღესასწაულო წირვა, რომელშიც მონაწილეობდნენ: ლენინგრადის მიტროპოლიტი ანტონი, კიევის მთავარეპისკოპოსი მაკარი, აგარაკ-წალკისა და მესხეთ-ჯავახეთის ეპისკოპოსი ამბროსი და ყველა დელეგაციების წარმომადგენლები, რის შემდეგაც ქრისტესმიერი სიყვარულით დაშორდნენ ერთმანეთს.

26 მაისს, საბჭოთა დელეგაცია უკვე მოსკოვში დაბრუნდა, სადაც მათ გულთბილი შეხვედრა მოუწვევს მოსკოვის საგარეო განყოფილებისა და რელიგიის საბჭოს წარმომადგენლებმა. იმავე დღეს დელეგაციის წევრები მიიღო სსრ კავშირის რელიგიის საბჭოს საგარეო განყოფილების გამგემ ვოლოდინმა და მიულოცა კონფერენციის წარმატებით დამთავრება.

ბერად აღკვეცილი ქართველი მეფეები და მათი ოჯახის წევრები (ბაბრათიონთა გვარიდან)

1. დემეტრე (დიმიტრი I), — დავით აღმაშენებლის ძე, მეფობდა 1125—1155 წწ. ბერად შედგა დანიელის სახელით, მონოზონობაში დაპყრო ერთი წელი, გარდაიცვალა 1156 წ. წყაროები: ნიკორწმიდის სულთა მატთანეში იკითხება: „დიმიტრი მართლმადიდებელისა მეფისა, რომელმან მონაზონობისა ღვაწლთა შემოსვითა სრულყო საწუთო ესე. საუკუნოს იყავნ ხსენება...¹ ლაშა-გიორგის დროინდელი მემატთანე: „წარვლო ცხოვრება და მიიწია სრულქმნილი სიბერესა, შეიმოსა ჩოხა და იკურთხა სქემითა, დაყო წელიწადი ერთი და მოკულა“².

2. თამარი, დავით აღმაშენებლის ასული, დაიკათინა (ბიზანტიის იმპერატორის შვილის ბრიენის მეუღლე, და დიმიტრი I მეფისა, ცოლყოფილი აღსართან შირვან შაჰისა, ააშენა თიღვის ეკლესია.

შემონაზონდა თომას სახელით, საფიქრებელია, თიღვის მონასტერში. გარდაიცვალა 1156 წ.

ნიკორწ. სულთა მატ.: „თამარ თომაი დასა დედოფლისა და მეფისა, მონაზონებისა ზეშთა განბრწყინებულისა საუკუნოს იყავნ“³. ქართლის ცხოვრება: „ამასვე წელსა მეფე დემეტრე მოკულდა და დაი დემეტრესი თამარ, თიღვისა აღმშენებელი, იგიცა

შემონაზონებული გარდაიცვალა და დაი მისი კატაი დედოფალი საბერძნეთს გაზოვილ იყო“⁴.

3. ალექსანდრე I დიდი, კონსტანტინე I-ის ძე, მეფობდა 1412—1443. ბერად შედგა 1443 წ. აბრაჰამის სახელით მცხეთას, სადაც ააშენა სადგომად სახლი მისი სამარხის, მთავარანგელოზის ეკვდერთან.

ნიკორწმ. სულთა მატ.: „ღვთივ გვირგვინოსნისა მეფეთ-მეფისა ალექსანდრე ყოფილისა აბრაჰამის საუკუნოს იყავნ“⁵.

ქართლის ცხ.: „ქორონიკონსა არ (1443)... ხოლო თვით მეფემან ალექსანდრე სახე მონაზონებისა შეემოსა და უწოდეს სახელად ათანასე, და აღაშენა მისთვის სენაკნი და სახლნი დიდნი ქვიტიკისანი მცხეთას მისგან აშენებულს მთავარანგელოზის ეკუდერთან, და მუნ დადგა ვიდრემდის ცხოვრობდა, სასოებითა და მოღუაწებითა“⁶.

ზემომოტანილ წყაროებში ალექსანდრეს მონაზონობის სახელი სხვადასხვაა: აბრაჰამი და ათანასე. როგორც ექ. თაყაიშვილიც ფიქრობს, ნამდვილად უნდა მივიჩნიოთ აბრაჰამი. რადგან ეს ცნობა დოკუმენტური ხასიათისა და უფრო ადრინდელიც⁷, ვიდრე „ახალი ქართლის ცხოვრების“ მეორე ტექსტი.

4 ექ. თაყაიშვილი, გვ. 8.
5 ქართლის ცხოვრება, II, გვ. 366.
6 ე. თაყაიშვილი, გვ. 9.
7 ქართლის ცხოვრება, II, გვ. 474.
8 ნიკორწმიდის სულთა მატთანე, ჩართულია ნიკორწმიდის ხელნაწერში, რომელიც გადაწერილია ხელნ. დედნიდან (გადაწერილი დედ.) XVI ს-ში, იხ. იქვე, გვ. 9.
9 ექ. თაყაიშვილი, გვ. 9. ქარაგმები აქ და ყველგან გახსნილია ჩვენ მიერ.
10 ექ. თაყაიშვილი, გვ. 9.

4. კონსტანტინე II, დემეტრე მეფის ძე, მეფობდა ქართლში 1479—1505. ბერად შედგა კვირილეს (კირილეს) სახელით.

ნიკორწმ. სულთა მატ.: „ღვთივ გვირგვინოსნისა მეფეთ მეფისა კონსტანტინე ყოფილისა კვირელი, საუკუნეს იყავნ“⁸.

5. თამარი, ქართლის მეფის კონსტანტინე II-ის მეუღლე. შემონაზონდა თეკლას სახელით.

ნიკორწ. სულთა მატ.: „თანამეცხედრისა მათისა დედოფალთ დედოფლისა თამარ ყოფილისა თეკლესი საუკუნის იყავნ ხსენება“⁹.

თამარ ყოფილი თეკლას სახსენებელი სულთა მატთანეში მოტანილია კონსტანტინე მეფის სახსენებლის შემდეგ, ამიტომაც აქ იგულისხმება მისი მეუღლე. კონსტანტინეს ჰყავდა მეუღლედ თამარი.

6. დავითი, კონსტანტინე II-ის ძე, მეფობდა ქართლში 1505—1525. ბერად შედგა დამიანეს სახელით. ნიკორწმ. სულთა მატთანე: „ღვთივ გვირგვინოსნისა მეფეთ მეფისა დავით ყოფილისი დამიანესი საუკუნო იყავნ ხსენება“¹⁰.

7. გიორგი IX, კონსტანტინე II-ის ძე, მეფობდა ქართლში 1525—1527, ბერად შედგა გერასიმეს სახელით.

ნიკორწმ. სულთა მატ.: „გიორგი ყოფილისა გერასიმესი საუკუნოს იყავნ ხსენება“¹¹.

8. ბაგრატ, კონსტანტინე II-ის ძე (ქართლის მეფის ძე), მუხრანის მფლობელი ბაგრატიონი.

ბაგრატ ბერად შედგა ბარნაბას სახელით¹².

11 ექ. თაყაიშვილი, გვ.
12 იქვე, გვ.

საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქნი, მეფეთა (ბაბრათიონთა) ოჯახის წევრები

9. დავითი, მეფე ძე, მცხეთაში შემ.

9. დავითი, მეფე ალექსანდრე (I) დიდის ძე, მცხეთაში შემონაზონდა დაახლ. 1418—1419 წ. კათოლიკოსობდა 1426—1428 წწ¹³.
10. მელქისედეკი, მეფე კონსტანტინე II-ის

(ქართლის მეფის) ძე, კათოლიკოსობდა 1528—1529; 1540—15; 1548—52 წწ¹⁴.

11. დომენტი III, ქაიხოსროს ძე, მუხრან-ბატონი.

კათოლიკოსობდა 1660 იანვრიდან—1676 წ. 20 სექტემბრამდე¹⁵.

13 მ. ბროსე, 9.11, გვ. 626; ექ. თაყაიშვილი, III, გვ. 12—13; ექ. თაყაიშვილი, ნიკორწმიდის სულთა მატთანე, გვ. 10.

14 ბ. ლომინაძე, XV საუკუნის საქართველოს ქრონოლოგიადან. კრებ. კავკასიის ისტორიის საკითხები. 1966 წ., გვ. 278.

15 ბ. ლომინაძე, მასალები საქართველოს XVII—XVIII სს-თა ქრონოლოგიისათვის, უფრ. მსკი, ნაკვ. 29, თბ., 1951, გვ. 68.

12. დომენტი IV, ლევანის ძე, ბაგრატიონი, ერისკაცობაში დამიანე, კათოლიკოსობდა 1705—1741. 1725 21 მარტი—1739 წ. 27 ოქტ. საქართველოში არ იყოფებოდა¹⁶.

13. ანტონ I, იესეს ძე, ბაგრატიონი, ერისკაცობაში თეიმურაზი, კათოლიკოსობდა 1744—1755; 1764 წ. მარტი.

14. ანტონ II, მეფე ერეკლე II-ის ძე, კათოლიკოსობდა 1788—1811¹⁷.

წყაროები ერთი შემთხვევის გარდა არ მოუთითებს მეფეთა ბერად შედგომის ადგილს (გამონაკლისია ალექსანდრე დიდი, იხ. ზემოთ), მაგრამ ამის გარკვევა ადვილია.

დემეტრე დავით აღმაშენებლის ძე ბერად უნდა შემდგარიყო გელათის მონასტერში,

16 ბ. ლომინაძე, მასალები საქ. და კავ. ისტორიისათვის, ნაკვ. 29, 1951, გვ. 69—70.

17. იქვე, 71.

რომელიც მისმა მამამ ააშენა მეფეთა საქვალედ და სალოცავად. გელათს დემეტრემ ამაგი დასდო: მას ეკუთვნის ტაძრის მოხატვა და საერთოდ მისი საბოლოო დამთავრება¹⁸, დასაფლავებულია გელათში¹⁹ და, ცხადია, ამ მხრივაც უეჭველია: სადაც მოღვაწეობდა, იქ დასაფლავეს.

ალექსანდრე (I) დიდის მიმართ პირდაპირ მოითხოვებულია, რომ ბერად შედგა მცხეთაში, სვეტიცხოვლის მონასტერში, და დასაფლავებულია იქვე, მთავარანგელოზის ეკლესიაში.

საერთოდ, მცხეთის სვეტიცხოველი ითვლებოდა მეფეთა საქვალედ და სალოცავ ეკლესიად, ცხადია, რომ დანაჩენი მონაზონი მეფეები: კირილე კონსტანტინეოფი-

18 იქვე, 71.

19 ბ. ლომინაძე, გელათი, 1955, გვ. 18.

ლი, დამიანე დავითოფილი, გერასიმე გეორგიოფილი და მუხრანის მფლობელი ბარნაბა ბაგრატიოფილი, ბერად შედგნენ მცხეთაში, სვეტიცხოველთან არსებულ მონასტერში, და აქ დაასრულეს ცხოვრება.

ყველა კათოლიკოს-პატრიარქი, მათ შორის მეფის ოჯახის წევრებიც ცხოვრობდნენ და მოღვაწეობდნენ მცხეთაში, დასაფლავებული არიან მცხეთის საპატრიარქო ტაძარში.

უნდა ვიფიქროთ, რომ მცხეთის სვეტიცხოველთან XV—XVII სს-ში, საჭიროების შემთხვევაში, და არა მუდმივად, იქმნებოდა დედათა მონასტერი, სადაც მოღვაწეობდნენ მონაზონი ქალები მეფის ოჯახიდან.

ანალოგიური ვითარების ერთი შემთხვევა წყაროებში დადასტურებული გვაქვს ალანგერდის მონასტრის მიმართ, სადაც იყო ქალთა განყოფილება კახეთის მეფეთა ოჯახის წევრებისათვის.

საეკლესიო სხოვრება

10 იანვარს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ, სიონის საპატრიარქო ტაძარში საკვირაო საღმრთო ლიტურგიის აღსრულების შემდგომ, პანაშკადი გადაუხადა კათოლიკოს-პატრიარქს მელქისედეკ III-ს (ფხალაძეს) მისი გარდაცვალების 20 წლისთავის გამო, რომელიც დაკრძალულია სიონის საკათედრო ტაძარში.

პანაშვიდს ესწრებოდნენ: მღვდელთმთავრები, მღვდელმსახურნი და მცხეთის სასულიერო სემინარიის მსმენელები. აგრეთვე, კათოლიკოს-პატრიარქის მელქისედეკ III-ს ოჯახის წევრები, ახლობლები და მრევლი.

ვატიკანი,

1980 წლის 19 ნოემბერი

მის მაღალყოვლად-უსამღვდელოესობას, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ქრონიკისკოკოსს კონსტანტინეს

ძვირფასო მეუფეო,
დიდად გმადლობთ, 1980 წლის 21 აგვისტოს გამოგზავნილი № 305

წერილისათვის. სასიხარულოა, რომ ჩვენი „ინფორმეიზნ სერვისის“ წერილები გულთბილად მიიღეს პატრიარქატის თანამშრომლებმა, მორწმუნე ხალხმა და თქვენი სემინარიის სტუდენტებმა. სიამოვნებით გიზიარებთ შთაბეჭდილებებს თქვენი ჟურნალის შესახებ. მხედველობაში მაქვს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ოფიციალური ბეჭდვითი ორგანო „ჯვარი ვაზისა“.

მისი უწმიდესობის ილია II-ის რომში ვიზიტის დროს მივიღეთ ამ ჟურნალის 1978 წლის 2 და 1979 წლის 1 გამოცემა.

ჩვენ მაღალ შეფასებას ვაძლევთ ამ ნომრებს და სასურველი იქნება თუ მივიღებთ შემდეგ ნომრებსაც, ჩვენი ჟურნალის „ინფორმეიზნ სერვისში“ გაცვლის სახით.

ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“ მაღალ შეფასებას იმსახურებს იმიტომ, რომ იგი კომპეტენტურად აღწერს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ცხოვრებასა და აქტიურ მოღვაწეობას, აგრეთვე, იმიტომაც, რომ

იგი ქართველ მორწმუნეებს აცნობს სხვა ეკლესიების ცხოვრების არსს. აწვდის ცნობებს ვიზიტების, ქადაგებებისა და ეკუმენური მოძრაობის შესახებ. ამგვარად, „ჯვარი ვაზისა“ ხელს უწყობს ქრისტიანთა შორის ურთიერთობის განმტკიცებას და სრული მშვიდობიანობის დამკვიდრებას დედამიწაზე. მე დარწმუნებული ვარ, რომ იგი ხელს უწყობს აგრეთვე თეოლოგიურ განაალებას და უსათუოდ დაეხმარება ქართულ ენაზე ღვთისმეტყველების განვითარებას.

ბედნიერი ვარ რა, რომ გიზიარებთ ჩემს შთაბეჭდილებებს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ოფიციალური ორგანოს „ჯვარი ვაზისა“ შესახებ, ვრჩები.

თქვენი უფლისმძივარი მართვული
კიერ დიუჰრამი.

გლივინის მოაღბილე (ვატიკანი)

ამონაწერი საქართველოს ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომის ოქმიდან

1980 წლის 12 იანვარს, უწმიდესის და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის თავმჯდომარეობით შედგა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომა.

მოიხილა: კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის მოხსენება იმის შესახებ, რომ საქართველოს წმიდა სინოდის ყველა წევრისაგან წმ. სი-

ნოდში შემოვიდა წერილობითი თხოვნა, რათა საქართველოს ეკლესიისა და ერის წინაშე დანაშაულებათა გამო, მიტროპოლიტი გაიოზი განკვეთილ იქნას ყოველგვარი სამღვდლო ხარისხიდან და ბერობიდან შემდეგის გამო:

1. გამოიყენა რა უწმიდესისა და უნეტარესის ეფრემ II-ის მძიმე ავადმყოფობა, საპატრიარქოდან გაიტაცა და მიითვისა ძვირფასი ხატები,

პანაღიები, კვერთხები, ბარძიმ-ფეშხუმები, ჯვრები, წიგნები და სხვა მრავალი.

2. მსგავსი მოქმედება ჩაიდინა მან საქართველოს მრავალ ტაძარსა და მონასტერში.

3. მრავალ გატაცებულ ძვირფას საეკლესიო ნივთებიდან და ხატებიდან ამოღებული ძვირფასი ქვები მან გაყიდა.

იმ მიზნით, რათა დაეფარა დანა-

შაულებრივი კვალი, განადგურა საპატრიარქოს საინვენტარიზაციო წიგნი და არქივის ზოგიერთი მასალა.

4. ეკლესიის ცხოვრებაში განხეთქილების მიზნით შექმნდა არეულობა. ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტის ილიას მოსაყდრეობის დროს, შეეცადა არაკანონიერი გზით დაუფლებოდა საპატრიარქო ტახტს.

5. გარდა აღნიშნულისა, მისი პი-

როვნებისათვის დამახასიათებელი იყო ერეტიკული აზრების გამოთქმა და გავრცელება, რომელსაც უარყოფს მართლმადიდებელი ეკლესია.

ამ მიძიმე დანაშაულებათა მიუხედავად, საქართველოს ეკლესიის წმ. სინოდი ცდილობდა დაეყენებინა იგი მონაწილის გზაზე.

1978 წლის 25 მაისს მიტროპოლიტი გაიოზი დაპატიმრებულ იქნა, რო-

დესაც იგი ცდილობდა გაეყვინა საპატრიარქოს კუთვნილი ტიხვინის ღვთისმშობლის ხატიდან ამოღებული ზურმუხტის თვლები.

სასამართლო ძიებამ დაადასტურა მიტროპოლიტ გაიოზის დანაშაულებანი, გაასამართლა ის და მიუსაჯა 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

წმიდა სინოდმა იმსჯელა ყოველივე ზემოხსენებულზე და

მ ა ნ ა ჩ ი ნ ა :

თანახმად წმ. მოციქულთა კანონის XXV მუხლისა, კართაგენის კრების XII მუხლისა და რუის-ურბნისის კრების I და VI მუხლებისა, მიტროპოლიტი გაიოზი (ბიძინა ტიტის ძე კერატიშვილი) განკვეთილ იქნას ყოველგვარი სამღვდლო ხარისხიდან და ბერობიდან სამუდამოდ, როგორც ყოვლად მიუღებელი პიროვნება საეკლესიო სამსახურისათვის.

ამ კრებათა დადგენილებების საფუძველზე ბიძინა ტიტის ძე კერატიშვილი რჩება ერის კაცად და ეძლევა უფლება, მონაწილის შემთხვევაში, მიიღოს წმ. ზიარება.

უკეთუ ბიძინა ტიტის ძე კერატიშვილი არ დაემორჩილება წმ. სინოდის დადგენილებას და განაგრ-

ძობს შფოთს, თანახმად მოციქულთა კანონის XXVIII მუხლისა, იგი სრულიად განიკვეთება მრევლის რიგითი წევრობიდანაც.

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II

წმიდა სინოდის წევრები:

ზინობი, თეორწყაროელი მიტროპოლიტი.

გიორგი, მანგლელი მიტროპოლიტი.

გრიგოლი, ალავერდელი მიტროპოლიტი.

შიო, ქუთათელ-გენათელი მიტროპოლიტი.

ნიკოლოზი, ცხუმ-აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი.

იოანე, ჭყონდიდელი და აგარაკ-წალკელი მთავარეპისკოპოსი.

თადეოზი, წილქნელი მთავარეპისკოპოსი.

დავითი, ბათუმ-შემოქმედელი ეპისკოპოსი.

კონსტანტინე, ურბნელი ეპისკოპოსი.

ათანასე, ბოდბელი ეპისკოპოსი.

ამბროსი, ნიკორწმიდელი და მარგვეთელი ეპისკოპოსი.

ქრისტეფორე, ეპისკოპოსი ახალციხისა, მესხეთ-ჯავახეთისა და ცაგერ-ლეჩხუმ-სვანეთისა.

საკლესიო მატყინადას

19 იანვარს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ, სიონის საპატრიარქო ტაძარში აღასრულა, ჩვენი უფლის, ღვთისა და მაცხოვრის ნათლისღების დღისადმი მიძღვნილი საღმრთო-სადღესასწაულო წირვა. წირვის აღსრულებისას კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ, მღვდელმსახურების, მგალობელთა გუნდისა და მრევლის თანხლებით, გალობითა და ლოცვა-კურთხევით შემოთუარა სიონის ტაძარს, რის შემდგომ, საპატრიარქოს ეზოში დადგმულ იორდანეზე ავიდა და ათასობით მრევლის თანდასწრებით აკურთხა წყალი. სიონის ტაძრის ეზო და მიმდებარე ქუჩები ხალხით იყო სავსე. ყველას სურდა მოწმე გამხდარი-

ყო იმ მომენტისა, როდესაც იოანე ნათლისმცემლის ხელით ნათელი იქნა იესო ქრისტემ, წყლიდან ამოვალ უფლის თავზე გაიხსნა ცა, სული წმიდა მტრედის სახით გარდამოვიდა მასზე და ზეცადან მოისმა ხმა მამალმერთისა: „ესე არს ძე ჩემი საყუარელი, რომელი მე სათნოეცყავ“ (მთ. 3,17).

23 იანვარს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ თავის რეზიდენციაში მიიღო ფინეთის რადიოს კორესპონდენტები: ბატონი პენტი კემიანიენი და ხეიკი ვოუხელანიენი. მათი ჩამოსვლის მიზანი იყო გასცნობოდნენ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ისტო-

რიას და აწმყოს, რომლის შესახებაც აპირებენ წიგნის გამოცემას. შეხვედრის დროს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ პასუხი გასცა კორესპონდენტთა ყველა კითხვას, რაზედაც სტუმრებმა გულითადი მადლობა მოახსენეს საქართველოს ეკლესიის მწყემსმთავარს.

4 თებერვალს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ, სიონის საპატრიარქო ტაძარში მღვდლად აკურთხა ბერმონოზონი გიორგი (ერისკაცობაში — კარლო ოდიშვილი).

21 მარტს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, უწმი-

დესი და უნეტარესი ილია II და-
ესწრო საქართველოს სახელმწიფო
ფილარმონიის დიდ საკონცერტო
დარბაზში გამართულ ვოკალურ-ქო-
რეოგრაფიულ ანსამბლ „რუსთავის“
დაარსების 10 წლისთავისადმი მიძ-
ღვნილ შემოქმედებით საღამოს.

საქართველოს კათოლიკოს-პატრი-
არქს ილია II-ს თან ახლდნენ: ბა-
თუმ-შემოქმედელი ეპისკოპოსი და-
ვითი (ჭკადუა); ურბნელი ეპისკოპო-
სი კონსტანტინე (მელიქიძე); დია-
კონი როსტომ ლორთქიფანიძე და
რეჟერენტი მ. თარხნიშვილი.

30 მარტს, სრულიად საქართვე-
ლოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმი-
დესმა და უნეტარესმა ილია II-მ, სი-
ონის საპატრიარქო ტაძარში აღასრუ-
ლა საღმრთო-საღვთისაწაულო წირ-
ვა, მიძღვნილი ჩვენი უფლის იერუ-
სალიმში დიდებით შესვლის — ბზო-
ბის დღისადმი.

საპატრიარქოდან სიონის ტაძარ-
დგ, ქუჩის მთელი სავალი ნაწილი
მოფენილი იყო ბზის ტოტებით, რო-
მელზედაც კათოლიკოს-პატრიარქს
ილია II-ს უნდა გაევიღო. სიონის ტა-
ძარი და მისი შემოგარენი ხალხით
იყო სავსე. ასობით სანთელი ციმცი-
მებდა ეზოში დადგმულ შანდლებში.
ტაძარში მრევლის ტევა არ იყო.

ამ დღეს მწირველი იყო საქართვე-
ლოს ეკლესიის საჭეთმპყრობელი
ილია II, რომელმაც წირვის აღსრუ-
ლების შემდგომ მრევლს, ჩვეული
სიყვარულით და დიდის შთაგონე-
ბით მოუთხრო უფლის შესვლა იე-
რუსალიმში და ამ დღის უდიდესი
მნიშვნელობა ქრისტიანული სამყა-
როსათვის.

განუმეორებელი სანახავი იყო
მრევლის მიერ პატრიარქისადმი მალ-
ლა აწვდილი ბზის ტოტების მთელი
ტყე.

გალობა გალობას ცვლიდა. პატ-
რიარქი ხალხს ლოცავდა, რაზედაც
პასუხად გაისმოდა გუგუნით „ამინ!“

ღღესასწაული დასასრულს მიუახ-
ლოვდა. სიონის მგალობლები და
მრევლი ხმებდად გალობდნენ:

„ღვთისმშობლის წილხვედრს —
ჩვენს საქართველოს, აწ და მარადის
ქრისტეს გზით ევლოს!“

ამ სიტყვებით მიაცილებდა ტაძ-
რიდან მადლიერი ხალხი ერის სუ-
ლიერ მამას, კათოლიკოს-პატრიარქს
ილია II-ს, როგორც გახსენება ჩვე-
ნი უფლის იესო ქრისტეს დიდებით
შესვლისა იერუსალიმში.

3 აპრილს — დიდ ხუთშაბათს,
მცხეთის სვეტიცხოვლის საკათედ-
რო ტაძარში, სრულიად საქართვე-
ლოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწ-
მიდესისა და უნეტარესის ხელით
აღსრულდა ქართული ეკლესიის მი-
რონის კურთხევა. მირონის დამზა-
დება ჯერ კიდევ ძველი აღთქმიდან
მოდის. იგი მოხსენიებულია დავით
მეფის 44 ფსალმუნში და აგრეთვე
ახალ აღთქმაში (მათე 2,11; 26,8).

მირონცხება არის ადამიანის სულ-
ზე ღვთის მადლის გარდამოსვლა. იგი
მზადდება მკაცრად დადგენილი წე-
სით და მოიცავს მრავალ კომპო-
ნენტს, რომელშიაც მთავარია ეგვიპ-
ტური წარმოშობის სურნელოვანი
ყვავილების ზეთები.

მირონი იხმარება ახალი აღთქმის
საიდუმლოთა აღსრულებისას და აგ-
რეთვე სხვა საჭიროებისათვის.

საქართველოს მართლმადიდებელი
ავტოკეფალური ეკლესია თავისი
დაარსების პირველივე დღიდანვე
დამოუკიდებლად ხარშავს მირონს.

მირონის მოხარშვა ხდება 4—5 წე-
ლიწადში ერთხელ.

მიმდინარე წელს მირონის დამზა-
დება მოხდა სვეტიცხოვლის ტაძარ-
ში. სამი დღეღამის განმავლო-
ბაში, მირონის ხარშვის დროს,
მღვდელმსახურნი მორიგეობით აღა-
ვლენდნენ ლოცვას უფლისადმი, ხო-
ლო მირონის ხარშვის შემდეგ დღეს,
დიდ ხუთშაბათს, მოხდა მისი კურ-
თხევა.

4 აპრილს, სრულიად საქართვე-
ლოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმი-
დესმა და უნეტარესმა ილია II-მ,
სიონის საპატრიარქო ტაძარში
მღვდლის ხარისხში აიყვანა დიდუ-
ბის ღვთისმშობლის სახელობის ტაძ-
რის დიაკონი ნოდარ ბერაშვილი და
განწესებული იქმნა ნიკორწმიდის
საკათედრო ტაძრის მღვდელმსახუ-
რად.

4 აპრილს, სრულიად საქართვე-
ლოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწ-
მიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ,
სიონის საპატრიარქო ტაძარში საკვი-
რაო წირვის აღსრულების დროს,
დიაკონად აკურთხა ბერმონოზონი
ევსევვი (ერისკაცობაში ევგენი სოხა-
ძე) და მივლინებულ იქნა სამოღვა-
წეოდ ბეთანიის მამათა მონასტერში.

5—6 აპრილს, სრულიად საქართვე-
ლოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწ-
მიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ,
სიონის საპატრიარქო ტაძარში აღა-
სრულა იესო ქრისტეს ბრწყინვალე
აღდგომის დღისადმი მიძღვნილი სა-
ღმრთო წირვა. სიონის ტაძარსა და
მის შემოგარენში, ხალხის ტევა
აღარ იყო. დამის 11 საათია. სიონის
ტაძარში შემობრძანდა საქართვე-
ლოს ეკლესიის კათოლიკოს-პატრი-
არქი, უწმიდესი და უნეტარესი
ილია II.

გალობის ფონზე კათოლიკოს-პატ-
რიარქს შეხვდნენ: მღვდელმთავრე-
ბი, მღვდელმსახურნი და მცხეთის
სასულიერო სემენარიის სტუდენ-
ტები.

შუალამის 12 საათისათვის კათო-
ლიკოს-პატრიარქმა, სამგზის შემო-
უარა ტაძარს ლიტანიობაზე და ტა-
ძარში შესულმა მრევლს სიხარულით
აუწყა ქრისტეს ბრწყინვალე აღდგო-
მა. ათასობით მრევლმა სიხარულით-
ვე უპასუხა, „ჰეშმარიტად!“.

მგალობელთა გუნდი ხმებდად და-
ლაღებდა: „ქრისტე აღსდგა მკვდრე-
თით...“.

ღილამდე გრძელდებოდა უფლისა
ჩვენისა იესო ქრისტეს ბრწყინვალე
ღღესადმი მიძღვნილი ღღესასწაული.

12 აპრილს, სრულიად საქართვე-
ლოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმი-
დესმა და უნეტარესმა ილია II-მ
თავის რეზიდენციაში მიიღო მსოფ-
ლიოს უდიდესი იაპონური გაზეთის
„იომიური შიმბურნის“ კორესპონ-
დენტები: ბატონი კოზო კიმურა და
ბატონი იომინორი ტონდო. მათი ჩა-
მოსვლის მიზანი იყო, გასცნობოდ-
ნენ რელიგიის მდგომარეობას საბ-
ჭოთა კავშირში და კერძოდ, საქარ-
თველოში.

ილია II-სთან საუბრის შემდგომ
იაპონელ სტუმრებს ნათელი წარმო-

დგენა შეექმნათ საქართველოს უძველესი სამოციქულო ეკლესიის ირგვლივ. ბატონმა კოზო კიმურამ განაცხადა, რომ იაპონიის ქალაქ საპოროში გამომდინარე გაზეთ „ჰოკაი ტაიმსში“ მოთავსებული იყო საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს პრეზიდენტის ილია II-ის ფოტოსურათი და მისადმი მიძღვნილი ვრცელი წერილი და აღუთქვა ამ გაზეთის გამოგზავნა.

15 აპრილს, უწმიდესი და უნეტარესი, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II დაესწრო რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის სპექტაკლს „რიჩარდ III“-ს.

კათოლიკოს-პატრიარქს თან ახლდნენ:

ქუთათელ-გენათელი მიტროპოლიტი შიო (ავალიშვილი). ცხუმ-აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი ნიკოლოზი (მახარაძე). ურბნელი ეპისკოპოსი კონსტანტინე (მელიქიძე). არქიმანდრიტი იოაკიმე ასათიანი, დეკანოზი გურამ შალამბერიძე, პროტოდიაკონი ღვთისო შალიკაშვილი და რეფერენტი მ. თარხნიშვილი.

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, უწმიდესი და უნეტარესი ილია II, 1980 წლის 22 აპრილს თავის რეზიდენციაში შეხვდა სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ რელიგიის საბჭოს თავმჯდომარეს პატივცემულ კუროედოვს. გაიმართა საქმიანი საუბარი, რომლის მსვლელობის დროსაც განხილულ იქნა, საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქისათვის რეზიდენციის შესაფერისი შენობის გადაცემის, სასტუმროს მშენებლობისათვის ნაკვეთის გამოყოფის, საქართველოს საპატრიარქოს დამხმარე საწარმოთა მოწყობისა და სხვა საჭირო საკითხები.

შეხვედრას ესწრებოდნენ: ცხუმ-აფხაზეთის მთავარეპისკოპოსი ნიკოლოზი; ურბნელი ეპისკოპოსი კონსტანტინე; ნიკორწმიდელი და მარგვეთელი ეპისკოპოსი ქრისტეფორე; სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული რელიგიის საქმეთა საბჭოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილე

მაკარცევი; სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული რელიგიის საქმეთა საბჭოს რწმუნებული საქართველოს რესპუბლიკაში გივი მაისურაძე; რწმუნებულის პირველი მოადგილე ილია რურუა.

30 აპრილს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ, სიონის საპატრიარქო ტაძარში არქიმანდრიტის ხარისხში აიყვანა მღვდელმონაზონი ბასილი და დანიშნა იგი საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის სრულუფლებიან წარმომადგენლად მოსკოვის საპატრიარქოში.

მამა ბასილი (ერისკაცობაში ირაკლი სისაური) განათლებით მხატვარია. 1978 წელს დაამთავრა თბილისის სამხატვრო აკადემიის სრული კურსი. 1980 წლის 31 იანვარს აღკვეცილ იქმნა ბერად. 1980 წლის 3 თებერვალს ნაკურთხი იქმნა დიაკონად, ხოლო 1980 წლის 30 მარტს ხელდასხმულ იქმნა მღვდელმონაზონად.

6 მაისს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ, ქვაშვეთის წმ. გიორგის სახელობის ტაძარში აღასრულა გიორგობის დღისადმი მიძღვნილი საღმრთო-სადღესასწაულო წირვა.

წირვის აღსრულების შემდგომ, ილია II-მ ხალხის წინაშე იქადაგა წმიდა გიორგის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე, მის საკვირველმოქმედებაზე და იმ დიდ სიყვარულზე, რომლითაც იგი სარგებლობს ქართველ ერში 16 საუკუნის მანძილზე. საქართველო და წმ. გიორგის სახელი განუყოფელია. იგი ერის სინდისია და თავდადება. მისი სახელით ქართველი ერი იმარჯვებდა მომხდურ მტერთან და მისი სახელით აღაშენებდა მრავალ ხელთუქმნელ ტაძრებსა თუ მონასტრებს. სწორედ ამან განაპირობა, რომ მთელი მსოფლიო ცნობს და უწოდებს საქართველოს, როგორც წმ. გიორგის ქვეყანას, „გორჯია“, „გეორგიენ“, ხოლო ქართველებს კი — წმ. გიორგიელებს.

9 მაისს, გერმანიის ფაშიზმზე გამარჯვების დღის აღსანიშნავად, სრუ-

ლიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ გვირგვინით შეამკო გამარჯვების პარკში მდებარე უცნობი ჯარისკაცის საფლავი.

გვირგვინის მიტანის დროს ილია II-ს თან ახლდნენ: წილკნელი მთავარეპისკოპოსი თადეოზი, ბათუმ-შემოქმედელი ეპისკოპოსი დავითი, პროტოდიაკონი ღვთისო შალიკაშვილი და საქართველოს ეკლესიის მემატანე მიხ. თარხნიშვილი. აგრეთვე, სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული რელიგიის საქმეთა საბჭოს რწმუნებული საქართველოს რესპუბლიკაში, პატივცემული გივი მაისურაძე და რწმუნებულის აპარატის თანამშრომელი ოთარ ჯაში.

იმავე დღეს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-ემ ყვავილებით შეამკო სამას არაგველთა საფლავი.

10 მაისს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ ინახულა საქართველოს სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენაზე მოწყობილი თვითნასწავლი მხატვრების ნამუშევართა ექსპოზიცია. გამოფენის ექსპონატები ძირითადად შესრულებული იყო ბუნების წილში მიკვლეული ხის ფესვებით, გირჩებით, ფოთლებითა და ყვავილთა გვირგვინებით. გამოფენამ ილია II-ზე დიდი შთაბეჭდილება დატოვა.

იმავე დღეს კათოლიკოს-პატრიარქმა ილია II-მ და მისმა თანმხლებმა პირებმა დაათვალიერეს საქართველოს ფაუნისა და ფლორის მოყვარულთა რესპუბლიკური საზოგადოების მიერ მოწყობილი დეკორატიული და სამოსამსახურო ძალღებნის, აგრეთვე დეკორატიული ფრინველებისა და თევზების გამოფენა.

16 მაისს, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ დაათვალიერა ს. ჯანაშიას სახელობის სახელმწიფო ისტორიულ მუზეუმში, ქართულ სიძველეთა ახლადმოწყობილი ექსპოზიცია. ახსნა-განმარტებას იძლეოდა სავანძურის გამგე, აკადემიკოსი ლალი ჯავახიშვილი.

ილია II-მ მაღალი შეფასება მის-
ცა ახლადგახსნილ ექსპოზიციას.

26 მაისს, სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქმა, უწმიდესმა
და უნეტარესმა ილია II-მ სიონის
საპატრიარქო ტაძარში აღასრულა
სულთმოფენობის დღისადმი მიძღვ-

ნილი საღმრთო-სადღესასწაულო
წირვა. ამ დღეს, საქართველოს ეკ-
ლესიის მწყემსმთავრის თანამწირ-
ველნი იყვნენ: კყონდიდელი მთა-
ვარეპისკოპოსი იოანე; წილკნელი
მთავარეპისკოპოსი თადეოზი; ბათუმ-
შემოქმედელი ეპისკოპოსი დავითი;

ქვაშვეთის წმ. გიორგის სახელობის
ტაძრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი
სოკრატე; არქიმანდრიტი ბასილი;
მღვდელი ზაზა გიორგობიანი; ილუ-
მენი ანანია; პროტოდიაკონი ღვთი-
სო შალიკაშვილი და მცხეთის სასუ-
ლიერო სემინარიის მსმენელები.

ეკუმენურ გზებზე. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის გამგზავრების წინ
(თბილისის აეროპორტში). სურათზე. მარცხნიდან მარჯვნივ — მთავარეპისკოპოსი დავითი,
მთავარეპისკოპოსი კონსტანტინე, მთავარეპისკოპოსი იოანე, მხატვარი ა. ბანძელაძე, პროტო-
დიაკონი ზეთისო შალიკაშვილი, უწმიდესი ილია II, მიტროპოლიტი ნიკოლოზი; რელიგიის
საქმეთა რწმუნებული გ. მაისურაძე, ეპისკოპოსი ამბროსი, მღვდელი არჩილ ლაფერაშვილი,
მღვიანი ვ. შიოლაშვილი

შ ი ნ ა ა რ ს ი

საადღვომო ეპისტოლე – სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II	3
უწმიდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია მეორის ვიზიტი იერუსალიმსა და რომში	
იერუსალიმში	8
რომში	13
საქართველოს ეკლესიის დელეგაცია საფრანგეთში	19
ორი პატრიარქის შეხვედრა	20
წმიდათა ცხოვრება	
მაქსიმე აღმსარებლის ცხოვრება და მოღვაწეობა	21
იონა წინასწარმეტყველის წიგნი	26
ცხოვრება მეფე დიმიტრი თავდადებულისა	30
თეოლოგიური წერილები	
სარწმუნოება, სასოება, სიყვარული	35
კაცობრიობამ იხილა თვალთ ქრისტე – ძე ღვთისა	40
და ადგა ქვეყანას ნათელი ღვთისა	44
ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს კონგრესი მელბურნში	47
ბერად აღკვეცილი ქართველი მეფეები და მათი ოჯახის წევრები	48
საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქნი (მეფეთა ოჯახის წევრები)	48
საეკლესიო ცხოვრება	50
ამონაწერი საქართველოს ეკლესიის წმიდა სინოდის სხდომის ოქმიდან	50
საეკლესიო მათიანედან	51
რეზიუმე რუსულ ენაზე	55
რეზიუმე ინგლისურ ენაზე	55

საქართველოს საპატრიარქო. თბილისი. 1980 წ.
თბილისი. სიონის ქ. № 4. ტ. 99-69-30.
ტირაჟი 1000. შკ. 1011.

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

